

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζικής και
Χρηματοοικονομικής*

Μεταπτυχιακή Διατριβή

«Πως επηρεάζεται η κεφαλαιακή διάρθρωση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων βάσει του Συμφώνου Βασιλείας. Μελέτη περίπτωσης: Χρηματοοικονομική ανάλυση και Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας των Ελληνικών Τραπεζικών Ιδρυμάτων από το 2010 έως 2014.»

Ευθυμία Μαντζαβίνου

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Σοφία Ελευθερίου**

Νοέμβριος 2015

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζικής και
Χρηματοοικονομικής***

Μεταπτυχιακή Διατριβή

«Πως επηρεάζεται η κεφαλαιακή διάρθρωση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων βάσει του Συμφώνου Βασιλείας. Μελέτη περίπτωσης: Χρηματοοικονομική ανάλυση και Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας των Ελληνικών Τραπεζικών Ιδρυμάτων από το 2010 έως 2014.»

Ευθυμία Μαντζαβίνου

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Σοφία Ελευθερίου**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Τραπεζική και Χρηματοοικονομική από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Νοέμβριος 2015

ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ

Περίληψη

Η Μεταπτυχιακή διατριβή που ακολουθεί, με τον τίτλο: «Πως επηρεάζεται η κεφαλαιακή διάρθρωση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων βάσει του Συμφώνου Βασιλείας. Μελέτη περίπτωσης: Χρηματοοικονομική ανάλυση και Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας των Ελληνικών Τραπεζικών Ιδρυμάτων από το 2010 έως 2014.», εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Τραπεζική και Χρηματοοικονομική του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο σκοπός της διατριβής είναι η καταγραφή της πορείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ελληνικού, ευρωπαϊκού και παγκοσμίου, καθώς και η ανάλυση όλων των παραγόντων που οδήγησαν στην ανάγκη να αναληφθούν μέτρα ρυθμιστικής παρέμβασης, μέσω της δημιουργίας των κανονιστικών πλαισίων της Βασιλείας I, II και III, ούτως ώστε να αντιμετωπιστούν μακροληπτικά οι συστημικοί κίνδυνοι του χρηματοπιστωτικού συστήματος και να θεσπιστούν οι ελάχιστες απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας, με σκοπό να αποτραπεί η ανάληψη μεγάλου κινδύνου από τις τράπεζες και να προστατευτούν τόσο οι ίδιες όσο και οι καταθέτες τους. Επίσης, η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διατριβή στο τελευταίο κεφάλαιο της παρουσιάζει τα οικονομικά στοιχεία των τεσσάρων συστημικών τραπεζών στην Ελλάδα (Eurobank, AlphaBank, Τράπεζα Πειραιώς, Εθνική Τράπεζα) και της Attica Bank για τα έτη 2010-2014. Συνακολούθως, προχωρεί σε ανάλυση τάσης των βασικών λογιστικών μεγεθών και σε ανάλυση αριθμοδεικτών. Τελικώς, προβαίνει σε μια οικονομετρική ανάλυση για να διερευνηθεί η στατιστική συσχέτιση μεταξύ του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας που δημοσιεύεται από τις τράπεζες και κάποιων αριθμοδεικτών.

Summary

The following Master Thesis entitled: "How the capital structure of banking institutions is affected by the Basel Treaty-Case study: Financial Analysis and Capital Adequacy Ratios of Greek Banking institutions from 2010 to 2014" elaborated within the framework of the Postgraduate Programme in Banking and Financial Studies of the Open University of Cyprus.

The key purpose of this master thesis is the detailed data-tracking of the financial system, Greek, European and international, as well as the analysis of all factors that led to undertake interventional regulatory measures, unfolding the toolbox of the regulatory framework of Basel I, II and III, to address macroprudential systemic risks in the financial system and to establish the minimum capital adequacy requirements in order to avoid taking high risks by banks to protect both themselves and their depositors. Furthermore, this master thesis in the last chapter presents the financial figures/data of four systemic banks in Greece (Eurobank, Alpha Bank, Piraeus Bank, National Bank) and Attica Bank for the years 2010-2014. Consequently, it is conducted a trend analysis of basic accounting figures and ratios analysis. Finally, an econometric analysis is conducted in order to investigate the statistical correlation between the rate of capital adequacy published by banks and some of the financial ratios.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια της μεταπτυχιακής διατριβής μου, κ. Σοφία Ελευθερίου, για την καθοδήγησή της και την πολύτιμη συμβολή της σε κάθε φάση της δημιουργίας της.

Επίσης θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος, που σε όλο το διάστημα της φοίτησής μου, με εφοδίασαν με τις απαραίτητες σύγχρονες γνώσεις ώστε να καταφέρω να επιβιώσω στο σημερινό άκρως ανταγωνιστικό εργασιακό περιβάλλον.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την ηθική και οικονομική υποστήριξη που μου προσέφεραν κατά την όλη διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	1
2	Οικονομική Κρίση και Συνέπειες αυτής στον Ευρωπαϊκό και Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα.....	4
2.1	Ανασκόπηση της πρόσφατης Παγκόσμιας Χρηματοπιστωτικής Κρίσης.....	4
2.2	Τα Αίτια της Χρηματοπιστωτικής Κρίσης, Γενικότερα και Ειδικότερα.....	9
2.3	Οι Επιπτώσεις της πρόσφατης Χρηματοπιστωτικής Κρίσης στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Σύστημα.....	11
2.4	Οι Επιπτώσεις της πρόσφατης Χρηματοπιστωτικής Κρίσης στα Ελληνικά Τραπεζικά Ιδρύματα.....	15
2.5	Προστασία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος απέναντι στην πρόσφατη Χρηματοπιστωτική Κρίση.....	18
2.6	Οι Πρόσφατες Εξελίξεις στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα.....	21
3	Η Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών και οι Κίνδυνοι που σταθμίζονται για τον Υπολογισμό της.....	23
3.1	Ανάλυση του όρου «Κεφαλαιακή Επάρκεια».....	23
3.2	Αναφορά και Ανάλυση της Κεφαλαιακή Βάση Τραπεζών.....	25
3.2.1	Επεξήγηση του όρου «Λογιστικά Κεφάλαια».....	25
3.2.2	Επεξήγηση του όρου «Εποπτικά Κεφάλαια».....	26
3.2.3	Επεξήγηση του όρου «Οικονομικά Κεφάλαια».....	29
3.3	Ανάλυση των κινδύνων που σταθμίζονται για τον Υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικός Κίνδυνος, Κίνδυνος Αγοράς, Λειτουργικός Κίνδυνος).....	32
3.3.1	Πιστωτικός Κίνδυνος.....	32
3.3.2	Κίνδυνος Αγοράς.....	38
3.3.3	Λειτουργικός Κίνδυνος.....	46
4	Το Σύμφωνο της Βασιλείας.....	50
4.1	Η Επιτροπή της Βασιλείας.....	50
4.2	Η Βασιλεία I.....	53
4.3	Η Βασιλεία II.....	58
4.3.1	ΠΥΛΩΝΑΣ I – Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις.....	61
4.3.2	ΠΥΛΩΝΑΣ II – Η Εποπτική Αξιολόγηση και η διαδικασία της.....	64
4.3.3	ΠΥΛΩΝΑΣ III – Πειθαρχία της αγοράς.....	67
4.3.4	Η Ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην Ελληνική Νομοθεσία.....	69
4.3.5	Οι Καινοτομίες της Βασιλείας II και η συμβολή της στην εμφάνιση της Χρηματοπιστωτικής Κρίσης.....	71
4.4	Η Βασιλεία III.....	74
4.4.1	Η Μετάβαση από την Βασιλεία II στη Βασιλεία III.....	74
4.4.2	Το Σύμφωνο της Βασιλείας III :Τροποποιήσεις στο Ισχύον Κανονιστικό Πλαίσιο.....	77
4.4.3	Το Σύμφωνο της Βασιλείας III: Το νέο πλαίσιο κανόνων.....	82
4.4.4	Επιπτώσεις της Βασιλείας III.....	88

5	Ανάλυση αριθμοδεικτών και στατιστική ανάλυση – Εμπειρική Ανάλυση	90
5.1	Παρουσίαση Ισολογισμών και Αποτελεσμάτων Χρήσης Τραπεζών.....	91
5.1.1	Eurobank.....	91
5.1.2	Alpha Bank.....	93
5.1.3	Τράπεζα Πειραιώς.....	95
5.1.4	Εθνική Τράπεζα.....	97
5.1.5	Attica Bank.....	99
5.2	Ανάλυση Τάσης.....	101
5.2.1	Eurobank.....	101
5.2.2	Alpha Bank.....	106
5.2.3	Τράπεζα Πειραιώς.....	110
5.2.4	Εθνική Τράπεζα.....	114
5.2.5	AtticaBank.....	118
5.3	Σύγκριση Βασικών Μεγεθών	121
5.4	Ανάλυση Αριθμοδεικτών	126
5.4.1	Δείκτες Αποτελεσματικότητας.....	126
5.4.2	Δείκτες Ρευστότητας.....	129
5.4.3	Δείκτες Πιστωτικού Κινδύνου	131
5.4.4	Δείκτες Αποδοτικότητας.....	132
5.4.5	Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας	134
5.5	Οικονομετρική Ανάλυση	136
5.5.1	Συντελεστής Γραμμικής Συσχέτισης.....	136
5.5.2	Υπόδειγμα Ελαχίστων Τετραγώνων.....	137
5.5.3	Υπόδειγμα Σταθερών Επιδράσεων.....	138
6	Συμπεράσματα	140
7	Βιβλιογραφία.....	143
	Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	143
	Ελληνική Βιβλιογραφία.....	146
	Διαδουκτιακοί Τόποι	148

Λίστα Πινάκων

Πίνακας 1. Χρήση κρατικών διευκολύνσεων από ελληνικές τράπεζες	19
Πίνακας 2. Ανάλυση Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων	27
Πίνακας 3. Συντελεστές Στάθμισης Πιστωτικού Κινδύνου	35
Πίνακας 4. Βασικά Χαρακτηριστικά Πυλώνων Βασιλείας II	60
Πίνακας 5. Παρέμβαση της Βασιλείας III στους βασικούς άξονες της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών	80
Πίνακας 6. Ισολογισμός Eurobank.....	91
Πίνακας 7. Αποτελέσματα Χρήσης Eurobank.....	92
Πίνακας 8. Ισολογισμός AlphaBank.....	93
Πίνακας 9. Κατάσταση Αποτελεσμάτων AlphaBank.....	94
Πίνακας 10. Ισολογισμός Πειραιώς	95
Πίνακας 11. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Πειραιώς	96
Πίνακας 12. Ισολογισμός ΕΤΕ.....	97
Πίνακας 13. Κατάσταση Αποτελεσμάτων ΕΤΕ.....	98
Πίνακας 14. Ισολογισμός Attica Bank.....	99
Πίνακας 15. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Attica Bank.....	100
Πίνακας 16. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Eurobank	101
Πίνακας 17. Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Eurobank.....	104
Πίνακας 18. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Alpha Bank.....	106
Πίνακας 19. Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Alpha Bank	108
Πίνακας 20. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Τράπεζα Πειραιώς.....	110
Πίνακας 21. Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Τράπεζα Πειραιώς.....	112
Πίνακας 22. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού ΕΤΕ.....	114
Πίνακας 23. Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης ΕΤΕ	116
Πίνακας 24. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Attica	118
Πίνακας 25. Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Attica.....	119
Πίνακας 26. Συνολικά Έξοδα / Συνολικά Έσοδα	126
Πίνακας 27. Καθαρά Έσοδα Απο Τόκους/ Συνολικά Έσοδα.....	127
Πίνακας 28. Ταμείο και Διαθέσιμα /Υποχρεώσεις Προς Πελάτες.....	129
Πίνακας 29. Ταμείο και Διαθέσιμα /Ενεργητικό.....	130
Πίνακας 30. Δάνεια και Προκαταβολές σε Πελάτες / Σύνολο Ενεργητικού.....	131
Πίνακας 31. ROE.....	132
Πίνακας 32. ROA	133
Πίνακας 33. Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό.....	134
Πίνακας 34. Ίδια Κεφάλαια/Χορηγήσεις	135
Πίνακας 35. Συντελεστής Γραμμικής Συσχέτισης.....	136
Πίνακας 36. Εκτίμηση Ελαχίστων Τετραγώνων	137
Πίνακας 37. Εκτίμηση Με την Μέθοδο Σταθερών Επιδράσεων	139

Λίστα Εικόνων

Εικόνα 1. Μοντέλο Value at Risk (VaR).....	30
Εικόνα 2. Διαφορές ανάμεσα σε Βασιλείας II & III.....	75
Εικόνα 3. Διαχρονική Εξέλιξη μεγεθών Eurobank.....	103
Εικόνα 4. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης Eurobank.....	105
Εικόνα 5. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού AlphaBank.....	107
Εικόνα 6. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης AlphaBank.....	109
Εικόνα 7. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού Πειραιώς.....	111
Εικόνα 8. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης Πειραιώς.....	113
Εικόνα 9. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού ΕΤΕ.....	115
Εικόνα 10. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης ΕΤΕ.....	117
Εικόνα 11. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού Attica.....	119
Εικόνα 12. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης Attica.....	120
Εικόνα 13. Σύγκριση Διαθεσίμων Τραπεζών.....	121
Εικόνα 14. Σύγκριση Χαρτοφυλακίου Τραπεζών.....	122
Εικόνα 15. Σύγκριση Ιδίων Κεφαλαίων Τραπεζών.....	123
Εικόνα 16. Σύγκριση Καθαρώ Εσόδων Τραπεζών.....	123
Εικόνα 17. Σύγκριση Προβλέψεων Τραπεζών.....	124
Εικόνα 18. Σύγκριση Κερδών/(Ζημιών) Τραπεζών.....	125
Εικόνα 19. Συνολικά Έξοδα / Συνολικά Έσοδα.....	126
Εικόνα 20. Καθαρά Έσοδα Απο Τόκους/ Συνολικά Έσοδα.....	128
Εικόνα 21. Ταμείο και Διαθέσιμα /Υποχρεώσεις Προς Πελάτες.....	129
Εικόνα 22. Ταμείο και Διαθέσιμα /Ενεργητικό.....	130
Εικόνα 23. Δάνεια και Προκαταβολές σε Πελάτες / Σύνολο Ενεργητικού.....	131
Εικόνα 24. ROE.....	132
Εικόνα 25. ROA.....	133
Εικόνα 26. Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό.....	134
Εικόνα 27. Ίδια Κεφάλαια/Χορηγήσεις.....	135

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα και πιο συγκεκριμένα ο τραπεζικός κλάδος διαδραματίζει τον σημαντικότερο ρόλο στις δυτικές οικονομίες, η αποτελεσματική παροχή τραπεζικών υπηρεσιών αποτελεί νευραλγικό παράγοντα στην εύρυθμη λειτουργία και στις ικανότητες ανάπτυξης μιας οικονομίας. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, λόγω της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου ενασχόλησης και δραστηριοποίησής τους, διαφέρουν ως προς την οργάνωση και λειτουργία τους, καθώς αναλαμβάνουν να αντιμετωπίσουν ένα ευρύ φάσμα κινδύνων, που καμία μέση ή μεγάλη επιχείρηση οποιοδήποτε άλλου κλάδου δεν αντιμετωπίζει, ή αντιμετωπίζει σε πολύ μικρότερο βαθμό. Το πλαίσιο των κινδύνων αυτών προκύπτουν τόσο από το εσωτερικό, όσο και από το διεθνές εξωτερικό περιβάλλον των τραπεζικών ιδρυμάτων, και η αντιμετώπισή τους είναι προαπαιτούμενο για την εύρυθμη λειτουργία τους, και κατ' επέκταση για το σύνολο της οικονομίας και της κοινωνίας.

Στις κρίσιμες οικονομικές περιόδους, στις κρίσεις χρέους, σαν αυτή που εξελίσσετε σήμερα στην ευρύτερη ευρωπαϊκή περιφέρεια, διαρκώς ανακύπτει το ερώτημα εάν τόσο τα Ευρωπαϊκά όσο και τα Ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένα, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις επιπτώσεις της κρίσης. Με τον προαναφερθέν όρο προσδιορίζουμε την εξασφάλιση επαρκών ιδίων κεφαλαίων από τα τραπεζικά ιδρύματα, προκειμένου να δύνανται να επιβιώσουν σε περιόδους οικονομικής κρίσης, δίχως την συμβολή του νεοϊδρυθέντος Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, που στόχο έχει να διασφαλίζει κοινοτικά και κρατικά κεφάλαια για τη στήριξη των Τραπεζών και την εμπέδωση ενός διαρκούς αισθήματος κανονικότητας και εμπιστοσύνης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα/κύκλωμα της οικονομίας.

Το φάσμα των κινδύνων και η ευαισθησία των τραπεζικών ιδρυμάτων, σε συνδυασμό με τις αναταράξεις ρευστότητας που παρουσιάζουν όλες οι τράπεζες, και της μεγάλης αλληλεξάρτησης τους, έχουν οδηγήσει στη δημιουργία ενός χρηματοοικονομικού δικτύου ασφαλείας, που περιλαμβάνει ρυθμιστικούς κανόνες μικροληπτικής και μακροληπτικής εποπτείας, με σκοπό την αποφυγή αρνητικών συνεπειών στην οικονομική δραστηριότητα. Έχουν δηλαδή δημιουργηθεί οι απαραίτητοι μηχανισμοί εποπτείας του βαθμού χρηματοοικονομικής μόχλευσης των τραπεζών ενώ έχουν θεσπιστεί πρωτόκολλα ελάχιστων απαιτήσεων κεφαλαιακής επάρκειας, ως αποτρεπτικό μέσο στην ανάληψη μεγάλου κινδύνου από τα τραπεζικά ιδρύματα και ως εργαλείο προστασίας τόσο των ίδιων, όσο και των καταθετών-πελατών τους.

Υπό το ευρύτερο πολιτικό αλλά και χρηματοοικονομικό περιβάλλον που ασκεί πιέσεις για την κανονικότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών, η Επιτροπή της Βασιλείας οργάνωσε, διάρθρωσε και επέβαλλε τα κανονιστικά πλαίσια της Βασιλείας I, Βασιλείας II και Βασιλείας III, φιλοδοξώντας να ενισχύσει την μικροληπτική ρυθμιστική παρέμβαση στη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αντιμετωπίζοντας μακροληπτικά τους συστημικούς κινδύνους του παγκοσμιοποιημένου χρηματοοικονομικού συστήματος.

Οι αναθεωρήσεις των συμφώνων καταδεικνύουν την δυναμική των σύγχρονων κινδύνων και την μεταβλητότητα των οικονομικού περιβάλλοντος, στοιχεία που απαιτούν γρήγορα αντανακλαστικά και ικανότητες πρόβλεψης της πορείας των αγορών από την πλευρά των εποπτικών οργανισμών. Οι κεντρικές τράπεζες, η επιτροπή κεφαλαιαγοράς και οι ελεγκτικές επιτροπές, δηλαδή τα θεσμικά όργανα σε κάθε χώρα, εργάζονται ακατάπαυστα στην κατεύθυνση ελέγχου για την σταθερότητα της οικονομίας.

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι να παρουσιάσει τον σημαντικότερο ρόλο που διαδραματίζει η κεφαλαιακή διάρθρωση των Τραπεζικών Ιδρυμάτων βάσει του Συμφώνου Βασιλείας, στις συστημικές τράπεζες της Ελλάδας. Η εναρμόνιση των τραπεζών στις απαιτήσεις της Επιτροπής της Βασιλείας είναι σήμερα μια δεδομένη αναγκαιότητα και ο λεπτομερής προσδιορισμός του όρου της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών καθώς και η ανίχνευση των κινδύνων που σταθμίζονται για τον υπολογισμό της αποτελούν το σύγχρονο εργαλείο βιωσιμότητας των τραπεζικών

ιδρυμάτων και περαιτέρω της οικονομίας μιας χώρας. Στην εργασία που ακολουθεί θα παρουσιάσουμε το τραπεζικό σύστημα (εγχώριο και διεθνές) και πως αυτό μεταβλήθηκε πριν και κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ θα αναλύσουμε τον όρο κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών προσδιορίζοντας το φάσμα των κινδύνων που σταθμίζονται για τον υπολογισμό της. Στη μελέτη περίπτωσης θα αποτυπωθεί η χρηματοοικονομική ανάλυση των έξι ελληνικών τραπεζών (ΕΤΕ, ALPHA BANK, ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, EUROBANK, GENIKI BANK, ΑΤΤΙΚΑ BANK) μέσω των δημοσιευμένων ισολογισμών τους για τα έτη 2010 έως 2014, με στόχο την διακρίβωση των παραγόντων που επηρεάζουν τον δείκτη κεφαλαιακής τους επάρκειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Οικονομική Κρίση και Συνέπειες αυτής στον Ευρωπαϊκό και Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

2.1 Ανασκόπηση της πρόσφατης Παγκόσμιας Χρηματοπιστωτικής Κρίσης

Η οικονομική κρίση ξεκίνησε το 2007 από την Αμερική και από την λεγόμενη «φούσκα» των δομημένων τίτλων στεγαστικών δανείων. Οι συνθήκες όμως για να δημιουργηθεί και να εξελιχθεί αυτή η κρίση είχαν από κάποια χρόνια νωρίτερα τις ρίζες τους. Σε όλες τις οικονομικές κρίσεις που είχαν προκύψει στο παρελθόν, η πτώση της κερδοφορίας οδηγούσε σε αρνητικές επενδύσεις και αυτές με τη σειρά τους σε μείωση της παραγωγής άρα και αύξηση της ανεργίας. Η τωρινή παγκόσμια κρίση πυροδοτήθηκε από την κατάρρευση της αμερικανικής «φούσκας» των ακινήτων, αλλά ουσιαστικά δεν προκλήθηκε από αυτήν. Στην Αμερική οι πιστωτικές υπερβολές σημειώθηκαν τόσο στα στεγαστικά δάνεια, όσο και στα επαγγελματικά δάνεια, στις πιστωτικές κάρτες, στα δάνεια για αγορά αυτοκινήτου αλλά και στα φοιτητικά δάνεια.

Σημειώθηκαν επίσης υπερβολές και στα προϊόντα που μετέτρεψαν τα χρέη αυτά σε τοξικά οικονομικά παράγωγα, και συνακόλουθα σε δανεισμό των τοπικών κυβερνήσεων και σε εξαγορές επιχειρήσεων χάρη στην κατοχή δανειακών εγγυήσεων. Αυτού του είδους οι κρίσεις κανονικά θα ήταν μια εθνική υπόθεση, το σχέδιο όμως της παγκοσμιοποίησης των τελευταίων δύο δεκαετιών μετέλλαξε την κρίση στην Αμερική σε παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση τεραστίων διαστάσεων.

Με σκοπό να συνεχιστεί να αυξάνεται η αγορά των ακινήτων στις ΗΠΑ, περισσότερα νοικοκυριά έπρεπε να έχουν την δυνατότητα να δανείζονται. Οι υγιείς δανειολήπτες

όμως γρήγορα εξαντλήθηκαν και οι μεσίτες άρχισαν να κοιτάζουν μακροπρόθεσμα για τη στήριξη της αγοράς. Οφειλέτες και μεσίτες λοιπόν συμφώνησαν, ότι σε ενδεχόμενη αθέτηση των υποχρεώσεων το ακίνητο δύναται να πωληθεί, αποδίδοντας κέρδος για τους δανειολήπτες και σημαντική προμήθεια για τους ενδιάμεσους μεσίτες. Πίστευαν και τα δύο μέρη στην επέκταση της αγοράς, αφού ο καθένας ήταν κατάλληλος για δανειζόμενος. Η δομή της εμπιστοσύνης για πίστωση πλέον καταρρέει. Ως απότοκο ήταν τα δομημένα στεγαστικά δάνεια, δάνεια σε επίδοξους ιδιοκτήτες χωρίς πιστοληπτική φερεγγυότητα που αναπόφευκτα στο μέλλον θα κατέληγαν επισφαλή.

Σε αυτό το ορόσημο όλοι θεώρησαν ότι το χρηματοοικονομικό σύστημα ήταν έτοιμο να αντιμετωπίσει με επιτυχία και αυτή την κρίση. Η τελευταία όμως έκρυβε μια μυστική κερκόπορτα, τα παράγωγα. Το κυριότερο θέμα με οποιαδήποτε πίστωση, είναι ότι παραμένει στα βιβλία του δανειστή μέχρι να ολοκληρωθεί, είτε καλά είτε άσχημα. Όμως, στις αρχές της δεκαετίας του 1990 οι τράπεζες κατάλαβαν ότι θα μπορούσαν να συγχωνεύσουν διαφορετικές πιστώσεις σε μια αγορά όπου ομολογίες θα διαπραγματεύονταν. Το πλεονέκτημα αυτής της διαδικασίας, γνωστής και ως τιτλοποίηση, είναι πως αυτές οι υποσχόμενες υψηλών κερδών κινητές αξίες, θα μπορούσαν έπειτα να πωλούνται ξεχωριστά σε θεσμικούς επενδυτές, διαγράφοντας όμως και παράλληλα δάνεια υψηλού κινδύνου από τους ισολογισμούς των τραπεζών. Αυτές οι νέες κινητές αξίες ήταν τόσο καλά κεκαλυμμένες και πολυδιασπασμένες, έτσι μετέτρεπαν τους επενδυτές σε συμμετόχους των τραπεζών στην ανάληψη αυτού του σοβαρού κινδύνου. Η διαδικασία της τιτλοποίησης ήταν πλέον το κοινό μυστικό στη διαχείριση των κινδύνων. Επεκτάθηκε ακόμη περισσότερο με τις εξασφαλίσεις πάνω στα δομημένα ομόλογα, οι οποίες υπόσχονταν να εξασφαλίσουν τον επενδυτή σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσης αποπληρωμής. Ενδιάμεσα σε όλα αυτά, υπήρχαν και οι εταιρίες πιστοληπτικής αξιολόγησης μεγάλου βεληνεκούς, οι οποίες βαθμολογούσαν τόσο τα δομημένα ομόλογα βάσει του βαθμού επικινδυνότητας τους, όσο και τις εξασφαλίσεις αυτών. Οι αξιολογήσεις προέτρεπαν όλο και μεγαλύτερο τμήμα των επενδυτών να συμμετέχουν στην αγορά των αναξιόπιστων αυτών τίτλων. Το ίδιο το σύστημα όμως σε συνδυασμό με την πολύπλοκη δομή του, είχε καταστεί ιδιαίτερα ευάλωτο στις κοινωνικές και περιβαλλοντολογικές αλλαγές και έτσι στην πρώτη μικρή και ασήμαντη αλλαγή το ντόμινο έπεσε. Μια μείωση 0,25 μονάδων βάσης των επιτοκίων από την FED οδήγησε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα πολλά εκ των νοικοκυριών στην αδυναμία της αποπληρωμής των δόσεων τους. Αποτέλεσμα αυτού

ήταν η πιστωτική πολιτική να γίνει αυστηρότερη, να συμπιεστεί η αγορά των ακινήτων αλλά και να μειωθούν οι τιμές τους σε πολύ χαμηλό σημείο και από τα ίδια τα δάνεια. Το τέλος είχε μόλις ξεκινήσει, και επιβεβαιώθηκε από την κατάρρευση της Lehmann Brothers και τη σωτηρία της τελευταίας στιγμής της ασφαλιστικής AIG. Ακολούθησε ο γενικότερος πανικός στην αγορά και η διάχυση της κρίσης σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία ήταν τώρα ευκολότερη από ποτέ.

Η τεράστια κρίση των ακινήτων στην Αμερική διαχύθηκε μέσα από τα τοξικά δομημένα παράγωγα και στην Ευρώπη μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τα συγκεκριμένα παράγωγα, που χρησιμοποιούνταν εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος έναντι ιδιωτικού χρήματος, αποδείχθηκαν «μολυσμένα». Η συνειδητοποίηση αυτού του προβλήματος προκάλεσε έλλειψη εμπιστοσύνης σε σχέση με την φερεγγυότητα των τίτλων, η οποία συνακολούθως προκάλεσε ξαφνική έλλειψη ρευστού στην αγορά. Η ανάγκη να αντικατασταθούν τα προϊόντα αυτά με πραγματικό χρήμα ήταν πλέον επιτακτική, ειδάλλως θα κατέρρεαν άμεσα και για πάντα τράπεζες με σημαντική οικονομική επιφάνεια. Η Ευρώπη μπροστά σε αυτό το δίλημμα επέλεξε να ακολουθήσει την αντίστοιχη πολιτική της Αμερικής.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έπραξε όπως η FED, προσέφερε δηλαδή νέο δημόσιο χρήμα, για να κρατήσει ζωντανές τις τράπεζες. Για την μην αμφισβήτηση του όλου εγχειρήματος, η ΕΚΤ επέλεξε να δανειστεί από όσους είχαν διαθέσιμα προς επένδυση κεφάλαια, αντί να τυπώσει νέο χρήμα. Ως αποτέλεσμα αυτού ήταν η ανακατανομή των αποταμιεύσεων. Ανάμεσα στους πιστωτές της συγκαταλέγονταν τόσο Κινέζοι, Ιάπωνες, Άραβες, Γερμανοί επενδυτές όσο και ασφαλιστικά ταμεία και ιδιώτες, η προτίμηση των οποίων ήταν τώρα πλέον ο δανεισμός σε κράτη και όχι σε τράπεζες.

Αποτέλεσμα αυτού ήταν τα κράτη και κατ' επέκταση οι φορολογούμενοι να επωμιστούν το βάρος της ύφεσης, αναλαμβάνοντας το κομμάτι των επισφαλειών που μετατράπηκε σε δημόσιο χρέος. Η ΕΕ και η ΕΚΤ έσπευσαν να κλείσουν τα κενά του τραπεζικού συστήματος, ούτως ώστε να εκτονωθεί η ένταση και η σταθερότητα, μεταφέροντας χρέος στα ήδη όμως ελλειμματικά Ευρωπαϊκά κράτη. Οι πολιτικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης όπως φαίνεται απέτρεψαν προσωρινά όμως την χειρότερη δυνατή εξέλιξη, δηλαδή μια άμεση απενεργοποίηση του

χρηματοπιστωτικού συστήματος, η ιδιαιτερότητα όμως της Ευρωζώνης θα οδηγούσε σε νέα προβλήματα.

Οι πρωτοβουλίες της Ευρώπης απαιτούν πιο σύνθετες αποφάσεις. Αρχικώς, η νομισματική πολιτική της Ευρώπης απαιτεί πιο συντηρητικές πολιτικές γιατί το ευρώ έναντι του δολαρίου, δεν έχει το πλεονέκτημα του παγκόσμιου νομίσματος. Κάθε αυξομείωση λοιπόν της προσφοράς χρήματος πρέπει να γίνεται σταδιακά και ελεγχόμενα, ούτως ώστε να υπάρχει αποφυγή απρόβλεπτων μεταβολών στην οικονομία της Ευρωζώνης.

Επιπλέον, λόγω του ότι η Ευρώπη δεν διαθέτει εσωτερικό μηχανισμό ανανέωσης των πλεονασμάτων – το οποίο θα επέτρεπε να επενδύονται τα κέρδη των πλεονασματικών χωρών στις ελλειμματικές, η ευρωζώνη δεν δύναται να λειτουργήσει σε ρυθμούς πραγματικής σύγκλισης. Το γεγονός αυτό γίνεται εντονότερο αν αναλογιστούμε πως στην Ευρώπη λειτουργούν ταυτόχρονα χώρες με τεράστιες ανισοροπίες, διαθέτοντας μεν το ίδιο νόμισμα αλλά τελείως διαφορετική ανταγωνιστικότητα.

Λόγω του ότι η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για το κοινό νόμισμα και την αξία του, οι χώρες της Ευρωζώνης λειτουργούν υπό του καθεστώτος της νομισματικής σύγκλισης. Παράλληλα κάθε κράτος-μέλος είναι υπεύθυνο για τα χρέη του, τα έσοδά του και για τον τρόπο που ξοδεύει τα χρήματά του. Εν αντιθέσει με τις ΗΠΑ που έχουν ενιαία δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, τα κράτη της Ευρωζώνης δεν έχουν την ευελιξία του νομίσματος τους και δεν έχουν την δυνατότητα αύξησης της ανταγωνιστικότητάς τους, με αποτέλεσμα να υπάρχει άμβλυνση των ανισοροπιών.

Παρόλο που το ευρώ ακολούθησε πορεία ανατίμησης ως προς το δολάριο, η Γερμανία είδε τα εξαγωγικά της πλεονάσματα να εκτοξεύονται ενώ παράλληλα οι λιγότερο ανταγωνιστικές χώρες επηρεάζονταν δυσμενώς λόγω της εξέλιξης της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Η Γερμανία και η Ολλανδία, κρατώντας χαμηλά την εγχώρια ζήτησή τους, δημιούργησαν χρηματικά πλεονάσματα. Αυτά τα πλεονάσματα πέρασαν υπό της μορφής δανεισμού στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης, δημιουργώντας όμως πληθωριστικές τάσεις και αυξάνοντας τα ελλείμματα τους και παρά το εξωτερικό τους χρέος.

Λόγω των ανωτέρω, το 2009 το αθροιστικό εμπορικό έλλειμμα της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Ελλάδας αλλά και της Πορτογαλίας υπολογίζονταν στα 122,5 δις δολάρια, εν αντιθέσει του πλεονάσματος της Γερμανίας που ήταν 109,7 δις δολάρια. Το ίδιο έτος η Γερμανία βρισκόταν στην τρίτη θέση της παγκόσμιας κατάταξης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, ενώ ταυτόχρονα χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία ήταν κάτω από τη θέση 170η, με ελλείμματα μεγαλύτερα των 30 δις.¹

Παραδόξως αυτές οι χώρες έπρεπε να κρατούν σε συγκεκριμένα επίπεδα τα χρέη και τα ελλείμματα, ενώ παράλληλα να δραστηριοποιούνται κάτω από μια ενιαία νομισματική πολιτική. Η κατάσταση αυτή είχε και έχει σαν αποτέλεσμα τη διαμόρφωση αντικρουόμενων οικονομικοπολιτικών κινήτρων και διάσταση συμφερόντων στην Ευρωζώνη, περιοχή που κανονικά θα έπρεπε να συμβαδίζει.

Λόγω της συγκεκριμένης ιδιαιτερότητας της Ευρωζώνης, η συγκεκριμένη κρίση πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις από ότι η κρίση στην Αμερική. Οι τράπεζες είχαν σωθεί με ενέσεις ρευστότητας πολύ λίγο πριν την χρεοκοπία τους, άρχισαν όμως να επανεκδίδουν τοξικά παράγωγα και αντί να δανείζουν ιδιώτες δάνειζαν κράτη με υψηλά επιτόκια, ωθώντας τα έτσι στην χρεοκοπία αλλά και ποντάροντας εν συνεχεία υπέρ αυτής.

Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που κατέρρευσε η Wall Street, οι τράπεζες άρχισαν να δανείζουν δημιουργώντας εκ νέου ιδιωτικό χρήμα στοχοποιώντας τα κράτη με τα μεγαλύτερα χρέη και τις λιγότερες δυνατότητες αποπληρωμής. Χώρες που κατείχαν τις τελευταίες θέσεις στην Ευρωζώνη, όπως η Ιρλανδία και η Ελλάδα, βρέθηκαν στα πρόθυρα της χρεοκοπίας, καθώς οι πολιτικές και οι λύσεις που ακολουθούσαν δεν είχαν στόχο ουσιαστικά την αντιμετώπιση του προβλήματος, αλλά την εξυπηρέτηση συμφερόντων.

¹ <http://ec.europa.eu/eurostat>

2.2 Τα Αίτια της Χρηματοπιστωτικής Κρίσης, Γενικότερα και Ειδικότερα

Τα αίτια στα οποία οφείλεται η εκδήλωση μίας χρηματοπιστωτικής κρίσης μπορούν να παρουσιαστούν με μία σειρά γεγονότων, τα οποία επηρεάζουν την πορεία της οικονομίας και οδηγούν τις αγορές σε καθοδική πορεία. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι βασικότεροι λόγοι εκδήλωσης μίας γενικότερης οικονομικής κρίσης είναι :

- ❖ Αύξηση των επιτοκίων, η οποία οδηγεί σε μείωση των αναλαμβανόμενων δανείων άρα και σε αδρανοποίησης της συνολικότερης οικονομικής δραστηριότητας
- ❖ Μείωση τιμών των μετοχών, άρα και μείωση της καθαρής θέσης των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την αύξηση της επιφυλακτικότητας των δανειστών για παροχή κεφαλαίων προς αυτές
- ❖ Μεγάλη πτώση του επιπέδου των τιμών, η οποία οδηγεί σε αποθάρρυνση των επιχειρήσεων να λάβουν δραστηριότητα, και επιπλέον σε διστακτικότητα στήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας από το επενδυτικό κοινό
- ❖ Δημιουργία πανικού στον τραπεζικό κλάδο, με άμεση συνέπεια την απόσυρση απαραίτητων κεφαλαίων των πλεονασματικών μονάδων από την αγορά των τραπεζών αλλά και αδυναμία ανταπόκρισης στις ανάγκες ρευστότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων
- ❖ Αύξηση γενικότερης αβεβαιότητας, η οποία αντανακλάται σε οποιαδήποτε ενέργεια επένδυσης στην οικονομία.

Η παρούσα οικονομική κρίση αιφνιδίασε όχι μόνο το σύνολο του οικονομικού αλλά και του ακαδημαϊκού κόσμου, τόσο με την έκτασή της, όσο και με το βάθος των προβλημάτων που ήρθαν στην επιφάνεια. Τα κυριότερα αίτια που οδήγησαν στη χρηματοπιστωτική κρίση και κατέστησαν τις τράπεζες σε παγκόσμιο επίπεδο ανίκανες να ανταπεξέλθουν στην οικονομική κρίση συγκεντρώνονται στα ακόλουθα:

Μακροοικονομικοί Παράγοντες

- ✓ Η «φούσκα» της αγοράς ακινήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

- ✓ Μη ισορροπία τρεχουσών συναλλαγών των κρατών διεθνώς, με τεράστιες αποκλίσεις σε επίπεδα αποταμίευσης – επενδύσεων, με έντονα ελλειμματικά κράτη (πχ. ΗΠΑ) και σημαντικά πλεονασματικά κράτη (πχ. Κίνα)
- ✓ Η μη επαρκής παρουσία των εποπτικών αρχών στην άσκηση ελέγχου της αγοράς
- ✓ Έλλειψη επαρκών κανόνων μακροπροληπτικής φύσεως
- ✓ Η έλλειψη αξιοπιστίας των εταιριών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας - Οίκων Αξιολόγησης
- ✓ Η αξιωματική πεποίθηση την αποτελεσματικότητας της αγοράς και της ορθολογικότητας των οικονομικών μονάδων.

Χρηματοοικονομικοί Παράγοντες

- ✓ Υπερβολική μόχλευση
- ✓ Τιτλοποιήσεις στεγαστικών δανείων (securitization)
- ✓ Ανεπαρκής διαβάθμιση πιστοληπτικού κινδύνου ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης
- ✓ Ανεπάρκεια ισχυόντων τραπεζικών λογιστικών προτύπων
- ✓ Λανθασμένη χρήση κινήτρων απόδοσης των μεγαλοστελεχών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων
- ✓ Πλημμελής μικροπροληπτική εποπτεία των φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

2.3 Οι Επιπτώσεις της πρόσφατης Χρηματοπιστωτικής Κρίσης στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Σύστημα

Η τωρινή οικονομική κρίση που ξεκίνησε από την αγορά στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου στις ΗΠΑ και κλιμακώθηκε, μέσα από τη ραγδαία αύξηση των αθετήσεων οικονομικών υποχρεώσεων, οδήγησε σε μία παγκόσμια τάση να επανεκτιμηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος, σε πολλές αγορές. Λόγω αυτού, διαταράχτηκε η ομαλή λειτουργία των αγορών αυτών, άρα και των τραπεζικών ιδρυμάτων που αντλούν τα κεφάλαιά τους από αυτές τις αγορές.

Επομένως, το έτος 2007 υποβαθμίστηκαν τίτλοι που είχαν συνδεθεί με στεγαστικά δάνεια προς δανειολήπτες με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα, μοχλευμένες δανειακές δεσμεύσεις και παράγωγα προϊόντα μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου. Για τον συγκεκριμένο λόγο, τα έσοδα των τραπεζών επηρεάστηκαν σε σημαντικό βαθμό από τον επανακαθορισμό των πιστώσεων, ενώ το γεγονός αυτό παράλληλα αύξησε τη δυσχέρεια της δυνατότητας άντλησης κεφαλαίων από τη διατραπεζική αγορά, γιατί οι πηγές καθαρών εσόδων, τα οποία προέρχονταν από τόκους, μειώθηκαν.

Ως εκ τούτου, αν και μέχρι το 2007 το χρηματοπιστωτικό σύστημα στην ευρωζώνη βρισκόταν σε σημαντικά επίπεδα κερδοφορίας και είχε κατοχυρώσει την εξασφάλισή του έναντι πιθανών μελλοντικών προβλημάτων, παρόλα ταύτα η αλλαγή στα πιστωτικά πρότυπα οδήγησαν όλες τις τράπεζες σε μία κρίση ρευστότητας, η οποία μακροπρόθεσμα τάραξε και την κερδοφορία του τραπεζικού συστήματος.

Παράλληλα, οι αρνητικές επιπτώσεις ήταν πολύπλευρες, γιατί μειώθηκαν και οι συντελεστές φερεγγυότητας, όπως επίσης και η εμπιστοσύνη έναντι των μεγάλων τραπεζών. Επίσης, τα σταθμισμένα ως προς τον κίνδυνο στοιχεία ενεργητικού αυξήθηκαν με γρηγορότερο ρυθμό από ότι η κεφαλαιακή βάση των τραπεζών.

Αξίζει να σημειώσουμε πως η φερεγγυότητα των τραπεζών παρέμεινε σε επίπεδα που ικανοποιούσε τις ελάχιστες εποπτικές απαιτήσεις, διατηρώντας με αυτό τον τρόπο τις ευρωπαϊκές τράπεζες σε ικανοποιητικά επίπεδα. Οι κίνδυνοι που απειλούσαν το τραπεζικό σύστημα της Ευρωζώνης αναφέρονταν κυρίως στο ενδεχόμενο ύπαρξης

δυσμενών εξελίξεων στον πιστωτικό κύκλο, με ανεπιθύμητες φυσικά επιπτώσεις στην ποιότητα του ενεργητικού των τραπεζών και τις δαπάνες απομείωσης της αξίας δανείων.

Η τάση αυτή γιγαντώθηκε μέσα στο 2008, με σημαντική απομείωση των στοιχείων του ενεργητικού των ευρωπαϊκών τραπεζών, λόγω της αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων. Αποτέλεσμα αυτού του γεγονότος ήταν οι προβλέψεις απομείωσης της αξίας του χαρτοφυλακίου τους συνεχώς να αυξάνονται. Το συγκεκριμένο γεγονός ανέπτυξε την διστακτικότητα των συμμετεχόντων στις χρηματοπιστωτικές αγορές να αναλάβουν οποιονδήποτε κίνδυνο, με άμεσο αποτέλεσμα οι τιμές των περισσότερων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων να μειωθούν.

Τα επίπεδα ρευστότητας επιδεινώθηκαν και ανέκυψαν προβληματισμοί σχετικά με για το αν ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διέθεταν την απαραίτητη πιστοληπτική ικανότητα αλλά και την απαραίτητη κεφαλαιακή επάρκεια. Παράλληλα, η εμπιστοσύνη των επενδυτών και των πιστωτών απέναντι σε αυτά κλονίστηκε, με άμεσο αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός φαύλου κύκλου που επιβάρυνε αρνητικά την άντληση βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης όπως επίσης και την πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων.

Συνεπακόλουθο γεγονός ήταν οι τιμές των μετοχών των περισσότερων ευρωπαϊκών τραπεζών να μειωθούν δραματικά όπως επίσης και να μειωθεί η πιστοληπτική τους διαβάθμιση, θέτοντας τες ευάλωτες σε ενδεχόμενη πτώχευση τους. Κάποιες από αυτές προχώρησαν στην αναζήτηση κάποιας στήριξης κυρίως από κρατικές επιχορηγήσεις ή ενισχύσεις μέσω κεφαλαίων από τους μετόχους τους, ενώ υπήρξαν και αυτές που προέβησαν στις απαραίτητες συγχωνεύσεις και ενοποιήσεις. Παρόλα αυτά, υπήρξαν ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα που δεν άντεξαν τη συνεχόμενη επιδείνωση της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης και τελικά πτώχευσαν.

Παρόλο το γεγονός πως οι συντελεστές φερεγγυότητας των ευρωπαϊκών τραπεζών παρουσιάζονταν αρκετά ικανοποιητικοί στην αρχή της οικονομικής κρίσης, υπήρξε η ύπαρξη σημαντικών λογιστικών ζημιών σε προϊόντα μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου που ήδη είχαν δομηθεί. Καθώς όμως η κρίση αναπτυσσόταν και βάθαινε, σημειώθηκε πτώση του δείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) των τραπεζών της

Ευρωζώνης το πρώτο εξάμηνο του έτους 2008 , λόγω του ότι είχαν σημειωθεί ζημιές αποτίμησης με την τρέχουσα τιμή της αγοράς. Επιπρόσθετα, οι ζημιές απομείωσης δανείων και τίτλων αυξήθηκαν, και ταυτόχρονα μειώθηκαν και τα έσοδα από προμήθειες.

Τα έσοδα από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών επίσης μειώθηκαν λόγω της ύπαρξης αντίξων συνθηκών στις αγορές κεφαλαίων. Ορισμένες εκ των τραπεζών, λόγω του συγκεκριμένου προαναφερθέν κλίματος, προχώρησαν σε ελάττωση της μόχλευσης του σταθμισμένου για κίνδυνο ενεργητικού, και προέβησαν σε προσπάθειες συλλογής κεφαλαίων μέσω αύξησης του μετοχικού τους κεφαλαίου, παρόλο της ύπαρξης έντονου αρνητικού κλίματος το οποίο επηρέαζε το επενδυτικό κοινό. Παρόλα ταύτα, οι εκτιμήσεις έδειχναν πως το σύνολο των δομημένων χρηματοδοτικών προϊόντων που κατείχαν στο χαρτοφυλάκιο τους οι τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων τίτλων οι οποίοι προέρχονταν από την τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων στις Η.Π.Α. αλλά και τίτλων που εξασφαλίζονται με στεγαστικά δάνεια κατά μήκος της ζώνης του Ευρώ, επρόκειτο να χάσουν περεταίρω την αξία τους.

Προς αντιμετώπιση των συγκεκριμένων αρνητικών συνεπειών της κρίσης, όλα τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα έπραξαν κατάλληλα προκειμένου να ενισχυθεί η ρευστότητα του συστήματος και με αυτό τον τρόπο να στηριχθούν τα μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, να εγγυηθούν υπέρ των καταθέσεων και να ενισχύσουν επιπλέον τους εποπτικούς μηχανισμούς ούτως ώστε να αποτραπούν χρηματοπιστωτικές απειλές.

Οι τρεις κατηγορίες των συγκεκριμένων μέτρων που ελήφθησαν είναι:

- i. Ύπαρξη παροχής εγγυήσεων για τραπεζικές υποχρεώσεις,
- ii. Ύπαρξη παροχής κεφαλαιακών ενισχύσεων,
- iii. Εξυγίανσης του ενεργητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω ανάπτυξης κατάλληλων προγραμμάτων.

Συνολικά, οι κυβερνήσεις της Ευρωζώνης διέθεσαν περίπου 2,4 τρις ευρώ, που ανέρχεται στο 26% του συνολικού της ΑΕΠ, την περίοδο από τον Οκτώβριο του 2008 έως το Νοέμβριο του 2009, για τη στήριξη των εγχώριων χρηματοπιστωτικών

συστημάτων τους². Η χρήση των μέτρων αναδιάρθρωσης κεφαλαίων υπήρξε εκτεταμένη, ενώ παράλληλα η έκδοση τραπεζικών ομολόγων που καλύπτονται από κρατικές εγγυήσεις ήταν πολύ χαμηλότερη από τις σχετικές εγγυήσεις που διέθεσαν ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Οι εγγυήσεις για υποχρεώσεις σε απόλυτα μεγέθη ήταν όμως υψηλές και για αυτό τον λόγο υπήρξε η χρησιμοποίηση τους ευρύτερα από τις κεφαλαιακές ενισχύσεις.

²European Central Bank, (2010), Annual Report

2.4 Οι Επιπτώσεις της πρόσφατης Χρηματοπιστωτικής Κρίσης στα Ελληνικά Τραπεζικά Ιδρύματα

Είναι γεγονός πως η πρόσφατη παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε άμεσα αλλά και έντονα την ελληνική οικονομία και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα. Λόγω της αδύναμης οικονομικής θέσης της ελληνικής οικονομίας, η Ελλάδα υπήρξε ευάλωτη σε όλες τις αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης, επιδεινώνοντας με αυτό τον τρόπο το μεγάλο δημοσιονομικό έλλειμμα της, αλλά και παρασύροντας τόσο το σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα, όσο και ολόκληρη την ελληνική οικονομία σε μία ύφεση που δεν είχε ξαναπροκύψει στο παρελθόν. Οι παράγοντες που επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό τη ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών, με δυσμενείς συνέπειες στη χρηματοδότηση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, ήταν η πιστωτική ασφυξία σε συνδυασμό με την έλλειψη ρευστότητας στις διεθνείς αγορές.

Άξιο αναφοράς λόγου είναι, πως λόγω του συντηρητισμού από τον οποίο διακατεχόταν το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, υπήρξε σημαντικός παράγοντας στην ύπαρξη αποφυγής της έκθεσής του σε επενδύσεις υψηλού ρίσκου. Παράλληλα, λόγω του ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα χαρακτηρίζεται από χαμηλά επίπεδα μόχλευσης και χαμηλό βαθμό εξάρτησης από τη διατραπεζική αγορά, οι ελληνικές τράπεζες προφυλάχθηκαν ως ένα βαθμό από δυσμενέστερες συνέπειες της οικονομικής κρίσης³.

Παρόλα ταύτα, η επιρροή της οικονομικής κρίσης ήταν μεγάλη στον ελληνικό τραπεζικό κλάδο, γεγονός που προκάλεσε την μείωση της κερδοφορίας του το 2008 κατά 72,4% σε σύγκριση με το 2007. Σε αυτή την κατεύθυνση συνέβαλε το γεγονός τόσο της αύξησης των προβλέψεων για πιστωτικούς κινδύνους, της μείωσης του καθαρού επιτοκιακού περιθωρίου, όσο και οι ζημίες που προκλήθηκαν από χρηματοοικονομικές πράξεις και από επενδυτικές συναλλαγές αλλά και η σημαντική υποτίμηση των νομισμάτων των χωρών της ΝΑ Ευρώπης, χώρος που δραστηριοποιούνται οι ελληνικές τράπεζες.⁴

³ Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, (2010), Μορφολογία του ελληνικού οικονομικού τραπεζικού συστήματος και η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση: Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις

⁴ Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, (2010), Μορφολογία του ελληνικού οικονομικού τραπεζικού συστήματος και η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση: Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις

Επιπροσθέτως, τη διάρκεια του 2008 σημειώθηκε σημαντική επιδείνωση των δεικτών αποτελεσματικότητας των ελληνικών τραπεζών. Αναλυτικότερα, ο δείκτης αποδοτικότητας του σταθμισμένου με βάση τον κίνδυνο ενεργητικού (ROA) περιορίστηκε στο 0,3% από 1,5% του 2007, ενώ παράλληλα ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (ROE) μειώθηκε στο 3% από 14,7%, του ιδίου έτους. Σε επίπεδο τραπεζικών ομίλων, ο δείκτης αποδοτικότητας του σταθμισμένου με βάση τον κίνδυνο ενεργητικού διαμορφώθηκε στο 1,0% από 2,1% το συγκεκριμένο έτος, ενώ ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων περιορίστηκε στο 10,1% από 17,9%.⁵

Λόγω του γεγονότος της αύξησης του κόστους άντλησης κεφαλαίων από τις ελληνικές τράπεζες, το 2009 οι συνθήκες πιστωτικής ασφυξίας εντάθηκαν. Το γεγονός αυτό οφειλόταν στην μη ύπαρξη αποτελεσματικής λειτουργίας της διατραπεζικής αγοράς και της αγοράς εταιρικών ομολόγων. Τέλος, λόγω της ύπαρξης αδυναμίας εξυπηρέτησης των δανείων από τους οφειλέτες τους, υπήρξε σημαντική υποβάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών. Μέσα στο γενικότερο αρνητικό παγκόσμια κλίμα, με σημαντικό αριθμό κάθε φορά δυσάρεστων ειδήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο που αδυνατούσαν να ανταπεξέλθουν στις δυσκολίες των καιρών και πτώχευαν, υπήρξε κλονισμός της εμπιστοσύνης του ελληνικού επενδυτικού κοινού στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα, έχοντας ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πανικού όσον αφορά την εξασφάλιση των καταθέσεων τους.

Ακολούθησε η μαζική απόσυρση των καταθέσεων από μικρού μεγέθους ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων, που χαρακτηρίζονταν πλέον αυξημένου κινδύνου, και οι αποταμιεύσεις συγκεντρώθηκαν σε μεγάλου μεγέθους τραπεζικά ιδρύματα, στα οποία υπήρχε η εκτίμηση πως διαθέτουν σε οποιαδήποτε περίπτωση την ισχύ και την υποστήριξη της κρατικής εγγύησης για την εξασφάλιση των χρημάτων των αποταμιευτών.

Στη διάρκεια του έτους 2011, ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος επηρεάστηκε περαιτέρω από την οικονομική κρίση, γεγονός που οδήγησε σε επιδείνωση της ρευστότητας και της κερδοφορίας του. Τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα παρουσίασαν σημαντικές ζημίες, με την διαμόρφωση σε αρνητικά επίπεδα των δεικτών αποδοτικότητας ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων.

⁵ Τράπεζα της Ελλάδος, «Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2008», Απρίλιος 2009

Οι κυριότεροι λόγοι για την πρόκληση του προαναφερθέν γεγονότος είναι οι κάτωθι:

- ❖ Ύπαρξη ζημιών λόγω της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στο κούρεμα των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου (PSI)
- ❖ Ύπαρξη αύξησης των προβλέψεων για την κάλυψη έναντι πιστωτικού κινδύνου, λόγω δυσμενών μακροοικονομικών εξελίξεων
- ❖ Ύπαρξη περιορισμού των τραπεζικών εργασιών με συνεπακόλουθο τη κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Επιπροσθέτως, παρατηρήθηκε μείωση των λειτουργικών εξόδων, επιδείνωση της ποιότητας των δανείων όλων των κατηγοριών, επιδείνωση της ρευστότητας και οριακή κάλυψη του ελάχιστου επιπέδου του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

2.5 Προστασία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος απέναντι στην πρόσφατη Χρηματοπιστωτική Κρίση

Η ελληνική κυβέρνηση στις 15 Οκτωβρίου 2008 ανακοίνωσε το ελληνικό σχέδιο αντιμετώπισης της πρόσφατης Οικονομικής Κρίσης. Εν μέσω αυτού του πλαισίου καταρτίστηκε σχέδιο ενίσχυσης της ρευστότητας, το οποίο τέθηκε σε εφαρμογή με το νόμο 3723/2008 (ΦΕΚ 250/Α'/9.12.2008), και το οποίο περιλαμβάνει τέσσερις βασικές και σημαντικές κατευθύνσεις:

- ❖ Να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.
- ❖ Να εξομαλυνθούν οι συνθήκες της χρηματαγοράς.
- ❖ Να ενισχυθεί η κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων.
- ❖ Να ενισχυθεί η ρευστότητα της ελληνικής οικονομίας και παράλληλα να διατηρηθεί ο ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης.

Το ελληνικό σχέδιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής κρίσης περιλάμβανε τρεις κυρίους άξονες⁶:

- ✓ Άξονας 1: Ύπαρξη ενίσχυσης των κεφαλαίων των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων μέχρι το ποσό των 5 δις. ευρώ, με την παράλληλη έκδοση προνομιούχων μετοχών και την ανάληψή τους από το Ελληνικό Δημόσιο.
- ✓ Άξονας 2: Παροχή εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου, μέχρι το ποσό των 15 δις. ευρώ, όσον αφορά για τα δάνεια που θα συνάπτονταν από τα τραπεζικά ιδρύματα (με ή χωρίς την έκδοση τίτλων) μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2009, με χρονική διάρκεια από τρεις μήνες έως πέντε έτη.
- ✓ Άξονας 3: Παροχή βραχυπρόθεσμης ρευστότητας στα τραπεζικά ιδρύματα συνολικού ύψους 8 δις. ευρώ μέσω της έκδοσης ειδικών τίτλων από το Ελληνικό Δημόσιο, διάρκειας μέχρι τριών ετών και δανεισμού αυτών στα τραπεζικά ιδρύματα, έναντι προμήθειας, για τη χρήση τους ως εξασφαλίσεις με σκοπό την άντληση ρευστότητας από την ΕΚΤ ή τη διατραπεζική αγορά.

⁶Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2011), “Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2010”, Αθήνα Ιούνιος 2011

Ενδεικτικά παρακάτω παρατίθεται η χρήση των κρατικών διευκολύνσεων του σχεδίου στήριξης από τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα, με σκοπό την ενίσχυση της κεφαλαιακής βάσης τους και ρευστότητάς:

Πίνακας 1. Χρήση κρατικών διευκολύνσεων από ελληνικές τράπεζες

<u>Τράπεζες</u>	<u>ΑΞΟΝΑΣ 1</u>	<u>ΑΞΟΝΑΣ 2</u>	<u>ΑΞΟΝΑΣ 3</u>	Σύνολο
	Διάθεση Προνομιούχων Μετοχών	Παροχή Εγγυήσεων Ελληνικού Δημοσίου	Διάθεση Τίτλων Ελληνικού Δημοσίου	
Εθνική	350			350
Alpha Bank	1000	500	1138	2638
Πειραιώς	370		865	1235
Eurobank	950	500	1025	2475
Αγροτική	675		807	1482
Γενική			158	158
Αττικής	100		200	300
Πανελλήνια	28			28
FBB			60	60
Proton Bank	80		80	
Millenium			98	98
Probank			88	88
ΤΤ	225			225
Συν. Αιτήσεων	3778,63	1000	4439	9218,63
Συν. Μέτρου	5000	15000	8000	28000
Εγκεκριμένο Ποσοστό	75,57%	6,67%	55,49%	32,92%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Σε αυτό το σημείο είναι σκόπιμο να γίνει αναφορά στην απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ECOFIN) να επιβάλλει την υλοποίηση ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests) για όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Αγορά, αρχίζοντας από το έτος 2010 – 2011 έως και σήμερα. Σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι κατά πόσο είναι ικανά τα τραπεζικά ιδρύματα στην απορρόφηση των οικονομικών και χρηματοπιστωτικών κραδασμών που ακολουθούν την οικονομική κρίση.

Τα stress tests, που πραγματοποιούνται σε τραπεζικούς οργανισμούς από 20 κράτη – μέλη της ΕΕ, περιλαμβάνουν τρία σενάρια που περιγράφονται παρακάτω:

- ❖ Το ήπιο σενάριο. Είναι μια ρεαλιστική εκτίμηση της πορείας της οικονομίας
- ❖ Το σενάριο των παρατεταμένων πιέσεων. Γίνεται αναφορά στο ενδεχόμενη περίπτωση της σταδιακής επιδείνωσης της οικονομίας για μία διετία
- ❖ Το σενάριο της οικονομικής κάμψης. Γίνεται πρόβλεψη κρίσης κρατικού χρέους.

Όσον αφορά την περίπτωση της Ελλάδας, στα stress tests συμμετέχουν τα τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία καταλαμβάνουν άνω του 90% του μεριδίου της ελληνικής αγοράς.

2.6 .Οι Πρόσφατες Εξελίξεις στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Κατά τη διάρκεια του 2014 οι ελληνικές τράπεζες ολοκληρώνουν τον κύκλο κατά τον οποίο κλήθηκαν να μεταβάλουν τη σύνθεση και τον τρόπο λειτουργίας τους, τα στρατηγικά και επιχειρησιακά τους σχέδια, σε μία προσπάθεια να ανασυνταχθούν και να ενισχυθούν, έτσι ώστε να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες χρηματοπιστωτικές προκλήσεις κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Πλέον ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος έχει μεταβληθεί σημαντικά, με τη συγχώνευση και απορρόφηση τραπεζικών ιδρυμάτων και την ίδρυση νέων, πολύ λιγότερων και αισθητά ισχυρότερων, με επαρκή κεφαλαιακή βάση, ισχυροποιώντας τη θέση τους στις χρηματαγορές και εξασφαλίζοντας βιώσιμους όρους για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα και την οικονομία γενικότερα. Οι πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις που προέκυψαν, καλύφθηκαν με τη διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης, με την συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδος, σε συνεργασία με Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Ένα από τα βασικά κριτήρια στην εκτίμηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων ήταν η διαμόρφωση του Δείκτη Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων (Tier I) πάνω από το 9% μέχρι το τέλος του τρίτου 3μήνου του 2012 και στο 10% μέχρι το τέλος του πρώτου 6μήνου του 2013, βάσει του Νόμου 4046/2012. Συνακόλουθα με αυτή τη διαδικασία, ο υπολογισμός των απαιτούμενων πρόσθετων κεφαλαίων καθορίστηκε με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- ❖ Τις εκτιμηθείσες αναμενόμενες ζημίες στα χαρτοφυλάκια των τραπεζών λόγω επισφαλών δανείων, βάσει των αξιολογήσεων της BlackRock (χαρτοφυλάκια που φέρουν ελληνικό κίνδυνο), και της Τράπεζας της Ελλάδος (χαρτοφυλάκια με κίνδυνο άλλης χώρας ή εγγυήσεις του ελληνικού δημοσίου)
- ❖ Προβλέψεις για τις άνωθεν ζημίες
- ❖ Αναμενόμενη κερδοφορία κάθε τράπεζας.
- ❖ Τη μετά κουρέματος των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου αξία των χαρτοφυλακίων των τραπεζών βάσει PSI

Οι κεφαλαιακές αυτές ανάγκες κατά κύριο λόγο καλύφθηκαν από κεφάλαια επενδυτών του ιδιωτικού τομέα με αυξήσεις μετοχικών κεφαλαίων των τραπεζικών ιδρυμάτων, αλλά και μέσω του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας σε εκείνες τις

περιπτώσεις που δεν κατέστη επαρκής η αυτοχρηματοδότηση τους με την παροχή κεφαλαίων έναντι κοινών μετοχών με περιορισμένα δικαιώματα ψήφου (κατά περίπτωση) και μετατρέψιμων ομολογιών (Αρ. 9, Παρ. 5-7 Ν.4051/2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών και οι Κίνδυνοι που σταθμίζονται για τον Υπολογισμό της

3.1 Ανάλυση του όρου «Κεφαλαιακή Επάρκεια»

Λόγω του ότι οι τιμές των χρηματοοικονομικών μέσων παρουσίασαν διακυμάνσεις με αποτέλεσμα την έντονη μεταβλητότητα της αγοραίας αξίας των κεφαλαίων των τραπεζών, δημιουργήθηκε η ανάγκη για τη δημιουργία ενός αποδεκτού πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας, το οποίο όχι μόνο θα ενδυνάμωνε την κεφαλαιακή βάση αλλά θα οδηγούσε και στη διευκόλυνση της συγκρισιμότητας σε διεθνές επίπεδο, με τελικό σκοπό να επιτευχθεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η δημιουργία της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) υπό την αιγίδα βέβαια της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements). Το συγκεκριμένο όργανο αποτελεί μία εποπτική αρχή, με προτάσεις όμως που δεν έχουν νομική ισχύ, έχουν σαν στόχο όμως τη δημιουργία κάποιων εποπτικών προτύπων, κατευθυντήριων αρχών αλλά και βέλτιστων πρακτικών προς αποφυγή οποιονδήποτε δυσάρεστων γεγονότων.

Εκδόθηκε λοιπόν το 1988 το γνωστό Σύμφωνο της Κεφαλαιακής Επάρκειας των Τραπεζών (ή αλλιώς Βασιλεία I), το οποίο καθόριζε ποιο θα είναι το ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να έχει στη διάθεση της μία τράπεζα, ώστε να μπορεί να προφυλάσσεται από τον πιστωτικό κίνδυνο που αναλαμβάνει. Με αναθεωρήσεις που προέκυψαν αργότερα μέσα από τη Βασιλεία II και III, η κεφαλαιακή επάρκεια πλέον

αναφέρεται όχι μόνο στην κάλυψη του πιστωτικού, αλλά και του λειτουργικού και του κινδύνου αγοράς και αποτελεί πλέον ένα τρόπο κατοχύρωσης της τράπεζας από ζημιές που ενδέχεται να προκύψουν.

3.2 Αναφορά και Ανάλυση της Κεφαλαιακής Βάση Τραπεζών

Η διάκριση των κεφαλαίων που διαθέτει μία τράπεζα είναι σε Λογιστικά Κεφάλαια, Εποπτικά Κεφάλαια και Οικονομικά Κεφάλαια.

Η επιλογή της κατάλληλης διάκρισης έχει άμεση σχέση και με τις ομάδες που ενδιαφέρονται (stakeholders) για τα κεφαλαιακά στοιχεία μίας τράπεζας. Αναλυτικότερα, ανάλογα με τους ενδιαφερόμενους, η διάκριση των κεφαλαίων που πρέπει να αναλυθεί είναι και διαφορετική, προκειμένου να μπορούν εύκολα να αποσπάσουν την χρήσιμη για αυτούς πληροφορία.

Αντίστοιχα, οι ομάδες ενδιαφερομένων διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: των Καταθετών, των Μετόχων, των Ομολογιούχων, των Εταιριών Διαβάθμισης, αλλά των Εποπτικών Αρχών.

3.2.1 Επεξήγηση του όρου «Λογιστικά Κεφάλαια»

Τα κεφάλαια που καθορίζουν την οικονομική ευρωστία μίας τράπεζας αλλά και τον βαθμό προστασίας των καταθετών της είναι τα Λογιστικά Κεφάλαια. Ο υπολογισμός τους γίνεται βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και περιλαμβάνουν⁷:

- ❖ Το μετοχικό κεφάλαιο: είναι το καταβεβλημένο, διαφορά έκδοσης μετοχών υπέρ το άρτιο.
- ❖ Τα κέρδη εις νέον.
- ❖ Τα διάφορα αποθεματικά, που σκοπεύουν στην κάλυψη των ενδεχόμενων απομειώσεων σε στοιχεία του ενεργητικού της τράπεζας (χορηγήσεις, επενδύσεις σε αξιόγραφα) . Ανάλογα με την κατηγοριοποίηση των στοιχείων του ισολογισμού της τράπεζας διακρίνονται σε:
 - Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη (Held To Maturity – HTM)
 - Δάνεια & Απαιτήσεις (Loans & Receivables – L&R)

⁷ Καλφάογλου Φ., «Το πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών», Οικονομικό Δελτίο Τράπεζας Ελλάδος, Τεύχος 36, Απρίλιος 2012, σελ. 47-95

- Αποτιμώμενα στην Εύλογη Αξία Μέσω Αποτελεσμάτων (Fair Value Through Profit&Loss – FVTPL)
- Διαθέσιμα προς Πώληση (Available for Sale – AFS).

3.2.2 Επεξήγηση του όρου «Εποπτικά Κεφάλαια»

Τα διαθέσιμα κεφάλαια που διαθέτει μία τράπεζα, βάσει πάντα κάποιων εποπτικών κανόνων, είναι τα λεγόμενα Εποπτικά Κεφάλαια. Τα εποπτικά κεφάλαια δεν συνάδουν με τα απαιτούμενα κεφάλαια, τα οποία είναι αυτά που πρέπει να διαθέτει βάσει των κινδύνων που αναλαμβάνει σαν πιστωτικό ίδρυμα. Αν τα εποπτικά κεφάλαια μίας τράπεζας είναι μεγαλύτερα από τα απαιτούμενα, η τράπεζα κρίνεται ως επαρκώς κεφαλαιοποιημένη. Παρακάτω θα γίνει η προσπάθεια διαχωρισμού και επεξήγησης των όρων «εποπτικά κεφάλαια» και «απαιτούμενα κεφάλαια».

Προκειμένου ένα χρηματοοικονομικό μέσο να μπορέσει να συμπεριληφθεί στα διαθέσιμα εποπτικά κεφάλαια μιας τράπεζας, θα πρέπει συνολικά να ισχύουν και οι ακόλουθες συνθήκες:

- ❖ Χαρακτηρισμός από μονιμότητα και διαθεσιμότητα: η παράμετρος αυτή καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη ληκτότητα του χρηματοοικονομικού μέσου (όσο μεγαλύτερη, τόσο περισσότερο η τράπεζα βασίζεται στα αντίστοιχα κεφάλαια) και από την ύπαρξη ή μη ρήτρας πρόωρης αποπληρωμής.
- ❖ Παρουσία ευελιξίας πληρωμών: εξαρτάται από τη δυνατότητα που έχει ο εκδότης για καθυστέρηση ή ακύρωση πληρωμών.
- ❖ Ύπαρξη δυνατότητας απορρόφησης των ζημιών, δηλαδή να είναι εφικτή η δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τα κεφάλαια προκειμένου να καλύψει τις ζημιές που ενδέχεται να ανακύψουν, είτε κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της (going concern), είτε κατά τη διάλυσή της (gone concern).

Ανάλογα με το βαθμό που ικανοποιούνται οι τρεις ανωτέρω συνθήκες, υπάρχει η κατηγοριοποίηση των εποπτικών κεφαλαίων στις τρεις ακόλουθες (βάσει του ισχύοντος Συμφώνου Βασιλείας II):

- Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 1)

- Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Tier 2): Κύρια, Πρόσθετα, Αφαιρετικά Στοιχεία
- Κεφάλαια για τον Κίνδυνο της Αγοράς (Tier 3): Κύρια, Πρόσθετα, Αφαιρετικά Στοιχεία

Ο κάτωθι πίνακας σκιαγραφεί την ανάλυση των Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων:

			Αφαιρετικά στοιχεία από τα κύρια Βασικά Κεφάλαια	Αφαιρετικά στοιχεία από τα Βασικά και Συμπληρωματικά Κεφάλαια	Αφαιρετικά στοιχεία από το σύνολο των Ιδίων Κεφαλαίων	
ΒΑΣΙΚΑ (Tier 1)	Κύρια	- Μετοχικό κεφάλαιο Αποθεματικά - Δικαιώματα μειοψηφίας	- Άλλα πάγια - Αποθεματικά αναπροσαρμογής - Ίδιες μετοχές	- 50% αρνητικής διαφοράς μεταξύ λογιστικών προβλέψεων και αναμενόμενης ζημίας - 50% της συμμετοχής της Τράπεζας Α στην Τράπεζα Β, αν υπερβαίνει το 10% της Τράπεζας Β	Η συμμετοχή μιας τράπεζας σε ασφαλιστική εταιρεία, αν η συμμετοχή υπερβαίνει το 20% του κεφαλαίου της ασφαλιστικής	
	Πρόσθετα	- Καινοτόμοι τίτλοι - Μη καινοτόμοι τίτλοι				
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ (Tier 2)	Κύρια	- Μετοχές με δικαίωμα σφραγιστικού μερίσματος αόριστης διάρκειας - Ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης αόριστης διάρκειας - Θετική διαφορά μεταξύ λογιστικών προβλέψεων και αναμενόμενης ζημίας		- 50% αρνητικής διαφοράς μεταξύ λογιστικών προβλέψεων και αναμενόμενης ζημίας - 50% της συμμετοχής της Τράπεζας Α στην Τράπεζα Β, αν υπερβαίνει το 10% της Τράπεζας Β		
	Πρόσθετα	- Μετοχές με δικαίωμα σφραγιστικού μερίσματος ορισμένης διάρκειας - Ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης ορισμένης διάρκειας				
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΑΓΟΡΑΣ (Tier 3)		- Ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης βραχυπρόθεσμης διάρκειας				

Πίνακας 2. Ανάλυση Εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων

Πηγή: www.bankofgreece.gr

Ποιά η διαφορά όμως με τα Απαιτούμενα Κεφάλαια?

Τα απαιτούμενα κεφάλαια είναι τα κεφάλαια που πρέπει να διαθέτει ένα τραπεζικό ίδρυμα, ούτως ώστε να υπάρξει η δυνατότητα υλοποίησης του επιχειρηματικού του πλάνου, αντιμετωπίζοντας παράλληλα και όλους τους κινδύνους που ανακύπτουν και το απειλούν.

Τα απαιτούμενα κεφάλαια μπορούν να υπολογιστούν με βάση τον ακόλουθο τύπο του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας (CAR):

$$CAR = \frac{AC}{Credit Risk + Market Risk + Operational Risk} \geq 8\%$$

Όπου **CAR**: ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, **AC**: τα διαθέσιμα εποπτικά ίδια κεφάλαια, **Credit Risk**: εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, **Market Risk**: Εκτίμηση του κινδύνου αγοράς, **Operational Risk**: Εκτίμηση του λειτουργικού κινδύνου.

Σε περίπτωση που ο συγκεκριμένος δείκτης είναι μεγαλύτερος από 8%, η τράπεζα κρίνεται ως επαρκώς κεφαλαιοποιημένη, και έχει τη δυνατότητα να ανταπεξέλθει σε ενδεχόμενες ζημιές που θα ανακύψουν από τις τρεις προαναφερόμενες κατηγορίες κινδύνων.

Όμως σε συγκεκριμένες καταστάσεις, όπως σε περιόδους κρίσης, τα συμπληρωματικά κεφάλαια δεν έχουν τη δυνατότητα σημαντικής απορρόφησης των ζημιών, και ως εκ τούτου η κεφαλαιακή επάρκεια βασίζεται κυρίως στα βασικά κεφάλαια. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο **Δείκτης Βασικών Κεφαλαίων** υπολογίζεται με τον ακόλουθο τύπο:

$$Tier I ratio = \frac{Tier I Capital}{Credit Risk + Market Risk + Operational Risk} \geq 4\%$$

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι βάσει του εποπτικού πλαισίου Βασιλεία II, το κατώτατο όριο του παραπάνω δείκτη καθορίζεται στο 4%. Ωστόσο, με τη Βασιλεία III όπως θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο, τα ελάχιστα ποσοστά αναπροσαρμόζονται.

Για να υπολογιστεί ο παρονομαστής των δύο κλασμάτων ακολουθείται η τεχνική της στάθμισης κινδύνου (risk weighting), μέσα από τον υπολογισμό του σταθμισμένου ενεργητικού (RWA):

$$RWA = RWA_{credit} + RWA_{market} + RWA_{operational}$$

$$= A * RW + 12.5 * (AC_{market} + AC_{operational})$$

Όπου **AC**: διαθέσιμα εποπτικά ίδια κεφάλαια, **A**: αξία στοιχείων ενεργητικού, **RW**: συντελεστής στάθμισης πιστωτικού κινδύνου.

Ως αποτέλεσμα αυτού, για τον υπολογισμό των απαιτούμενων κεφαλαίων – RC – με επάρκεια τουλάχιστον 8%, έχουμε:

$$\frac{RC}{RWA} = 8\% \Rightarrow RC = A * RW * 8\%$$

3.2.3 Επεξήγηση του όρου «Οικονομικά Κεφάλαια»

Τα εποπτικά κεφάλαια, όπως παραπάνω αναφέρθηκαν, αφορούν τα ελάχιστα μόνο κεφάλαια που πρέπει να είναι διαθέσιμα για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, του λειτουργικού κινδύνου αλλά και αυτού της αγοράς. Παρόλα ταύτα όμως ένα τραπεζικό ίδρυμα αντιμετωπίζει μία πιο εκτεταμένη γκάμα κινδύνων, τους οποίους πρέπει να χαρτογραφήσει, να προχωρήσει στην ανάλυση των τρόπων εκτίμησής τους, τα επίπεδα αποδοχής ανάληψής τους, το χρονικό ορίζοντα μέτρησης και τέλος να καταλήξει στην εκτίμηση των απαιτούμενων κεφαλαίων για την κάλυψή τους. Αυτά είναι τα λεγόμενα οικονομικά κεφάλαια της τράπεζας.

Βάσει δύο παραγόντων κατανέμονται οι ζημιές σε ένα χαρτοφυλάκιο ανοιγμάτων: Της συχνότητας που εμφανίζονται οι ζημιές αλλά και την έντασή τους, όταν αυτές λάβουν χώρα.

Είναι σημαντικό και επιβεβλημένο να γίνει η διάκριση των ζημιών στις τρεις ακόλουθες κατηγορίες:

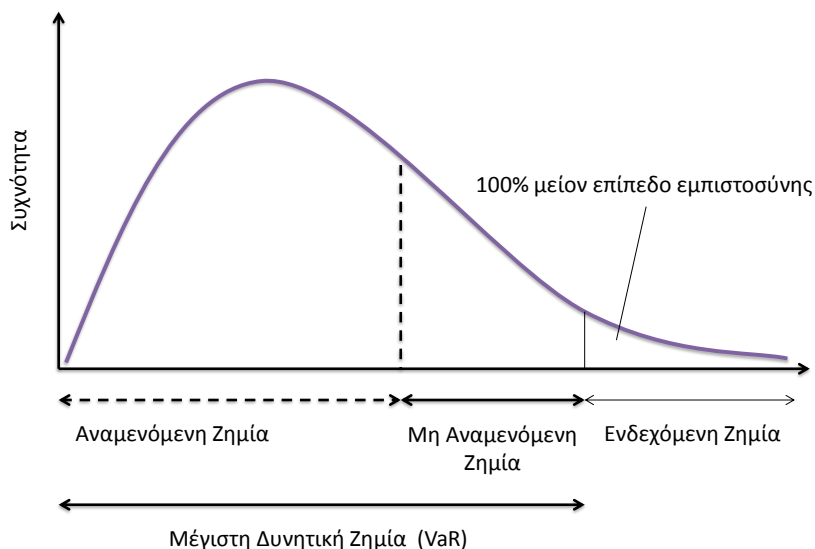
- ❖ Στην αναμενόμενη ζημιά, που περιλαμβάνει τις ζημιές της καθημερινής λειτουργίας της τράπεζας, όταν αυτή εκτίθεται σε φυσιολογικές συνθήκες του εξωτερικού περιβάλλοντος και σε κανονικούς και αναμενόμενους κινδύνους,
- ❖ Στη μη αναμενόμενη ζημιά, η οποία προκύπτει από απρόοπτα γεγονότα του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος, τα οποία ενδεχομένως ανακλύπτουν και οδηγούν στην πραγματοποίηση ζημιών και

- ❖ Στην ακραία ζημία, η οποία προκύπτει από ακραία γεγονότα που δεν είναι δυνατό βάσει των γνωστών υποδειγμάτων αποτίμησης των κινδύνων να προβλεφθούν.

Η προκύπτουσα από τον συνδυασμό των ανωτέρω παραμέτρων κατανομή παρουσιάζει όλες τις μελλοντικές ζημίες σταθμισμένες με την πιθανότητα εμφάνισής τους, συναρτήσει των χαρακτηριστικών του κάθε κινδύνου. Ο συνδυασμός όλων των ανωτέρω ουσιαστικά συνιστά τη συνολική κατανομή ζημιών που προκύπτουν σε ένα τραπεζικό ίδρυμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι σε μια ενιαία κατανομή είναι ιδιαίτερα δύσκολος ο υπολογισμός του συνδυασμού των επιμέρους κινδύνων.

Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί πως η αναμενόμενη ζημία (expected loss) προσδιορίζεται από τον μέσο της κατανομής, ενώ η μη αναμενόμενη ζημία (unexpected loss) και η ακραία ζημία (stressed loss) προσδιορίζονται από τη διακύμανση και το διάστημα εμπιστοσύνης.

Ο υπολογισμός της συνολικής κατανομής ζημίας των οικονομικών κεφαλαίων γίνεται με τη χρήση του υποδείγματος Value at Risk (VaR) και παρουσιάζεται στο γράφημα που ακολουθεί:

Εικόνα 1. Μοντέλο Value at Risk (VaR)

Τέλος, να σημειωθεί ότι ένα τραπεζικό ίδρυμα καλείται να καλύψει όχι μόνο την αναμενόμενη ζημία μέσα από το λογαριασμό των προβλέψεων, αλλά και τη μη αναμενόμενη ζημία μέσα από τα οικονομικά κεφάλαια που είναι αναγκαίο να διαθέτει. Γίνεται σαφές λοιπόν πόσο επιτακτική είναι η διάκριση ανάμεσα στα εποπτικά και οικονομικά κεφάλαια ενός τραπεζικού ιδρύματος.

3.3 Ανάλυση των κινδύνων που σταθμίζονται για τον Υπολογισμό της Κεφαλαιακής Επάρκειας (Πιστωτικός Κίνδυνος, Κίνδυνος Αγοράς, Λειτουργικός Κίνδυνος)

3.3.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

3.3.1.1. Ορισμός Πιστωτικού Κινδύνου

Το ενδεχόμενο ο αντισυμβαλλόμενος του τραπεζικού ιδρύματος να μην έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί επάξια στις υποχρεώσεις πληρωμών του (π.χ. αποπληρωμή τόκων και κεφαλαίου), με αποτέλεσμα η τράπεζα να αντιμετωπίζει το γεγονός της μη είσπραξης των εσόδων που υπολόγιζε από τη σύναψη αντίστοιχης συμφωνίας δανείου μαζί του, οδηγεί στον πιστωτικό κίνδυνο.

Βέβαια, η εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να πραγματοποιηθεί, αν φυσικά ληφθούν υπόψη οι κάτωθι παράμετροι:

- ✓ Η πιθανότητα Αθέτησης Υποχρεώσεων (Probability of Default – PD): πιθανότητα οι πιστούχοι του τραπεζικού ιδρύματος να μην έχουν τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους.
- ✓ Η Ποσοστιαία Ζημία σε Περίπτωση Αθέτησης (Loss Given Default – LGD) ή αλλιώς Ο Κίνδυνος Ανάκτησης (Recovery Risk): είναι το ποσοστό επί του συνόλου του χρηματοπιστωτικού ανοίγματος. Ουσιαστικά εκφράζει τη χρηματική ζημία του τραπεζικού ιδρύματος σε περίπτωση που οι πιστούχοι του αδυνατούν να αποπληρώσουν τα δάνεια τους, αφού βέβαια πρώτα έχουν ολοκληρωθεί οι όποιες διαδικασίες ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων.
- ✓ Το Χρηματοδοτικό Άνοιγμα (Exposure at Default – EAD):είναι ουσιαστικά το συνολικό ποσό, το οποίο εκτίθεται σε πιστωτικό κίνδυνο τη δεδομένη χρονική στιγμή.

Το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, λόγω του ότι σαν κύριο αντικείμενο της δραστηριότητας του αλλά και εσόδων του είναι η δανειοδοσία, αντιμετωπίζει ένα ιδιαίτερα αυξημένο ποσοστό πιστωτικού κινδύνου. Παρόλα ταύτα, υπάρχει η δυνατότητα ελέγχου αλλά και

ελαχιστοποίησης του συγκεκριμένου κινδύνου. Η επιτυχή διαχείριση μπορεί να επιτευχθεί:

- ✓ Αν αναπτυχθούν συστήματα αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου
- ✓ Αν θεσπιστούν όρια ανάληψης κινδύνου, από το ίδιο το τραπεζικό ίδρυμα αλλά και από την εποπτική αρχή
- ✓ Αν υπάρχει διαρκής παρακολούθηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου αλλά και αντίστοιχες διορθωτικές ενέργειες, όταν και όπου κάτι τέτοιο απαιτείται
- ✓ Αν εκπαιδευτεί και αξιοποιηθεί κατάλληλα το προσωπικό, ώστε να μπορεί να ελέγχει τις χορηγήσεις προς πελάτες
- ✓ Αν υπάρξει ανάπτυξη ενός διαφοροποιημένου χαρτοφυλακίου.

3.3.1.2. Η χρήση πιστωτικών διαβαθμίσεων ως Κριτήριο Πιστοληπτικής Ικανότητας

Για να εκτιμηθεί η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών θα πρέπει παράλληλα να υπάρξει και αντίστοιχη στάθμιση των επιμέρους κινδύνων και εκτίμησή για όλα τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού. Θα πρέπει λοιπόν να καθοριστεί ο Συντελεστής Στάθμισης (RW). Ο Συντελεστής Στάθμισης μειώνεται όσο πιο ικανοποιητική είναι η πιστοληπτική ικανότητα, με αποτέλεσμα και τα απαιτούμενα εποπτικά κεφάλαια να είναι μικρότερα.

Η υιοθέτηση της χρήσης πιστωτικών διαβαθμίσεων ως κριτήριο πιστοληπτικής ικανότητας είναι απαραίτητη προκειμένου να εκτιμηθεί ο συγκεκριμένος συντελεστής. Δύο είναι οι εναλλακτικές που υπάρχουν για αυτό:

- ✓ Η τυποποιημένη Προσέγγιση (Standardized Approach): γίνεται εκτίμηση της επικινδυνότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων βάσει δημοσιευμένων διαβαθμίσεων από εξειδικευμένους οίκους αξιολόγησης (π.χ. Standard & Poors, Moody's). Η συγκεκριμένη προσέγγιση οδηγεί στην κατηγοριοποίηση του χαρτοφυλάκιου ενός τραπεζικού ιδρύματος με βάση το συντελεστή κινδύνου που αναλογεί στην κάθε ομάδα, βάσει εξωτερικής αξιολόγησης. Αξίζει να σημειωθεί πως ο συγκεκριμένος συντελεστής στάθμισης (RW) είναι ήδη προκαθορισμένος από το πλαίσιο της

Βασιλείας II. Ενδεικτικά κάτωθι παρατίθεται ο αντίστοιχος πίνακας αξιολόγησης του Οίκου Standard & Poors:

Πίνακας 3. Συντελεστές Στάθμισης Πιστωτικού Κινδύνου

Συνοπτική Περιγραφή Συντελεστών Στάθμισης Πιστωτικού Κινδύνου								
	Ισχύον Καθεστώς	Προτεινόμενο Πλαίσιο						
		Αξιολόγηση Πιστοληπτικής Ικανότητας 1	AAA Έως AA-	A+ έως A-	BBB+ έως BBB-	BB+ έως B-	κάτω από B-	Μη αξιολογημένες
Κράτη και Κεντρικές Τράπεζες	Μέλη ΟΟΣΑ: 0% Μη μέλη ΟΟΣΑ: 100%		0%	20%	50%	100%	150%	100%
Πιστωτικά Ιδρύματα (ΠΙ)	ΠΙ Κρατών Μελών ΟΟΣΑ: 20% ΠΙ Κρατών μη μελών ΟΟΣΑ: 100%	επιλογή 1*		50%				
Χρηματοπιστωτικές Εταιρείες	Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης: 20% Ληξιπρόθεσμες εντός έτους απαιτήσεις : 20%	επιλογή 2** α) β)	20% 20% 20%	50% 50% 20%	100% 50% 20%	100% 100% 50%	150% 150% 150%	100% 50% 20%
Εταιρείες	100%		20%	50%	100%	100 - 150% ~	150%	100%
Προϊόντα Τιτλοποίησης	0%, 20%, 100% ανάλογα με τον εκδότη/εγγυητή		20%	50%	100%	150%#	#	#

1 Ενδεικτική χρήση κλίμακας αξιολόγησης του Οίκου Standard and Poor's

* Σταθμίσεις κινδύνου βασιζόμενες στις εξωτερικές αξιολογήσεις των χωρών προέλευσης των πιστωτικών ιδρυμάτων

**α) Σταθμίσεις κινδύνου βασιζόμενες στις ατομικές αξιολογήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων

**β) Σταθμίσεις κινδύνου βραχυχρόνιων απαιτήσεων (αρχικής διάρκειας ≤ 3 μηνών) βασιζόμενες στις ατομικές εξωτερικές αξιολογήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων

** Οι Πολυμερείς Τράπεζες Ανάπτυξης ακολουθούν την Επιλογή 2 και σταθμίζονται με 0% εφόσον έχουν μακροχρόνια αξιολόγηση AAA και οι μέτοχοί τους είναι αξιολογημένοι τουλάχιστον AA

~ Απαιτήσεις έναντι εταιρειών οι οποίες είναι αξιολογημένες χαμηλότερα από BB- θα σταθμίζονται με συντελεστή κινδύνου 150%

Προϊόντα τιτλοποίησης μη αξιολογημένα ή αξιολογημένα με B+ ή χαμηλότερα αφαιρούνται από τα εποπτικά ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων

Πηγή: Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

- ✓ Η Ανάπτυξη Συστημάτων Εσωτερικής Διαβάθμισης (IRB) από το ίδιο το τραπεζικό ίδρυμα: το τραπεζικό ίδρυμα αναγνωρίζει και ομαδοποιεί τους κινδύνους με τη βοήθεια ενός μοντελοποιημένου συστήματος. Για να επιτραπεί σε ένα τραπεζικό ίδρυμα όμως να εφαρμόσει την συγκριμένη προσέγγιση, θα πρέπει να υπάρξει η εκ των προτέρων εποπτική πιστοποίησή της.

Επιπλέον, για την υλοποίηση της συγκεκριμένης προσέγγισης, θα πρέπει:

- i. Να υπάρξει η ανάπτυξη ενός πλήρους συστήματος εσωτερικής διαβάθμισης
- ii. Να υπάρξει αντίστοιχος καθορισμός των παραμέτρων κινδύνου
- iii. Να υπάρξει εν τέλει η πιστοποίηση των αποτελεσμάτων της προσέγγισης.

3.3.1.3. Πιστωτικός Κίνδυνος και Υπολογισμός Εποπτικών Κεφαλαίων

Για να υπολογιστούν τα απαιτούμενα εποπτικά κεφάλαια για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου, χρησιμοποιείται το πιστωτικό υπόδειγμα Asymptotic Single Risk Factor (ASRF), το οποίο προσομοιάζει τα υποδείγματα VaR, προσαρμοσμένα όμως στον πιστωτικό κίνδυνο. Είναι ένα μονομεταβλητό υπόδειγμα που ως δεδομένο λαμβάνει ότι η αξία ενός στοιχείου σχετίζεται με κάποιο συστηματικό παράγοντα κινδύνου, που επηρεάζει πανομοιότυπα όλες τις τράπεζες. Αν και παρουσιάζονται διάφορες λογικές ασυνέπειες (όπως για παράδειγμα το γεγονός ότι θεωρεί πως η οικονομική κατάσταση μίας χώρας δεν συντελεί στην επιδείνωση της πιθανότητας αθέτησης των υποχρεώσεων των πιστωτών), έχει επιλεγεί γιατί οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που εκτιμώνται είναι ανεξάρτητες από τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων. Αποτέλεσμα αυτού είναι ο κίνδυνος μίας πιστοδότησης να εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υπό εξέταση τοποθέτησης και όχι πλέον από το χαρτοφυλάκιο στο οποίο αυτή εντάσσεται.

Βάσει του ASRF και δεδομένης κανονικής κατανομής με βαθμό εμπιστοσύνης 99,9%, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις υπολογίζονται ως εξής:

$$CAR = VAR(99.9\%) - PG * LGD + M_{adj} \Rightarrow CAR = PD_A * LGD - PD * LGD + M_{adj}$$

Όπου **CAR**: Απαιτούμενα Κεφάλαια – Capital at Risk , **VAR (99,9%)**: μη αναμενόμενη ζημία σε επίπεδο εμπιστοσύνης 99,9% , **PDA**: υπό συνθήκη πιθανότητα αθέτησης, **M_{adj}** : προσαρμογή ληκτότητας.

Όλοι οι επιμέρους παράμετροι πρέπει να εκτιμηθούν. Ο παράγοντας ωστόσο που αποτελεί σημαντική πρόκληση είναι ο αυτός της πιθανότητας αθέτησης υπό συνθήκες πίεσης και κρίσης (PDA). Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί, σύμφωνα με υπόδειξη της Βασιλείας II, με το υπόδειγμα Vasicek, σύμφωνα με το οποίο το PDA εκτιμάται ως εξής:

$$PDA = N \left[\sqrt{\frac{1}{1-R}} * G(PD) + \sqrt{\frac{1}{1-R}} * G(0.999) \right]$$

Όπου **PDA**: υπό συνθήκη πιθανότητα αθέτησης, **N**: κανονική κατανομή, **G**:αντίστροφη κανονική κατανομή, **R**: συντελεστής συσχέτισης αθετήσεων, **PD**: πιθανότητα αθέτησης βάσει εκτιμήσεων τράπεζας.

3.3.2 Κίνδυνος Αγοράς

3.3.2.1. Ορισμός Κινδύνου Αγοράς

Ο Κίνδυνος Αγοράς είναι ο κίνδυνος να παρουσιαστούν ζημίες για το τραπεζικό ίδρυμα, οι οποίες οφείλονται σε δυσμενείς μεταβολές της αξίας του εμπορικού χαρτοφυλακίου του και της ρευστότητάς του. Όσο περισσότερες τοποθετήσεις διαθέτει ένα τραπεζικό ίδρυμα σε χρηματοοικονομικά προϊόντα προς αγοραπωλησία (μετοχές, ομόλογα, παράγωγα κλπ.) τόσο πιο εκτεθειμένο είναι στον κίνδυνο κάποιος από τους εξωτερικούς παράγοντες να μεταβάλει την αξία τους.

Να σημειωθεί πως η διαχείριση του Κινδύνου Αγοράς μπορεί να γίνει με τη χρήση διαφόρων μοντέλων, κυριότερο από τα οποία είναι το Υπόδειγμα Value at Risk.

Επιπλέον, ο κίνδυνος της αγοράς μπορεί να ομαδοποιηθεί στις εξής τέσσερις κατηγορίες:

1. *Κίνδυνος Εμπορικού Χαρτοφυλακίου* : Κίνδυνος Επιτοκίων, Κίνδυνος Συναλλάγματος, Μετοχικός Κίνδυνος

Είναι σαφές πως το εμπορικό χαρτοφυλάκιο μίας τράπεζας μπορεί να μεταβληθεί είτε λόγω μεταβολής των επιτοκίων που υπάρχουν στην αγορά, είτε σε περίπτωση μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών για τοποθετήσεις σε ξένο νόμισμα, είτε λόγω αυξομειώσεων της αξίας των μετοχών που μία τράπεζα διαθέτει προς αγοραπωλησία. Από τους παραπάνω κινδύνους ο πιο έντονος και πιο δύσκολα διαχειρίσιμος είναι ο Κίνδυνος Επιτοκίων.

Αναλυτικότερα ,ο κίνδυνος του επιτοκίου απορρέει από τη διαφορά στη ληκτότητα ανάμεσα στα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού του τραπεζικού συστήματος, επηρεάζοντας έτσι τόσο την κερδοφορία, όσο και την καθαρή θέση του ιδρύματος. Ο κίνδυνος επιτοκίου χωρίζεται σε:

- ❖ Κίνδυνο επαναχρηματοδότησης: όταν η ληκτότητα του ενεργητικού ενός τραπεζικού ιδρύματος είναι μεγαλύτερη από αυτή του παθητικού του, ουσιαστικά το τραπεζικό ίδρυμα αναγκάζεται να επαναδανειστεί με επιτόκιο

(κόστος) μεγαλύτερο από το κέρδος των επιτοκίων των στοιχείων του ενεργητικού του

- ❖ Κίνδυνος επανεπένδυσης: όταν η ληκτότητα του ενεργητικού ενός τραπεζικού ιδρύματος είναι μικρότερη από αυτή του παθητικού του, ουσιαστικά το τραπεζικό ίδρυμα αναγκάζεται να αναγκαστεί να επανεπενδύσει τα κεφάλαιά του με επιτόκιο μικρότερο από αυτό που έχει το ίδιο δανειστεί.

2. Διατραπεζικός Κίνδυνος

Ο συγκεκριμένος κίνδυνος σχετίζεται άμεσα με τα επιτόκια που επικρατούν στην ευρύτερη διατραπεζική αγορά και καθιστά με αυτό τον τρόπο ένα τραπεζικό ίδρυμα ευάλωτο στην περίπτωση που πρέπει να δανειστεί από κάποιο άλλο με μη ευνοϊκό επιτόκιο.

3. Κίνδυνος Εταιρικών Ομολόγων

Ο Κίνδυνος Εταιρικών Ομολόγων έχει σχέση με την κατοχή από το τραπεζικό ίδρυμα εταιρικών ομολόγων. Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως ένα μεγάλο ποσοστό του χαρτοφυλακίου των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι εταιρικά ομόλογα. Μέσω της σύναψης συμβάσεων ανταλλαγής επιτοκίων επιτυγχάνεται και η αντιστάθμιση για τον συγκεκριμένο κίνδυνο.

4. Κίνδυνος Χώρας

Ο κίνδυνος χώρας αναφέρεται στις ενδεχόμενες δυσμενείς εξελίξεις στο πολιτικό αλλά και οικονομικό περιβάλλον που επικρατεί σε ένα κράτος και που χωρίς αμφιβολία προκαλεί τον επηρεασμό της εύρυθμης λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η διαχείριση του συγκεκριμένου κινδύνου αναλύεται στην παρακολούθηση των δραστηριοτήτων στις επιμέρους αγορές και στη διακράτηση εμπορικών συναλλαγών και αξιογράφων που προέρχονται από αυτές.

Για τους σκοπούς των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ο Κίνδυνος Αγοράς περιλαμβάνει τις εξής κάτωθι παραμέτρους:

→ **Κίνδυνος Θέσης (position risk)**, ο οποίος διακρίνεται σε:

- i. Γενικό κίνδυνο θέσης: οφείλεται σε μεταβολή της αξίας ενός χρηματοπιστωτικού μέσου, λόγω μεταβολής της αγοραίας του αξίας
- ii. Ειδικό κίνδυνο θέσης: οφείλεται σε μεταβολή της αξίας ενός χρηματοπιστωτικού μέσου, λόγω μεταβολής του κινδύνου που φέρει ο εκδότης του.

→ **Συναλλαγματικός Κίνδυνος (foreign exchange risk)**, ο οποίος αναφέρεται στον κίνδυνο της μη αναμενόμενης μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών στοιχείων που αφορούν ξένο νόμισμα, είτε χαρτοφυλακίου συναλλαγών, είτε τραπεζικού χαρτοφυλακίου.

→ **Κίνδυνος Διακανονισμού (settlement risk)**, ο οποίος οφείλεται σε πιθανή δυσμενή μεταβολή στην τιμή ενός χρηματοπιστωτικού μέσου, όταν έχει καταβληθεί το τίμημα, αλλά ο διακανονισμός δεν έχει αποπερατωθεί.

→ **Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου (counterparty risk)**, ο οποίος αναφέρεται στο ενδεχόμενο αθέτησης των υποχρεώσεων ενός αντισυμβαλλομένου, πριν τον οριστικό διακανονισμό της συναλλαγής. Προκύπτει σε χρηματοπιστωτικά μέσα, όπως εξωχρηματιστηριακά παράγωγα (OTC) και οι συναλλαγές χρηματοδότησης τίτλων (SFTs), όπου η ημερομηνία διακανονισμού τους είναι διαφορετική από την ημερομηνία συμφωνίας.

→ **Κίνδυνος Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων (large exposures from trading positions – ΜΧΑ)**, ο οποίος προέρχεται από υπέρβαση του χαρτοφυλακίου συναλλαγών συγκεκριμένων αντισυμβαλλομένων.

→ **Κίνδυνος Ατελών Συναλλαγών** (incomplete transaction risk), ο οποίος οφείλεται σε ενδεχόμενη δυσμενή μεταβολή στην τιμή ενός χρηματοπιστωτικού μέσου, όταν έχουν παραδοθεί οι τίτλοι, πριν ληφθεί το αντίτιμο ή όταν έχει ληφθεί το αντίτιμο, χωρίς όμως πρωτίστως να έχουν παραδοθεί οι τίτλοι.

3.3.2.2. Οι Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για τον Κίνδυνο Αγοράς

Σύμφωνα με τη Βασιλεία II, τα εποπτικά κεφάλαια για τον κίνδυνο της αγοράς ισούνται με:

$$\text{Εποπτικά Κεφάλαια} = \text{VaR} + \text{SR}$$

Ενώ σύμφωνα με τη Βασιλεία III ισούνται με:

$$\text{Εποπτικά Κεφάλαια} = \text{VaR} + \text{SR} + \text{sVaR} + \text{IRC}$$

Όπου **VaR**: Value at Risk - Υπόδειγμα μέτρησης Μέγιστης Δυνητικής Ζημίας, **SR**: Απαιτούμενα Κεφάλαια (βάσει διαβάθμισης), **sVaR**: Stressed Value at Risk, **IRC**: Incremental Risk Charge - επιπλέον κεφάλαια για μη τιτλοποιημένες θέσεις κάλυψης κινδύνου αθέτησης.

Αναλυτικότερα, για να αντιμετωπιστούν οι επιμέρους Κίνδυνοι Αγοράς, θα πρέπει οι απαιτούμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις να έχουν καθορισθεί βάσει των ακόλουθων:

→ **Κίνδυνος Θέσης**

- **Γενικός κίνδυνος θέσης**: για την εκτίμηση του γίνεται η χρησιμοποίηση της διακύμανσης της αξίας των χρηματοπιστωτικών μέσων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών ενός τραπεζικού ιδρύματος. Η εκτίμηση της διακύμανσης μπορεί να πραγματοποιηθεί:

α) Με βάση τη ληκτότητα των μέσων (standard approach), βάσει τυποποιημένων αναλυτικών κανόνων μέτρησης απαιτούμενων κεφαλαίων ανά στοιχείο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών.

β) Με απευθείας εκτίμησή τους (internal model approach), βάσει του μοντέλου «Value at Risk», το οποίο διερευνά τη μέγιστη δυνατή ζημία, σε δεδομένη στιγμή και με

δεδομένη πιθανότητα εμφάνισης, με παραμέτρους 10 ημέρες και 99,9% πιθανότητα, βάσει του κάτωθι τύπου:

$$C_t = \max \left[VaR_t^{(10)}, k \frac{1}{60} \sum_{i=1}^{60} VaR_{t-i}^{(10)} \right]$$

Όπου C_t : αναγκαία κεφάλαια, k : πολλαπλάσιο που αυξάνεται με τον αριθμό των αστοχιών στο backtesting (min $k = 3$)

Στο πλαίσιο της Βασιλείας III γίνεται μια προσπάθεια ώστε να ληφθούν υπόψη κίνδυνοι του χαρτοφυλακίου συναλλαγών που είχαν υποεκτιμηθεί βάσει του πλαισίου της Βασιλείας II, για αυτό και εισάγεται το υπόδειγμα του Stressed Value at Risk (sVaR) που αφορά περιπτώσεις διαταραχής διάρκειας 12μήνου στους παράγοντες κινδύνου:

$$C_t = \max \left[VaR_t^{(10)}, k_1 \frac{1}{60} \sum_{i=1}^{60} VaR_{t-i}^{(10)} \right] + \max \left[sVaR_t^{(10)}, k_2 \frac{1}{60} \sum_{i=1}^{60} sVaR_{t-i}^{(10)} \right]$$

Όπου C_t : αναγκαία κεφάλαια, k_1, k_2 : πολλαπλάσιο που αυξάνεται με τον αριθμό των αστοχιών στο backtesting (min $k = 3$)

- *Ειδικός κίνδυνος θέσης*: για την εκτίμηση του ειδικού κινδύνου θέσης χρησιμοποιείται η εξωτερική διαβάθμιση του εκδότη των χρηματοπιστωτικών μέσων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Τα απαιτούμενα κεφάλαια (SR) μπορούν να εκτιμηθούν είτε με την τυποποιημένη μέθοδο, είτε με το υπόδειγμα VaR. Σημειώνεται ότι στη Βασιλεία III επιβάλλονται επιπρόσθετα κεφάλαια (Incremental Risk Charge – IRC) για μη τιλοποιημένες θέσεις για κάλυψη από τους κινδύνους αθέτησης και μετάθεσης.

→ *Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου*:

Για την εκτίμηση του συγκεκριμένου κινδύνου λαμβάνεται υπόψη η διαβάθμισή του. Δεδομένου ότι ο κίνδυνος αντισυμβαλλομένου έχει μία χρονική αλλά και μία δυνητική διάσταση, το άνοιγμα υπολογίζεται βάσει του αθροίσματος του παρόν ανοίγματος (υπολογίζεται με το κόστος αντικατάστασης) με ενός μελλοντικού - ενδεχόμενου

ανοίγματος. Η Βασιλεία ωστόσο έχει κάποιες προτάσεις για την ανάπτυξη υποδειγμάτων εκτίμησης αυτού του κινδύνου, που όμως βρίσκονται σε πρωταρχική μορφή καθώς δεν λαμβάνουν υπόψη σημαντικές παραμέτρους του συγκεκριμένου κινδύνου. Παρόλα αυτά, στο πλαίσιο της Βασιλείας III, λαμβάνονται επιπλέον τα εξής κάτωθι μέτρα:

- Αποτύπωση του Wrong-Way Risk, της ενδεχόμενης δηλαδή αρνητικής συσχέτισης της αξίας του ανοίγματος με την πιστοληπτική ικανότητα του αντισυμβαλλομένου
- Αποτύπωση του Credit Valuation Adjustment (CVA), της ενδεχόμενης δηλαδή ζημίας αποτίμησης της αγοράς, λόγω επιδείνωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου
- Εξωχρηματιστηριακά Παράγωγά, με παροχή κινήτρων εκκαθάρισής τους.

→ **Κίνδυνος Τραπεζικού Χαρτοφυλακίου:**

Τα στοιχεία του τραπεζικού χαρτοφυλακίου δεν αξιολογούνται βάσει κινδύνου αγοράς, αναφορικά με τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις, ενέχουν όμως πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος προέρχεται από:

- Τον ετεροχρονισμό στη ληκτότητα των απαιτήσεων και υποχρεώσεων όταν τα επιτόκια είναι σταθερά ή στην περίοδο επαναπροσδιορισμού των επιτοκίων, όταν τα τελευταία κυμαίνονται
- Την ατελή συσχέτιση των επιτοκίων απαιτήσεων και υποχρεώσεων με διαφορετική βάση υπολογισμού
- Τις μεταβολές κλίσης ή σχήματος της καμπύλης αποδόσεων
- Τη μεταβολή της αξίας του εμπορικού χαρτοφυλακίου.

Οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν τα έσοδα όπως και αυτά εν συνεχεία την καθαρή θέση του τραπεζικού. Ο βαθμός επιρροής μπορεί να εκτιμηθεί με τη μέτρηση του χάσματος επανατιμολόγησης ή του χάσματος διάρκειας:

- Χάσμα Επανατιμολόγησης (repricing gap):

$$RGAP = RSA - RSL$$

Όπου **RGAP**: χάσμα επανατιμολόγησης, **RSA**: εκτοκιζόμενα στοιχεία ενεργητικού, **RSL**: εκτοκιζόμενα στοιχεία παθητικού

Και

$$NII = RGAP - \Delta r$$

Όπου **NII**: Επίπτωση στα καθαρά κέρδη από τόκους, **Δr** : μεταβολή επιτοκίων

- Χάσμα Διάρκειας (duration gap):

$$DGAP = D_A - \lambda D_L$$

Όπου **DGAP**: χάσμα διάρκειας, **DA**: μέση διάρκεια στοιχείων ενεργητικού, **λ** : δείκτης μόχλευσης, **DL**: Μέση διάρκεια στοιχείων παθητικού

Και

$$\Delta E = DGAP \times A \times \frac{\Delta r}{1+r}$$

Όπου **ΔE** : μεταβολή στην αξία της καθαρής θέσης **A**: αξία ενεργητικού, **Δr** : μεταβολή επιτοκίων.

3.3.3 Λειτουργικός Κίνδυνος

3.3.3.1. Ορισμός Λειτουργικού Κινδύνου

Ο λειτουργικός κίνδυνος αναφέρεται σε ενδεχόμενες δυσχερείς συνέπειες που προκύπτουν από λειτουργικά ζητήματα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και περιλαμβάνει τα ενδεχόμενα:

- Ανθρώπινου σφάλματος
- Κατάρρευση του συστήματος
- Προβλήματα στη διαδικασία ελέγχου
- Απάτη – Δόλος
- Άλλα απρόβλεπτα γεγονότα λειτουργικής φύσης.

Γενικότερα, ο λειτουργικός κίνδυνος έχει τις δύο κάτωθι συνιστώσες:

- ✓ Τον **επιχειρηματικό κίνδυνο**, στον κίνδυνο δηλαδή αποτυχίας του επιχειρηματικού μοντέλου της τράπεζας και
- ✓ Τον **κίνδυνο γεγονότος**, στον κίνδυνο δηλαδή παρουσίας ζημιών λόγω συγκεκριμένων γεγονότων.

Όμως η πλέον επικρατέστερη είναι δεύτερη διάσταση, καθώς ο λειτουργικός κίνδυνος λογίζεται ως οι ενδεχόμενες απώλειες που προκύπτουν ως συνέπεια ανεπάρκειας ή αποτυχίας των εσωτερικών διαδικασιών, ανθρώπινων λαθών, αναποτελεσματικών συστημάτων ή εξωτερικών γεγονότων. Αν ληφθούν λοιπόν υπόψη τα χαρακτηριστικά των γεγονότων, επιτυγχάνεται η παρακάτω διάκριση:

- Γεγονότα υψηλής συχνότητας και μικρού αποτελέσματος
- Γεγονότα χαμηλής συχνότητας και μεγάλου αποτελέσματος.

Η διαχείριση των κινδύνων αυτών επιτυγχάνεται αν:

- Υπάρξει η κατάλληλη οργανωτική δομή που διευκολύνει τη εύρυθμη λειτουργία
- Υπάρξει αρτιότερη οργάνωση των διαδικασιών εντός του ιδρύματος
- Υπάρξει πληρέστερος εσωτερικός έλεγχος
- Εισαχθούν διαδικασίες, μεθοδολογίες και συστήματα παρακολούθησης

- Εκπαιδευτεί του προσωπικού
- Υπάρξει εναρμόνιση με τις επιταγές του συμφώνου Βασιλείας.

Παρελθοντικά, ο λειτουργικός κίνδυνος λογιζόταν ως ένα συστατικό στοιχείο που ενυπήρχε σε όλες τις άλλες μορφές κινδύνων και δεν είχε νόημα η διαχείρισή του, δεδομένου ότι γινόταν αντιληπτός μονάχα εκ των υστέρων. Ωστόσο, το πλαίσιο της Βασιλείας αντιμετωπίζει το λειτουργικό κίνδυνο σαν έναν ανεξάρτητο κίνδυνο που μπορεί να διαχειριστεί *ex ante* και να προβλεφθεί.

Σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας, υπάρχουν οι ακόλουθες εποπτικές κατηγορίες λειτουργικού κινδύνου⁸:

- Εξωτερική απάτη και Εσωτερική απάτη
- Ζημίες φυσικών περιουσιακών στοιχείων
- Διακοπή εργασιακής ροής και αστοχίες συστημάτων
- Πρακτικές απασχόλησης και ασφάλειας χώρου εργασίας
- Πελάτες, προϊόντα και επιχειρηματικές πρακτικές
- Προβληματικές διαδικασίες.

⁸Καλφάογλου Φ., «Το πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών», Οικονομικό Δελτίο Τράπεζας Ελλάδος, Τεύχος 36, Απρίλιος 2012, σελ. 47-95

3.3.3.2. Κεφαλαιακές Απαιτήσεις για Λειτουργικό Κίνδυνο

Ο προσδιορισμός των απαιτήσεων για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου σε εποπτικά κεφάλαια γίνεται με βάση τις τρεις παρακάτω μεθόδους:

- ✓ **Την Προσέγγιση του Βασικού Δείκτη:** οι κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι λειτουργικού κινδύνου προσδιορίζονται βάσει ενός προκαθορισμένου ποσοστού (Δείκτης Άλφα – alpha factor), του Σχετικού Δείκτη Εισοδήματος, του μέσου όρου δηλαδή των ακαθάριστων λειτουργικών εσόδων των τριών τελευταίων ετών.
- ✓ **Την Τυποποιημένη Προσέγγιση:** διαχωρίζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της τράπεζας σε οκτώ κατηγορίες και καθορίζει ένα συγκεκριμένο ποσοστό του σχετικού δείκτη εισοδήματος για κάθε κατηγορία (Δείκτης Βήτα – beta factor).

Οι οκτώ κατηγορίες δραστηριοτήτων και τα αντίστοιχα βήτα τους είναι τα ακόλουθα:

Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις (Corporate Finance)	18%
Διαπραγμάτευση και πωλήσεις χρηματοπιστωτικών μέσων (Trading and Sales)	18%
Λιανική τραπεζική (Retail Banking)	12%
Εμπορική τραπεζική (Commercial Banking)	15%
Διενέργεια και διακανονισμός πληρωμών (Payment and Settlement)	18%
Υπηρεσίες Φύλαξης (Agency Services)	15%
Διαχείριση περιουσιακών στοιχείων (Asset Management)	12%
Υπηρεσίες διαμεσολάβησης σε πελάτες λιανικής (Retail Brokerage)	12%

Πηγή: www.bankofgreece.gr

- ✓ **Την Εξελιγμένη Προσέγγιση:** όπου η κεφαλαιακή απαίτηση εκφράζει το μέγεθος του κινδύνου βάσει του εσωτερικού συστήματος ποσοτικοποίησης ζημιών που προέρχονται από τον λειτουργικό κίνδυνο. Η προσέγγιση αυτή περιλαμβάνει τα τέσσερα κάτωθι βασικά στοιχεία:
 - Τα εσωτερικά δεδομένα ζημιών
 - Τα εξωτερικά δεδομένα ζημιών

- Την ανάλυση σεναρίων και
- Την ανάλυση παραγόντων που περιγράφουν το επιχειρηματικό οικονομικό περιβάλλον και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας.

Βάσει της συγκεκριμένης προσέγγισης αυτής εκτιμάται η καμπύλη ζημιών (Loss Distribution Approach – LDA), η οποία παρουσιάζει ωστόσο πολλά μεθοδολογικά προβλήματα, λόγω της έλλειψης διαθεσιμότητας στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Το Σύμφωνο της Βασιλείας

4.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας

Λόγω των διακυμάνσεων των τιμών των χρηματοπιστωτικών μέσων, τα κεφάλαια μίας τράπεζας παρουσιάζουν μεγάλη μεταβλητότητα, και ως εκ τούτου καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη η εκτίμηση των απαραίτητων κεφαλαίων που πρέπει να διαθέτει μία τράπεζα για να είναι διασφαλισμένη έναντι των βασικών κινδύνων που αναλαμβάνει. Άμεσο αποτέλεσμα αυτού είναι το ενδεχόμενο πτώχευσης ενός τραπεζικού ιδρύματος να είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εκτιμηθεί. Για τον συγκεκριμένο λόγο υπήρξε και ένας σημαντικά μεγάλος αριθμός πτωχεύσεων τραπεζικών ιδρυμάτων κατά τη διάρκεια οικονομικών κρίσεων. Η κατάρρευση ενός τραπεζικού οργανισμού, ενδέχεται μαθηματικά να οδηγήσει σε αλυσιδωτές αντιδράσεις την αγορά που δραστηριοποιείται, γενικεύοντας έτσι την οικονομική κρίση και παρασύροντας το σύνολο της οικονομίας. Προβάλλει λοιπόν επιτακτική η ανάγκη για εποπτεία του τραπεζικού συστήματος σε διεθνές επίπεδο, με τη θέσπιση εποπτικών κανόνων καθολικής αποδοχής.

Πιο συγκεκριμένα, με την κατάρρευση του συστήματος των σταθερών ισοτιμιών, σύμφωνα με το σύστημα του Bretton Woods το 1973, είχε ως αποτέλεσμα την χρεοκοπία σημαντικών τραπεζών, ανάμεσα στις οποίες συγκαταλέγεται η γερμανική Herstatt και η αμερικανική Franklin National. Παρατηρήθηκαν αλυσιδωτές αντιδράσεις που επέφεραν πανικό στην οικονομία και οδήγησαν σε μία βαθιά και μία παρατεταμένη οικονομική κρίση. Για τον λόγο αυτό, την εποχή εκείνη, πρόβαλε αναγκαία η ανάγκη για θέσπιση κανόνων εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το 1974, ως αποτέλεσμα αυτής της παγκόσμιας τάσης, δημιουργήθηκε η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International

Settlements), που εδρεύει στην πόλη Βασιλεία της Ελβετίας. Αποτελείται μέχρι και σήμερα από Διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της «Ομάδας 10» (G10) και καλούνται σε συμβούλιο τέσσερις φορές τον χρόνο με τις εξής υποεπιτροπές:

- την Επιτροπή Υλοποίησης των Προτύπων
- την Επιτροπή Υλοποίησης του Πλαισίου
- την Επιτροπή Λογιστικής Εργασίας και
- την Συμβουλευτική Επιτροπή.

Μέλη της είναι εκπρόσωποι κεντρικών τραπεζών και άλλων εποπτικών αρχών από τα παρακάτω κράτη: Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Σουηδία, Ελβετία, Γερμανία, Γαλλία, Καναδάς, ΗΠΑ, Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία, Ιαπωνία. Η επιτροπή δεν έχει νομική εξουσία. Λειτουργεί έχοντας ως στόχο να δίνει κατευθυντήριες γραμμές για την ομαλή λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή της Βασιλείας επιτρέπει:

- Τη συγκέντρωση όλων των διαθέσιμων κατευθυντήριων γραμμών εποπτείας που ακολουθούνται παγκοσμίως
- Τον εντοπισμό εμποδίων στην επίτευξη αποτελεσματικής και ομοιόμορφης εποπτείας
- Τον καθορισμό απαιτούμενων διαδικασιών που πρέπει να ακολουθηθούν, ώστε να παρασχεθεί άδεια εγκατάστασης τραπεζών στο εξωτερικό.

Ως εκ τούτου, το νέο πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών συνδέεται με την κεφαλαιακή επάρκεια. Το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας βελτιώνεται συνεχώς με νέους κανόνες όταν προκύπτουν προβλήματα στον τραπεζικό κλάδο. Έτσι έχουμε το σύμφωνο της Βασιλείας I⁹, το σύμφωνο της Βασιλείας II¹⁰ και σήμερα έχει ανακοινωθεί το σύμφωνο της Βασιλείας III¹¹ που ενσωματώνεται στη λειτουργία των τραπεζών σε όλα τα κράτη.

⁹ Basel Committee on Banking Supervision (1988), “International convergence of capital measurement and capital standards, Bank for International Settlements”, Basel

¹⁰ Basel Committee on Banking Supervision (2006), “Basel II: International convergence of capital measurement and capital standards. A revised framework – Comprehensive Version”, Bank for International Settlements, Basel

¹¹ Basel Committee on Banking Supervision (2011), “Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems – Revised Version June 2011”, Bank for International Settlements, Basel, Basel Committee on Banking Supervision (2010), “Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring”, Bank for International Settlements, Basel

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθετεί μεγάλο μέρος των προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας με μια σειρά οδηγιών για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, διαμορφώνοντας σταδιακά ένα δίκτυο ασφαλείας το οποίο αποτελείται από :

- Θεμελιώνει ελάχιστους κοινούς κανόνες δανειοδότησης και προληπτικής εποπτείας των τραπεζικών ιδρυμάτων
- Προβλέπει αλλά και διαχειρίζεται κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα
- Προνοεί για την έγκαιρη εξυγίανση ή εκκαθάριση των τραπεζικών ιδρυμάτων που αντιμετωπίζουν προβλήματα
- Δημιουργεί συστήματα εγγύησης καταθέσεων, ώστε να διατηρείται σταθερή η εμπιστοσύνη στην αγορά
- Υποβάλλει στοιχεία των τραπεζικών ιδρυμάτων στις εποπτικές αρχές

Ο απώτερος σκοπός την υιοθέτησης των προτάσεων της Επιτροπής Βασιλείας από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι να διατηρηθεί η σταθερότητα και η διαφάνεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και να αποφευχθούν μελλοντικές οικονομικές κρίσεις.

4.2 Η Βασιλεία I

Το 1988 η Επιτροπή της Βασιλείας συνέταξε το Σύμφωνο της Βασιλείας I, το οποίο περιελάμβανε όλα τα πρότυπα διασφάλισης της κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζικών ιδρυμάτων. Βάσει αυτών, προάγονταν οι δύο κύριοι άξονες της Επιτροπής της Βασιλείας: να διασφαλιστεί η σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως επίσης και να διασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα και τις εταιρίες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών. Η αποδοχή του συμφώνου υπήρξε καθολική από τις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές των περισσότερων χωρών παγκοσμίως.

Τα δύο κύρια ζητήματα με τα οποία πραγματευόταν το Πρώτο Σύμφωνο της Βασιλείας ήταν:

- Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη έναντι ενδεχόμενου πιστωτικού κινδύνου και
- Ο ορισμός των στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων που απαιτούνται προκειμένου ένα τραπεζικό ίδρυμα να λογίζεται ως επαρκώς κεφαλαιοποιημένο.

Το Σύμφωνο αυτό προέβλεπε την απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια για τη διασφάλιση των τραπεζικών ιδρυμάτων από τον πιστωτικό κίνδυνο μόνο, χωρίς να αναφέρονται οι υπόλοιπες μορφές κινδύνου που μπορεί να προκύψουν.

Για πρώτη φορά, με το συγκεκριμένο σύμφωνο, εισάγεται η έννοια του συντελεστή φερεγγυότητας, συνδέοντας με αυτό τον τρόπο το ύψος των απαραίτητων ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να διαθέτει μία τράπεζα για την ανάληψη πιστωτικού κινδύνου. Το σύμφωνο δίνει έμφαση στη σύνθεση και την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων και στην ομαδοποίηση των εντός και εκτός ισολογισμού στοιχείων ενεργητικού του τραπεζικού ιδρύματος, με βάση τον πιστωτικό κίνδυνο που εμπεριέχεται σε αυτά.

Έτσι, στη Βασιλεία I εισάγεται για πρώτη φορά ο Δείκτης Φερεγγυότητας, ως ο λόγος των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας, προς τα εσωλογιστικά και εξωλογιστικά στοιχεία του ενεργητικού της, σταθμισμένα κατά πιστωτικού κινδύνου, δηλαδή:

$$\text{Δείκτης Φερεγγυότητας} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος}} = \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένα Εντός & Εκτός Ισολογισμού Στοιχεία Ενεργητικού}} \geq 8\%$$

Να σημειωθεί εδώ πως, τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια διαφέρουν από τα λογιστικά, περιλαμβάνοντας το μετοχικό κεφάλαιο, τα αποθεματικά, τα ομολογιακά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης.

Το κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας I βασίζεται σε τέσσερις κύριους Πυλώνες, οι οποίοι και αναλύονται κάτωθι :

- I. Ο Πρώτος Πυλώνας είναι γνωστός και ως «Constituents of Capital». Αναφέρει τα είδη του κεφαλαίου που περιλαμβάνονται στα τραπεζικά αποθεματικά όπως επίσης και το ποσοστό αυτών. Τα Ίδια Κεφάλαια κατηγοριοποιούνται σε δύο είδη : στα Tier 1, που περιλαμβάνουν τα ρευστοποιήσιμα στοιχεία, και στα Tier 2, που περιλαμβάνουν τους ονομαζόμενους υβριδικούς τίτλους που προέρχονται από ρευστοποιήσεις παγίων στοιχείων. Και τα Tier 1 και τα Tier 2 τηρούνται στο ίδιο νόμισμα.
- II. Ο Δεύτερος Πυλώνας αποτελείται από το «RiskWeighting» και ασχολείται με τη θέσπιση ενός συστήματος αξιολόγησης του κινδύνου στο Ενεργητικό των τραπεζικών ιδρυμάτων, το οποίο περιλαμβάνει τις πέντε κάτωθι κατηγορίες που διαφοροποιούνται βάσει του κινδύνου που εμπεριέχουν:
 - Η πρώτη κατηγορία βαρύνεται με συντελεστή 0% περιλαμβάνοντας στοιχεία Ενεργητικού χωρίς κίνδυνο, όπως είναι τα μετρητά
 - Η δεύτερη κατηγορία η οποία και αυτή βαρύνεται με συντελεστή 0%, αλλά περιλαμβάνει στοιχεία με μικρότερο κίνδυνο, όπως τα δάνεια που παρέχονται σε τράπεζες κρατών – μελών ΟΟΣΑ και απαιτήσεις από κυβερνήσεις
 - Η τρίτη κατηγορία βαρύνεται με έναν αυξημένο συντελεστή ύψους 50% και περιλαμβάνει τα στεγαστικά δάνεια, τα αστικά ακίνητα και τα επαγγελματικά ακίνητα
 - Η τέταρτη κατηγορία βαρύνεται με συντελεστή 100% και περιλαμβάνει στοιχεία Ενεργητικού που ενέχουν μεγάλο κίνδυνο, όπως τα δάνεια που δίνονται σε τράπεζες κρατών – μη μελών ΟΟΣΑ
 - Η πέμπτη κατηγορία που βαρύνεται με οποιοδήποτε συντελεστή και περιλαμβάνει στοιχεία Ενεργητικού που κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με την κρίση των τραπεζικών ιδρυμάτων

- III.** Ο Τρίτος Πυλώνας ή αλλιώς «A Target Standard Ratio», συνδέει ουσιαστικά τον Πρώτο και Δεύτερο Πυλώνα. Ο συγκεκριμένος Πυλώνας υποχρεώνει τα τραπεζικά ιδρύματα, που κάνουν πράξη την Βασιλεία I, να διατηρούν στοιχεία του Ενεργητικού τους που βαρύνονται με τους συντελεστές του Δεύτερου Πυλώνα έως και 8% του συνολικού Ενεργητικού τους. Το συγκεκριμένο ποσοστό θεωρείται επαρκές να δεσμεύσει το τραπεζικό σύστημα σε ενδεχόμενο πιστωτικό κίνδυνο και να καλύψει τις ελάχιστες απαιτήσεις του σε κεφάλαιο.
- IV.** Ο Τέταρτος Πυλώνας ή αλλιώς «Transitional and Implementing Arrangements» ορίζει στις κεντρικές τράπεζες να δημιουργήσουν ένα ισχυρό εποπτικό σύστημα που θα εφαρμόσει τις οδηγίες της Επιτροπής Βασιλείας.

Το 1996 αναθεωρήθηκε το Σύμφωνο της Βασιλείας I (ΠΔ/ΤΕ 2397/7.11.96), εντάσσοντας πλέον στους κινδύνους και αυτόν του Κινδύνου Αγοράς, ώστε να ληφθεί υπόψη ο έντονος επιτοκιακός και συναλλαγματικός κίνδυνος που παρουσιάστηκε και οδήγησε σε μεταβλητότητα στις αγορές. Οι τράπεζες, βάσει αυτής της αναθεώρησης, ήταν υποχρεωμένες στο διαχωρισμό του χαρτοφυλακίου τους σε επενδυτικό και εμπορικό, ώστε να συγκεκριμενοποιήσουν τον σύνθετο κίνδυνο αγοράς που αντιμετώπιζαν. Ο Δείκτης Φερεγγυότητας λοιπόν διαμορφώθηκε ως εξής:

$$\begin{aligned} \text{Δείκτης Φερεγγυότητας} &= \frac{\text{Εποπτικά Ίδια κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς}} \\ &= \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό} + (12,5 * \text{Κίνδυνο Αγοράς})} \geq 8\% \end{aligned}$$

Παράλληλα, με την αναθεώρηση του συμφώνου, ο πιστωτικός κίνδυνος σταθμίστηκε και με βάση την κατηγοριοποίηση των οφειλετών των ιδρυμάτων και της κατηγοριοποίησης των κρατών με βάση τα στοιχεία του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) για πιστώσεις σε τράπεζες και κεντρικές κυβερνήσεις. Επιπλέον, υιοθετήθηκε μια νέα μέτρηση της επίδρασης του κινδύνου της αγοράς μέσω της εσωτερικής αξίας σε κίνδυνο (VAR).

Παρά τις προσπάθειες όμως της επιτροπής να παρουσιάσει ένα βελτιωμένο πλαίσιο, οι αδυναμίες της Βασιλείας I ήταν σημαντικές και οδηγούσαν αναπόφευκτα στην πλήρη αναθεώρηση της.

Μία από τις βασικότερες αιτίες της αναθεώρησης του συμφώνου ήταν ότι δεν λάμβανε υπόψη του το σύνολο των κινδύνων που ενδέχεται να αντιμετωπίσει ένα τραπεζικό

ίδρυμα πέρα από τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο αγοράς, καθότι εθεωρείτο πως οι υπόλοιποι κίνδυνοι (κίνδυνος επιτοκίου, λειτουργικός κίνδυνος, κτλ.) θα καλύπτονταν από τους ανωτέρω.

Ένας δεύτερος λόγος ήταν η αδυναμία του συμφώνου να ακολουθήσει την ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνικών και προϊόντων διαχείρισης κινδύνου, όπως η τιτλοποίηση και τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Έγιναν αντιληπτά πολύ σύντομα τα «κενά» του Συμφώνου¹², τα οποία φυσικά εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο τα τραπεζικά ιδρύματα, επιδιόκονα σε τιτλοποιήσεις δανείων και δανεισμό υψηλού κινδύνου, γιατί το συγκεκριμένο σύμφωνο δε διαφοροποιούσε τις κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει του πραγματικού ύψους του πιστωτικού κινδύνου που εμπεριέχουν τα χρηματοδοτικά ανοίγματα που επιχειρούν. Να σημειωθεί εδώ πως οι τιτλοποιήσεις των απαιτήσεων συνιστά μία πρακτική των τραπεζών κατά την οποία μετατρέπονται στοιχεία χαμηλής ρευστότητας, όπως ενυπόθηκα δάνεια και πιστωτικές κάρτες, σε διαπραγματεύσιμα στοιχεία της κεφαλαιαγοράς.

Το σύμφωνο οδηγούσε, επιπλέον, τα τραπεζικά ιδρύματα σε ορισμένες περιπτώσεις σε διπλοϋπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ασχέτως αν κάποιες από αυτές είχαν αξιόπιστα και αποτελεσματικά συστήματα υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου.

Τέλος, η κατηγοριοποίηση που επικράτησε για την στάθμιση του κινδύνου χώρας ήταν αυθαίρετη, αφού εξαρχής οι χώρες εντός ΟΟΣΑ θεωρούνταν χαμηλότερου κινδύνου παραμορφώνοντας με αυτό τον τρόπο τα δεδομένα του ανταγωνισμού.

Η Συμφωνία της Βασιλείας I θεωρήθηκε ότι απέτυχε να εκπληρώσει τους στόχους της και, μέσω αυτής, το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα να καταστεί λιγότερο ασταθές, ώστε να αποτρέψει κάποια επόμενη εκδήλωση χρηματοοικονομικών κρίσεων. Για παράδειγμα, ο συντελεστής στάθμισης 20% τον οποίο προσδιόριζε για τη στάθμιση των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων έναντι πιστωτικών οργανισμών (ενώ για τις απαιτήσεις έναντι επιχειρήσεων εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα ίσχυε συντελεστής 100%) οδήγησε σε αύξηση του δανεισμού προς ασιατικές τράπεζες, γεγονός που συνέβαλε στην εκδήλωση της ασιατικής κρίσης το 1997-1998.

Όλα τα ανωτέρω, σε συνδυασμό βεβαίως και με την γενικότερη έλλειψη ευελιξίας του συμφώνου αλλά και τα μειωμένα κίνητρα βελτίωσης των διαδικασιών που πρόσφερε

¹² Πετράκης Π. (2007), «Σύμφωνο της Βασιλείας I και II»

στα τραπεζικά ιδρύματα, οδήγησαν στην πλήρη αναθεώρηση του και την εμφάνιση ενός νέου πιο επικαιροποιημένου και σαφώς πιο βελτιωμένου προτύπου με τίτλο Βασιλεία II.

4.3 Η Βασιλεία II

Η Βασιλεία II είναι η απάντηση της επιτροπής στις αδυναμίες του πρώτου προτύπου που εμφανίστηκαν λόγω της δυναμικότητας του περιβάλλοντος του χρηματοπιστωτικού τομέα. Στις 26/6/2014 ολοκληρώθηκε το έργο της επιτροπής της Βασιλείας δημοσιεύοντας παράλληλα και ένα κείμενο με τον τίτλο «Ένα νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια», και έπειτα τέθηκε σε εφαρμογή το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας. Το νέο αυτό κανονιστικό πλαίσιο με το όνομα Βασιλεία II εισάγει νέα δεδομένα σε θέματα σχετικά με τον εποπτικό έλεγχο και την πειθαρχία της αγοράς, ενώ παράλληλα μεταβάλλει τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις αυξάνοντας τα όρια για να αντιμετωπίσει επιπλέον και τον λειτουργικό κίνδυνο. Στο σημείο αυτό να σημειωθεί πως, αν και ο λειτουργικός κίνδυνος δεν δύναται εύκολα να μετρηθεί λόγω της παρουσίας του σε διάφορους τομείς του τραπεζικού οργανισμού, επηρεάζει δε σημαντικά την προσδοκώμενη ποσότητα των ελαχίστων κεφαλαίων για την κάλυψη ζημιών που προέρχονται από αυτόν.

Σκοποί της Βασιλείας II είναι :

- Να διατηρηθούν οι στόχοι της Βασιλείας I όσο αφορά τη διατήρηση και σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού τομέα ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και αναλαμβάνοντας τους κινδύνους
- Να δοθεί έμφαση στη διαφάνεια της αγοράς και την εποπτική εξέταση

Σύμφωνα με το νέο αυτό σύμφωνο της Βασιλείας II, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών αντανakλά την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί, και είναι υπολογίσιμος ως εξής:

Εποπτικά κεφάλαια

Πιστωτικός Κίνδυνος + Κίνδυνος Αγοράς + Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο κυριότερος στόχος¹³ του νέου συμφώνου της Βασιλείας II είναι λοιπόν να καλυφθούν σε μεγαλύτερο φάσμα το σύνολο των κινδύνων που αφορούν ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα. Πέραν όμως από αυτό το στόχο, ιδιαίτερη σημασία δίνεται επιπλέον στην

¹³ Γκόρτσος, Χ. (2006), “Το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας”

διαφάνεια της αγοράς μέσω της ορθής και αξιόπιστης πληροφόρησης όλων των φορέων. Επιπροσθέτως, η Βασιλεία II υπερτονίζει την αξιολόγηση και την σωστή παρακολούθηση της πορείας της κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την έκθεση της εκάστοτε τράπεζας στον κίνδυνο. Τέλος, το συγκεκριμένο σύμφωνο προχωρά στην συνειδητή καθιέρωση νέων τεχνικών και μέσων αντιστάθμισης και μεταφοράς του πιστωτικού κινδύνου, όπως τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει και τη χρήση εσωτερικών συστημάτων μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου.

Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας II αναπτύσσεται σε τρεις βασικούς πυλώνες, οι οποίοι αναφέρονται στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, στον εποπτικό έλεγχο και στην πειθαρχία της αγοράς. Οι τρεις αυτοί πυλώνες του Συμφώνου Βασιλείας II δεν είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους, αλλά συνδέονται πολύ στενά και ενισχύουν ο ένας την ύπαρξη του άλλου. Η ορθή εφαρμογή των κανόνων του πρώτου πυλώνα, όσον αφορά τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, προϋποθέτει την ικανότητα που πρέπει να διαθέτουν οι εποπτικές αρχές ώστε να προβαίνουν στον έλεγχο αυτών μέσα από τις δυνατότητες που τις παρέχει ο δεύτερος πυλώνας. Επίσης, οι αυξημένες απαιτήσεις για δημοσίευση των στοιχείων και των πληροφοριών που αφορούν τη διαχείριση των κινδύνων των πιστωτικών οργανισμών, και που προβλέπονται από τον τρίτο πυλώνα, διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης των κινδύνων που αυτοί χρησιμοποιούν.

Με τη δημοσίευση του τελικού κειμένου, οι εθνικές εποπτικές αρχές, τόσο των χωρών που εκπροσωπούνται στην Επιτροπή όσο και των υπολοίπων που συμμετέχουν σε αυτή, ξεκίνησαν τις απαραίτητες διαδικασίες ώστε να ενσωματωθούν αυτές οι προτάσεις στα εθνικά εποπτικά τους συστήματα. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί πως στην ίδια κατεύθυνση με αυτή του Συμφώνου Βασιλείας II κινήθηκε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με δύο Κοινοτικές Οδηγίες (Οδηγίες 2006/48/EK και 2006/49/EK) σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, πάνω στις οποίες θα έπρεπε να βασιστούν και να δραστηριοποιηθούν οι πιστωτικοί οργανισμοί και οι επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στον κάτωθι πίνακα Νο 4 μπορούμε να διακρίνουμε επιγραμματικά τα βασικά χαρακτηριστικά των τριών Πυλώνων του νέου αυτού κανονιστικού πλαισίου συγκριτικά με το πλαίσιο της Βασιλείας I :

Πίνακας 4. Βασικά Χαρακτηριστικά Πυλώνων Βασιλείας II

ΠΥΛΩΝΑΣ 1	ΠΥΛΩΝΑΣ 2	ΠΥΛΩΝΑΣ 3
<i>Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις</i>	<i>Εποπτικός Έλεγχος</i>	<i>Πειθαρχία της Αγοράς</i>
<p><u>Κίνδυνος Αγοράς</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Ελάχιστες μεταβολές σε σχέση με τη Βασιλεία I 	<ul style="list-style-type: none"> Οι πιστωτικοί οργανισμοί θα πρέπει να διαθέτουν αξιόπιστες διαδικασίες αξιολόγησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας και αποτελεσματική στρατηγική διατήρησης του απαιτούμενου επιπέδου εποπτικών κεφαλαίων. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιβλέπουν και να αξιολογούν τα εσωτερικά συστήματα των πιστωτικών οργανισμών και τις ακολουθούμενες στρατηγικές διατήρησης της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Είναι στη διακριτική ευχέρεια των εποπτικών αρχών να επιβάλλουν πρόσθετες κεφαλαιακές επιβαρύνσεις. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να παρεμβαίνουν σε πρώιμα στάδια για την αποτροπή και αντιμετώπιση της κεφαλαιακής αναιμίας των πιστωτικών οργανισμών. 	<ul style="list-style-type: none"> Η πειθαρχία της αγοράς ενισχύει τις προσπάθειες για προώθηση της ασφάλειας και ευρωστίας των πιστωτικών οργανισμών. Οι αυξημένες απαιτήσεις για παροχή κύριας και πρόσθετης πληροφόρησης καθιστούν την πειθαρχία της αγοράς περισσότερο αποτελεσματική.
<p><u>Πιστωτικός Κίνδυνος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Σημαντικές αλλαγές σε σχέση με τη Βασιλεία I Τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις για την εκτίμηση των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων Παροχή κινήτρων στους πιστωτικούς οργανισμούς για την υιοθέτηση εξελιγμένων μεθόδων διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, βασισμένες κυρίως στις μεθόδους εσωτερικών διαβαθμίσεων Απαιτήσεις για χρήση εξελιγμένων συστημάτων συλλογής και ελέγχου πληροφοριών. 		
<p><u>Λειτουργικός κίνδυνος</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Νέο στοιχείο του εποπτικού πλαισίου. Τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις για την εκτίμηση των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων 		

Πηγή : Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος

Αναλυτικότερα, οι Τρεις Πυλώνες της Βασιλείας II παρουσιάζονται στις επόμενες υποενότητες.

4.3.1 ΠΥΛΩΝΑΣ Ι – Ελάχιστες Κεφαλαιακές Απαιτήσεις

Στον πρώτο πυλώνα του Συμφώνου¹⁴ γίνεται αναφορά στις κεφαλαιακές απαιτήσεις που εξασφαλίζουν κεφαλαιακή επάρκεια, αναθεωρώντας έτσι την τυποποιημένη μέθοδο των σταθερών ποσοστών της Βασιλείας I. Η διαβάθμιση, που καθορίζει τους αντίστοιχους συντελεστές κινδύνου, είναι αυτή της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου, με βάση εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με τα εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης του κινδύνου που διαθέτει το εκάστοτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Με αυτόν τον τρόπο παρέχεται η δυνατότητα είτε της χρησιμοποίησης της θεμελιώδους, είτε της προηγμένης μεθόδου.

Επίσης, η στάθμιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων γίνεται λαμβάνοντας υπόψη τον πιστωτικό, όπως ακριβώς συμβαίνει και στη Βασιλεία I, αλλά επιπλέον και τον λειτουργικό και τον κίνδυνο της αγοράς. Αξίζει να επισημανθεί πως όταν πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις, ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα έχει τη δυνατότητα να μειώσει τον κίνδυνο για τη μείωση των κεφαλαιακών επιβαρύνσεων, π.χ. εγγυήσεων, εξασφαλίσεων και πιστωτικών παραγώγων.

Με βάση όλων των ανωτέρω, οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, όπως καθορίζονται από τον αναθεωρημένο Δείκτη Φερεγγυότητας ισούνται με:

$$\begin{aligned} \text{Δείκτης Φερεγγυότητας} &= \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πιστωτικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς}} + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος} + \text{Κίνδυνος Αγοράς} \\ &= \frac{\text{Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό} + (12,5 * \text{Κίνδυνοι Αγοράς}) + \text{Λειτουργικός Κίνδυνος}} \geq 8\% \end{aligned}$$

Αναλυτικότερα, στον αριθμητή του κλάσματος, ο οποίος περιλαμβάνει τα Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια, λαμβάνονται πλέον υπόψη οι κανόνες που καθορίζουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Τα εποπτικά ίδια κεφάλαια περιλαμβάνουν το Βασικό ή Κύριο Κεφάλαιο (Tier 1) και το Δευτερεύον ή Συμπληρωματικό Κεφάλαιο (Tier 2).

Το πρωτογενές ή βασικό εποπτικό κεφάλαιο (Core capital) περιλαμβάνει τα στοιχεία που κατά βάση καθορίζουν την κεφαλαιακή επάρκεια ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού, και κατά κύριο λόγο αναφέρεται στο μετοχικό κεφάλαιο και στα αποθεματικά, όπως αυτά παρουσιάζονται στις κάθε φορά δημοσιευμένες λογιστικές

¹⁴ Basel Committee on Banking Supervision (2006), “Basel II: International convergence of capital measurement and capital standards. A revised framework – Comprehensive Version”, Bank for International Settlements, Basel p. 12-203

καταστάσεις. Να επισημανθεί πως το πρωτογενές κεφάλαιο θα πρέπει να αντιπροσωπεύει ποσοστό άνω του 50% των συνολικών εποπτικών κεφαλαίων. Βάσει των παραπάνω, ο δείκτης επάρκειας πρωτογενούς κεφαλαίου θα διαμορφώνεται ως εξής:

$$\frac{\textit{Tier 1}}{\textit{\text{Σταθμισμένο Ενεργητικό}}} \geq 4\%$$

Το δευτερογενές ή συμπληρωματικό κεφάλαιο (Supplementary capital) περιλαμβάνει μία σειρά από στοιχεία του ενεργητικού, όπως οι προβλέψεις για επισφαλή δάνεια, τα αφανή αποθεματικά (μη δημοσιευμένα), τα αποθεματικά από αναπροσαρμογή, το δευτερεύον μακροπρόθεσμο χρέος, οι προνομιούχες μετοχές, και τα μετατρέψιμα ομόλογα που δεν περιλαμβάνονται στο κύριο κεφάλαιο (εργαλεία υβριδικού χρέους). Επίσης, το συμπληρωματικό κεφάλαιο δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το κύριο κεφάλαιο.

Επιπρόσθετα, υπάρχει η δυνατότητα, έπειτα βέβαια έγκρισης της αρμόδιας εποπτικής αρχή και προκειμένου το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα να καλυφθεί έναντι των κινδύνων της αγοράς, να μπορέσει να χρησιμοποιήσει στοιχεία βραχυπρόθεσμου δευτερεύοντος χρέους. Τα στοιχεία αυτά, τα οποία περιλαμβάνονται στην τρίτη κατηγορία εποπτικών κεφαλαίων, το λεγόμενο Τριτογενές Κεφάλαιο – Tier 3, μπορούν να συμπεριληφθούν στο μόνιμο κεφάλαιο του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, όταν βέβαια παρουσιαστούν έντονες δυσχέρειες, με σκοπό την απορρόφηση μέρος των απωλειών.

Απαραίτητη προϋπόθεση, προκειμένου τα στοιχεία βραχυπρόθεσμου δευτερεύοντος χρέους να συμπεριληφθούν στο Tier 3, είναι να έχουν μια αρχική προθεσμία λήξης τουλάχιστον δύο ετών, να έχουν καταβληθεί πλήρως, να μην περιλαμβάνουν ρήτρες εξόφλησης του χρέους πριν από τη συμφωνηθείσα ημερομηνία και τέλος θα πρέπει να περιλαμβάνουν ρήτρες που απαγορεύουν την καταβολή τόκων ή χρεολυσίων που θέτουν τον πιστωτικό οργανισμό σε αδυναμία εκπλήρωσης των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Ο παρονομαστής από την άλλη πλευρά διευρύνεται, λαμβάνοντας πλέον υπόψη το σύνολο των κινδύνων αγοράς, όπως επίσης και το λειτουργικό κίνδυνο. Να σημειωθεί ότι για τον πιστωτικό κίνδυνο λογίζεται το σταθμισμένο ενεργητικό των εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών, ανάλογα με την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης των αντισυμβαλλομένων, την εκτίμηση της μέσης αναμενόμενης ζημίας, την έκθεση των

αντισυμβαλλομένων σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεων τους και το μέγεθος της διάρκειας που απομένει μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων.

Για τους κινδύνους της αγοράς η στάθμιση γίνεται ανάλογα με τον κίνδυνο που προέρχεται από την μεταβολή των τιμών του συναλλάγματος, των μετοχών, των επιτοκίων και άλλων παραμέτρων της αγοράς, πολλαπλασιάζοντας τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάθε έναν από τους κινδύνους της αγοράς επί 12,5%, προκύπτοντας έτσι το λεγόμενο ονομαστικό σταθμισμένο ενεργητικό του χαρτοφυλακίου συναλλαγών. Τέλος, να σημειωθεί πως στον λειτουργικό κίνδυνο λαμβάνονται υπόψη ενδεχόμενες ζημίες, όχι προερχόμενες από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρέωσης από αντισυμβαλλόμενους ή από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων αγοράς αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως π.χ. η ανεπάρκεια, η ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και πληροφοριακών συστημάτων, καθώς επίσης και ο ανθρώπινος παράγοντας (σφάλματα, κατάχρηση), υπολογίζοντας και το σταθμισμένο ποσό για τον λειτουργικό κίνδυνο (σταθμισμένο ενεργητικό έναντι λειτουργικού κινδύνου).

Με την ανωτέρω μεθοδολογία, ο υπολογισμός των κινδύνων μέσω του συντελεστή φερεγγυότητας προσεγγίζει πιο πολύ την πραγματικότητα, καθορίζοντας έτσι μεγαλύτερες απαιτήσεις για τα τραπεζικά ιδρύματα – δεδομένου ότι ουσιαστικά αυξάνει την ευαισθησία στον κίνδυνο, αυξάνοντας την τιμή του παρονομαστή του κλάσματος και διατηρώντας τον στην ίδια τιμή $\geq 8\%$.

4.3.2 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ – Η Εποπτική Αξιολόγηση και η διαδικασία της

Σύμφωνα με τον πρώτο πυλώνα της Βασιλείας ΙΙ, οι νέες διαδικασίες υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και των κινδύνων που σχετίζονται με τα τραπεζικά ιδρύματα, έδωσαν μια νέα δυναμική στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Παρόλα αυτά όμως, κανένας δεν ισχυρίστηκε πως η υιοθέτηση και η προσαρμογή στις νέες συνθήκες που επιτάσσει το νέο σύμφωνο θα ήταν εύκολη. Τα μεγέθη που απασχολούν τις τράπεζες ήταν, είναι, και θα είναι εύκολα μεταβλητά και γι' αυτό η εποπτεία και ο έλεγχος της πορείας τους θα πρέπει να είναι αδιάκοπος.

Ο δεύτερος πυλώνας της Βασιλείας ΙΙ¹⁵ ασχολείται με τα θέματα εποπτικού ελέγχου όσων διακυβεύονται στον πρώτο και στον τρίτο. Η τήρηση των κατευθύνσεων που δίνει η επιτροπή πρέπει να παρακολουθείται συνεχώς, τόσο για λόγους ισορροπίας και σταθερότητας του συστήματος όσο και για λόγους ανταγωνισμού. Είναι έτσι πρωτεύουσας σημασίας η λειτουργία ενός αξιόπιστου και ανεξάρτητου συστήματος εσωτερικού ελέγχου με βασικές αρχές εταιρικής διακυβέρνησης, το οποίο θα επιβεβαιώνει την τήρηση των ελαχίστων ορίων εποπτικών κεφαλαίων και τις ελάχιστες απαιτήσεις πληροφόρησης της αγοράς. Η Βασιλεία ΙΙ για αυτό τον λόγο υιοθετεί τέσσερις βασικές αρχές για την λειτουργία του εποπτικού ελέγχου¹⁶:

✓ **ΠΡΩΤΗ ΑΡΧΗ**

Οι στρατηγικές και οι διαδικασίες αξιολόγησης που υιοθετούν οι διοικήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να εξασφαλιστούν τα ελάχιστα όρια εποπτικών κεφαλαίων πρέπει να είναι ανάλογες της έκθεσης τους σε κίνδυνο.

✓ **ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΡΧΗ**

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων και οι πολιτικές και τακτικές που ακολουθούν οι διοικήσεις των τραπεζών ώστε να πετύχουν τα εποπτικά όρια πρέπει να ελέγχονται από τις εποπτικές αρχές ως προς ορθή τήρηση των κανονισμών λειτουργίας τους και όπου κρίνεται απαραίτητο να γίνεται παρέμβαση ώστε να συμμορφώνονται στις διατάξεις της Βασιλείας ΙΙ.

¹⁵ Basel Committee on Banking Supervision (2006), “Basel II: International convergence of capital measurement and capital standards. A revised framework – Comprehensive Version”, Bank for International Settlements, Basel p. 204-225

¹⁶ Basel Committee on Banking Supervision (2006), “Basel II: International convergence of capital measurement and capital standards. A revised framework – Comprehensive Version”, Bank for International Settlements, Basel p. 205-212

✓ **ΤΡΙΤΗ ΑΡΧΗ**

Είναι απαραίτητο οι αρχές για την τραπεζική εποπτεία να επιβάλλουν την τήρηση κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας πέρα του 8% που απαιτεί το σύμφωνο για την αντιμετώπιση έκτακτων και απρόσμενων κινδύνων που θα επιφέρουν μη αναμενόμενες ζημίες.

✓ **ΤΕΤΑΡΤΗ ΑΡΧΗ**

Το ύψος του κεφαλαίου πρέπει να ελέγχεται σε τακτική βάση από τις εποπτικές αρχές οι οποίες πρέπει να παρεμβαίνουν άμεσα και να προτείνουν διορθωτικά μέτρα σε περίπτωση που διαπιστώσουν ότι τα επίπεδα κεφαλαίου έχουν κατέλθει των ελάχιστων ορίων ή έχουν μια μόνιμη αρνητική βάση, πάντα ανάλογα με την έκθεση του εκάστοτε πιστωτικού ιδρύματος στον κίνδυνο.

Όπως προκύπτει λοιπόν, είναι βασικό ζήτημα και από τις τέσσερις αρχές το θέμα της συνεργασίας ανάμεσα στις εποπτικές αρχές και τα τραπεζικά ιδρύματα. Όσο σημαντική είναι η τήρηση υψηλού επιπέδου εποπτικών κεφαλαίων άλλο τόσο σημαντική πρέπει να είναι και η τήρηση ελεγκτικών μηχανισμών παρακολούθησης για την επίλυση και την πρόβλεψη μελλοντικών προβλημάτων και την ευκολότερη και συνετότερη προσαρμογή. Μία νέα τεχνική εποπτικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress test), μέσω των οποίων οι εποπτικές αρχές δοκιμάζουν τις αντοχές μιας τράπεζας σε υποθετικά δυσμενή και αναπάντεχα μελλοντικά γεγονότα και είτε συμβουλεύουν είτε επιβάλλουν διάφορες κυρώσεις με τις οποίες επαναφέρουν τις τράπεζες σε σωστή και ασφαλή πορεία. Μία τελευταία απαίτηση του δεύτερου πυλώνα από τις εποπτικές αρχές είναι να τηρούν με τη σειρά τους τις διατάξεις περί διαφάνειας και πληροφόρησης τόσο για τις τακτικές, τις πολιτικές και τα κριτήρια μέσω των οποίων ασκούν το έργο τους, δηλαδή την αξιολόγηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, όσο και για τα αποτελέσματα του εποπτικού τους έργου και την πληροφόρηση του κοινού για τους κινδύνους και την κεφαλαιακή επάρκεια που χαρακτηρίζει κάθε πιστωτικό ίδρυμα.

4.3.3 ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ – Πειθαρχία της αγοράς

Ο συγκεκριμένος Πυλώνας¹⁷ αναφέρεται στις υποχρεώσεις και στους κανόνες με τους οποίους πρέπει να ευθυγραμμιστούν τα τραπεζικά ιδρύματα σε σχέση με την γνωστοποίηση σημαντικών στοιχείων που απορρέουν από τις λειτουργίες τους στους διάφορους φορείς της αγοράς. Τα βασικά θέματα που πρέπει άμεσα να γνωστοποιούνται είναι ο βαθμός της κεφαλαιακής επάρκειας, το επίπεδο έκθεσης στον κίνδυνο και η ορθή λειτουργία των εσωτερικών συστημάτων αξιολόγησης και διαχείρισης κινδύνου.

Η γνωστοποίηση αυτών των πληροφοριών είναι σημαντικής σημασίας για τη συστημική ευστάθεια αλλά και την ασφάλεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όπως επίσης και για την ορθή τήρηση των όρων ανταγωνισμού. Από την άλλη πλευρά, η πληροφόρηση έχει περιορισμούς και δίνει την ευκαιρία στα τραπεζικά ιδρύματα να κρίνουν μόνο τους την αναγκαιότητα και την σπουδαιότητα της κάθε πληροφορίας. Γενικότερα, είναι καίριας σημασίας η πληροφόρηση, η οποία αν εκλείψει, ενδέχεται να οδηγήσει τον επενδυτή σε λανθασμένες αποφάσεις. Η δημοσιοποίηση μιας σημαντικής πληροφορίας μπορεί να παραλειφθεί μόνο στην περίπτωση στην οποία το τραπεζικό ίδρυμα θα έχανε το ανταγωνιστικό του πλεονέκτημα ή όταν δεσμεύεται από το απόρρητο της σχέσης του με τους πελάτες ή γενικότερα όταν μέσω της δημοσιοποίησης σημαντικών πληροφοριών ζημιώνεται ο οργανισμός. Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί, ότι η εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου πυλώνα επιδέχεται διαφορετικής αντιμετώπισης για κάθε τραπεζικό ίδρυμα λόγω των διαφορετικών νομικών πλαισίων που έχει η κάθε χώρα.

Συνοψίζοντας, για τον τρίτο πυλώνα της Βασιλείας ΙΙ τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν να δημοσιοποιούν πληροφορίες προς την αγορά σε εξαμηνιαία βάση, εκτός από την περίπτωση ποιοτικών πληροφοριών οι οποίες σχετίζονται με γενικότερους στόχους και πολιτικές διαχείρισης των κινδύνων, που μπορούν να δημοσιοποιηθούν σε ετήσια βάση. Ωστόσο ορίζεται πως τα μεγάλα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να παρέχουν τριμηνιαία πληροφόρηση αναφορικά με τη σύνθεση του πρωτογενούς κεφαλαίου Tier 1, τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και την έκθεσή τους στον κίνδυνο, εφόσον στα ανωτέρω πραγματοποιούνται σε ραγδαίες μεταβολές.

¹⁷ Basel Committee on Banking Supervision (2006), “Basel II: International convergence of capital measurement and capital standards. A revised framework – Comprehensive Version”, Bank for International Settlements, Basel p. 226-242

4.3.4 Η Ενσωμάτωση της Βασιλείας II στην Ελληνική Νομοθεσία

Στην ελληνική τραπεζική αγορά, την ενσωμάτωση του Συμφώνου της Βασιλείας II και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με αυτό όλων των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ανέλαβε η Τράπεζα της Ελλάδος, μέσα από ένα πλαίσιο νόμων και προεδρικών διαταγμάτων, τα κυριότερα από τα οποία είναι τα εξής¹⁸:

✓ **Νόμος 3601/1.8.2007**

Ο νόμος αυτός αποτελεί ενσωμάτωση των Οδηγιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2006/48/EK και 2006/49/EK για την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων επενδύσεων. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο νόμο, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διαθέτουν επαρκή ποσότητα κεφαλαίων, που σε μόνιμη βάση να καλύπτουν το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι πιστωτικού κινδύνου, κινδύνων αγοράς: συναλλαγματικού και εμπορευματικού, λειτουργικού κινδύνου, κινδύνου θέσης, κινδύνου διακανονισμού και κινδύνου αντισυμβαλλομένου.

✓ **ΠΔ/ΤΕ 2588/20.8.2007**

Αποτελεί αναθεώρηση των ΠΔ/ΤΕ2054/1992 και ΠΔ/ΤΕ 2524/2.4.2003, καθορίζοντας τον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων απέναντι στον πιστωτικό κίνδυνο με την τυποποιημένη προσέγγιση, βελτιώνοντας την ακρίβεια υπολογισμού των ιδίων κεφαλαίων και των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

✓ **ΠΔ/ΤΕ 2589/20.8.2007**

Η πράξη αυτή εισήγαγε για πρώτη φορά τη μέθοδο των εσωτερικών διαβαθμίσεων στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η Μέθοδος των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων περιλαμβάνει:

- Τη Βασική Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Foundation IRB Approach)
- Την Εναλλακτική Μέθοδο Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Advanced IRB Approach).

¹⁸ <http://www.hellenicparliament.gr/>

Προκειμένου ένα πιστωτικό ίδρυμα να εφαρμόσει την προαναφερθείσα μέθοδο, είναι απαραίτητη πρώτα η έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

✓ **ΠΔ/ΤΕ 2590/20.8.2007**

Καθορίζει τις μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι λειτουργικού κινδύνου, επιτρέποντας την υιοθέτηση είτε τυποποιημένων, είτε εξελιγμένων προσεγγίσεων.

✓ **ΠΔ/ΤΕ 2591/20.8.2007**

Ορίζει τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι των κινδύνων της αγοράς, και πιο συγκεκριμένα των κινδύνων θέσης, διακανονισμού, υπέρβασης ορίων μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων και συναλλάγματος.

✓ **ΠΔ/ΤΕ 2593/20.8.2007**

Η πράξη ορίζει τις εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού των σταθμισμένων ανοιγμάτων από τιτλοποιήσεις απαιτήσεων.

✓ **ΠΔ/ΤΕ 2594/20.8.2007**

Η πράξη παρέχει τη δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιήσουν εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού της αξίας των ανοιγμάτων τους, προκειμένου να υπολογίζουν τον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου.

4.3.5 Οι Καινοτομίες της Βασιλείας II και η συμβολή της στην εμφάνιση της Χρηματοπιστωτικής Κρίσης

Η πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα ξεκίνησε με τις καλύτερες προϋποθέσεις για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά και γενικότερα για την παγκόσμια οικονομία. Η σταθερότητα και η ανάπτυξη επικρατούσε σε μεγάλο μέρος των σύγχρονων οικονομιών με χαμηλά επιτόκια στις αγορές και χαμηλό ύψος πληθωρισμού. Με αυτά τα δεδομένα, σημαντικά κεφάλαια μεταφέρθηκαν προς επένδυση από τις αναδυόμενες αγορές στις ισχυρές τράπεζες των ισχυρών κρατών. Αυτό με τη σειρά του, επιπλέον, οδήγησε σε συγκέντρωση τεράστιων κεφαλαίων στις τράπεζες, οι οποίες έπρεπε τώρα να επανεπενδύσουν αυτά τα κεφάλαια έτσι ώστε να αποκομίσουν σημαντικές αποδόσεις. Η μεγάλη ρευστότητα των τραπεζών επενδύθηκε σε χαμηλότοκα στεγαστικά δάνεια προς τη μεγάλη μάζα των πολιτών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και σε κατακόρυφη άνοδο των τιμών των ακινήτων. Η νέα τεχνική της τιτλοποίησης των απαιτήσεων των τραπεζών έδωσε την δυνατότητα για νέα δάνεια, καταργώντας με αυτόν τον τρόπο τον ρόλο της τιτλοποίησης ως αντιστάθμιση κινδύνων. Η ξαφνική φούσκα στην Αμερική «ξεσκέπασε» τη σταδιακή χρόνια διάβρωση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών λόγω της υπερβολικής αυτής μόχλευσης. Οι δείκτες απέδιδαν ικανοποιητικές τιμές επάρκειας κεφαλαίων, όμως η ικανότητα απορρόφησης ζημιών και ρευστοποίησης ήταν πλέον σχεδόν μηδενική.

Η Βασιλεία II είναι γεγονός πως έφερε νέα δεδομένα στο χρηματοπιστωτικό τομέα και ειδικότερα στο γεγονός της αντιμετώπισης και αντιστάθμισης των κινδύνων. Από την αρχή τέθηκαν πιο αυστηρά κριτήρια χορηγήσεων με στόχο έναν ασφαλέστερο κλάδο, ενώ αποσυμπιέστηκαν οι οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών μέσω της χρήσης πιστωτικών παραγώγων. Δόθηκε για πρώτη φορά ιδιαίτερη έμφαση στην σημασία της πληροφορίας και της διασποράς της σε όλο το επενδυτικό και όχι μόνο κοινό. Επιπλέον, επεκτάθηκαν οι κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας και εποπτείας, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και πιέζοντας για συγχωνεύσεις και εξαγορές. Αυτό όμως που δεν προβλέφθηκε ήταν πως οι καινοτομίες της μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και για άλλους λόγους, κυρίως κερδοσκοπικούς.

Η τιτλοποίηση των απαιτήσεων ξεκίνησε ως ένα μέσο αντιστάθμισης, βοηθώντας σημαντικά όμως και στην δημιουργία νέων φορέων κινδύνου εκτός του τραπεζικού κλάδου που επικρατούσαν χαλαρότερα ρυθμιστικά πλαίσια. Επιπλέον, ο τρίτος

πυλώνας της Βασιλείας II μπορεί να επέβαλε αυστηρούς κανόνες πληροφόρησης, αλλά λόγω της πολυπλοκότητας των διατάξεων της Βασιλείας, δεν υπήρχε η ικανότητα της σωστής ερμηνείας αυτών από τη μεριά της αγοράς, ενώ είχε και μειωμένη ικανότητα επιρροής και διορθωτικής παρέμβασης. Ένα ακόμη αρνητικό αποτέλεσμα της απόλυτης διαφάνειας, ήταν η τιμωρία της αγοράς μέσω μείωσης των τιμών των μετοχών και μέσω απόσυρσης κεφαλαίων, που οδήγησε σιγά σιγά σε αποδυνάμωση του τραπεζικού συστήματος.

Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα της Βασιλείας II ήταν ότι, η εποπτεία των τραπεζών γινόταν αναλογικά με την ευρωστία της, παραβλέποντας τον συστημικό κίνδυνο και υπερεκτιμώντας τη δυνατότητα των τραπεζών να διαχειριστούν αποτελεσματικά τους κινδύνους στους όποιους έχουν εκτεθεί. Η αύξηση της ευαισθησίας των κεφαλαιακών απαιτήσεων προς τον κίνδυνο με την εισαγωγή του λειτουργικού κινδύνου οδήγησε αναπόφευκτα σε προκυκλική συμπεριφορά. Σε περιόδους ανάπτυξης της οικονομίας απαιτούνταν λιγότερα κεφάλαια λόγω της μειωμένης έντασης του κινδύνου, ενώ σε περιόδους ύφεσης που απαιτούνται μεγάλα αποθέματα κεφαλαίου οι τράπεζες εμφανίζονταν απροετοίμαστες. Η έμφαση λοιπόν στην μικροπροληπτική εποπτεία οδήγησε σε προκυκλικές συμπεριφορές και εν συνεχεία, σε αδυναμία ανταπόκρισης του τραπεζικού συστήματος σε περιόδους ανάλογες της πρόσφατης κρίσης.

Συνοψίζοντας, η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση έθεσε ισχυρά διλήμματα για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του νέου συμφώνου. Η ζήτηση για υψηλά όρια εποπτικών κεφαλαίων και οι νέες τεχνικές άμβλυνσης του κινδύνου δεν εμπόδισαν ούτε την εμφάνιση της κρίσης, ούτε στην εξάπλωσή της. Αντιθέτως, δεν έδειξαν σε κανένα σημείο ότι έχουν δυνατότητες πρόβλεψης και αντικυκλικής συμπεριφοράς. Στο νέο χάρτη που θα διαμορφωθεί στις χρηματοπιστωτικές αγορές απαιτούνται καινούριες αντικυκλικές προσεγγίσεις, όπως αυξημένες προβλέψεις και τήρηση αποθεμάτων ασφαλείας σε περιόδους ανόδου της οικονομίας. Επιπροσθέτως, είναι εμφανής η ανάγκη επιβολής της ανάπτυξης και του επανασχεδιασμού ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου με σημαντικότερη έμφαση στη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας, η οποία αποτέλεσε σημαντική έλλειψη για τη Βασιλεία II. Για όλα τα ανωτέρω ζητήματα, η Βασιλεία III ήταν η απαρχή για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης της χρηματοοικονομικής κρίσης και για την δημιουργία ενός σύγχρονου χρηματοπιστωτικού οικοδομήματος που θα προσφέρει ασφάλεια, σταθερότητα αλλά και πρόληψη ανάλογων επικίνδυνων καταστάσεων.

4.4 Η Βασιλεία III

4.4.1 Η Μετάβαση από την Βασιλεία II στη Βασιλεία III

Η εφαρμογή του Συμφώνου της Βασιλείας II συνέπεσε χρονικά με τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 – 2008. Αυτό το γεγονός είχε ως αποτέλεσμα να μην έχει προηγηθεί επαρκής έλεγχος για τη δυνατότητα του συμφώνου να αμβλύνει τις επιπτώσεις μιας οικονομικής κρίσης. Η Βασιλεία II, χωρίς αμφιβολία, υπερεκτίμησε τη δυνατότητα των τραπεζών να εκτιμήσουν τους κινδύνους που αναλαμβάνουν. Επιπλέον, έγινε αντιληπτό πως ορισμένες κατηγορίες κεφαλαίων που συμπεριλαμβάνονται στα εποπτικά κεφάλαια αδυνατούν να καλύψουν τις ενδεχόμενες ζημιές. Όπως αναφέρει και η Επιτροπή της Βασιλείας¹⁹, ενώ η κεφαλαιακή τους επάρκεια ήταν επαρκής, η ποιότητά τους ήταν χαμηλή και με την έναρξη της κρίσης αντιμετώπισαν προβλήματα ρευστότητας. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να οδηγηθεί η Επιτροπή στην αναθεώρηση των ορισμών των εποπτικών κεφαλαίων. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή Βασιλείας ανακοίνωσε στις 12.9.2010 ένα νέο, υπό διαμόρφωση πλαίσιο, γνωστό ως Βασιλεία III.

Στις 16/12/2010 η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε δύο σημαντικές εκθέσεις, που αποτέλεσαν τον κορμό του Συμφώνου της Βασιλείας III:

- ✓ **Basel III:** A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems²⁰
- ✓ **Basel III:** International Framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring.²¹

Οι εκθέσεις αυτές καθώς και με όλες τις τροποποιήσεις που ακολούθησαν, αλλά και θα ακολουθήσουν, αποτελούν την ανταπόκριση της Επιτροπής της Βασιλείας στην πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, σε μία προσπάθεια ενίσχυσης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέσα από:

¹⁹Basel Committee on Banking Supervision (2011), “Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems – Revised Version June 2011”, Bank for International Settlements, Basel

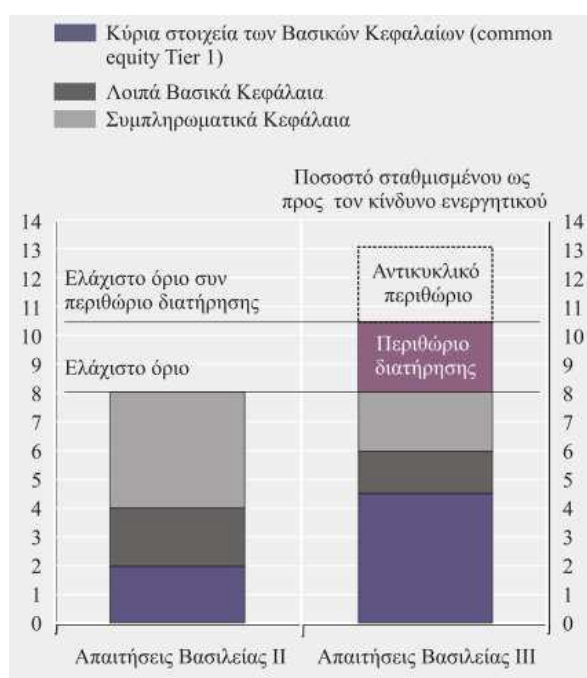
²⁰Basel Committee on Banking Supervision (2011), “Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems – Revised Version June 2011”, Bank for International Settlements, Basel

²¹Basel Committee on Banking Supervision (2010), “Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring”, Bank for International Settlements, Basel, [και](#) Basel Committee on Banking Supervision (2013), “Basel III: The liquidity coverage ratio and the liquidity risk monitoring tools”, Bank for International Settlements, Basel

- Μικροληπτικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις για τη θωράκιση των τραπεζών σε περιόδους κρίσης
- Μακροληπτικές ρυθμιστικές παρεμβάσεις για προστασία του τραπεζικού συστήματος από τον συστημικό κίνδυνο που ανακύπτει για το σύνολο του κλάδου, τόσο από τη διατομεακή, όσο και από τη χρονική του διάσταση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Βασιλεία II έδωσε βαρύτητα στην κατά το δυνατόν εκτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού που υπόκεινται σε κίνδυνο, στον παρονομαστή δηλαδή του κλάσματος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ με τη Βασιλεία III δίνει βαρύτητα στον αριθμητή του κλάσματος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, στα διαθέσιμα δηλαδή κεφάλαια.

Στο γράφημα που ακολουθεί, παρατίθενται οι διαφορές ανάμεσα στη Βασιλεία II και Βασιλεία III:

Εικόνα 2. Διαφορές ανάμεσα σε Βασιλείας II & III

Πηγή: www.bankofgreece.gr

Η παρουσίαση στις παρακάτω ενότητες θα καταδείξει πως η Βασιλεία II δεν έχει εξαφανιστεί από το προσκήνιο αλλά ενσωματώνεται στη Βασιλεία III, ενώ εμφανής είναι και η παρέμβαση του νέου συμφώνου στις κεφαλαιακές απαιτήσεις, καθώς επιβάλλονται αλλαγές στον αριθμητή του δείκτη φερεγγυότητας, και προσεγγίζοντας

έτσι περισσότερο τις πρακτικές της Βασιλείας Ι. Κύριες κατευθύνσεις του τρίτου συμφώνου της Επιτροπής για την τραπεζική εποπτεία με ορίζοντα πλήρους ενσωμάτωσης το 2019 αποτελούν τα επιπλέον αποθέματα κεφαλαίου ως δικλείδες ασφαλείας, η παρακολούθηση των δεικτών μόχλευσης και ρευστότητας και τα αντικυκλικά μέτρα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εκδώσει την οδηγία 2013/33/ΕΕ και τον κανονισμό 575/2013 με τα οποία ενσωματώνονται στο ευρωπαϊκό δίκαιο οι κανόνες της Βασιλείας ΙΙΙ. Η ενσωμάτωση των ανωτέρω διατάξεων έγινε στην ελληνική νομοθεσία έγινε με το δίκαιο Ν.4261/2014²².

Εν συνεχεία θα αναλυθούν οι κυριότερες διατάξεις του νέου εποπτικού πλαισίου.

²²Ν. 4261/2014, http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=790d16f3-51db-4bac-b40f-50d84266e618

4.4.2 Το Σύμφωνο της Βασιλείας III: Τροποποιήσεις στο Ισχύον Κανονιστικό Πλαίσιο

4.4.2.1 Εποπτικά Κεφάλαια

Η περίοδος της κρίσης του χρηματοπιστωτικού τομέα που ακόμα βιώνουμε, αποκάλυψε και κάποιες αδυναμίες στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, όπως η ποιότητα των κεφαλαίων που διατηρούσαν τα τραπεζικά ιδρύματα με σκοπό την απορρόφηση ζημιών τους. Ο λόγος που διαμορφώνει το ποσοστό κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με Βασιλεία II διαμορφωνόταν από τα ίδια κεφάλαια προς τα σταθμισμένα βάσει κινδύνου στοιχεία του ενεργητικού τους. Η Βασιλεία III τώρα δίνει περισσότερο έμφαση στην αναθεώρηση των στοιχείων που αποτελούν τα εποπτικά κεφάλαια. Η εμπιστοσύνη των αρχών στην ποιότητα των κεφαλαίων, κατά κύριο λόγο των συμπληρωματικών και υβριδικών κεφαλαίων, ήταν άκαρπη και επικίνδυνη για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ακόμη και τράπεζες, των οποίων ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ήταν πολύ ανώτερος του προκαθορισμένου ορίου, αντιμετώπισαν προβλήματα επιβίωσης λόγω της χαμηλής ικανότητας τους να απορροφήσουν τις ζημιές των κεφαλαίων τους. Με βάση λοιπόν τις αλλαγές που ενέχονταν να γίνουν, το ποσοστό των εποπτικών κεφαλαίων θα διαμορφωθεί στο 10,5% σε βάθος εξαετίας, ενώ το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου που θα απαιτηθεί θα φτάσει το 7% από 2% που ήταν προηγουμένως που σαν στόχο θα έχει φυσικά την αποθεματοποίηση κεφαλαίων με υψηλή απορροφητικότητα ζημιών (loss absorption). Επιπροσθέτως, τα τραπεζικά ιδρύματα θα επιβαρυνθούν με πρόσθετα κεφαλαιακά αποθέματα ασφαλείας ύψους 2,5% κατά τη διάρκεια του ανοδικού κύκλου της οικονομίας, έτσι ώστε να έχουν το πλεονέκτημα της προστασίας κατά τις περιόδους κρίσης και να μειώσουν τον κίνδυνο διάδοσης της. Το σύνολο των ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων διαμορφώνεται όπως και στη Βασιλεία II και αποτελείται από τα βασικά ίδια κεφάλαια (Tier I), κύρια και σταθερά, και τα συμπληρωματικά (Tier II), ενώ καταργούνται τα στοιχεία της τρίτης κατηγορίας τα οποία σε έκτακτες περιπτώσεις ενσωματώνονταν στα βασικά κεφάλαια αλλά χωρίς τελικά καμία ικανότητα να μειώσουν τις ζημιές.

Τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων αποτελούνται από το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο χωρίς τις προνομιούχες μετοχές, τα τακτικά αποθεματικά, τα αποτελέσματα εις νέον, διαφορές υπέρ το άρτιο και υπό προϋποθέσεις κάποιες κοινές

μετοχές θυγατρικών τους που φυλάσσονται από τρίτα μέρη. Τα κύρια βασικά στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων οροθετούνται αρχικά στο 3,5% από τον Ιανουάριο του 2013 με ορίζοντα το 2015 που θα φτάσει το ανώτατο όριο του 4,5%.

Στα πρόσθετα τώρα στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων εντάσσονται καταρχήν οι προνομιούχες μετοχές και οι ομολογιακοί τίτλοι, έχοντας τα εξής χαρακτηριστικά:

- Να είναι μη καθορισμένης διάρκειας,
- Να είναι πλήρως καταβλημένα,
- Να είναι μειωμένης εξασφάλισης,
- Να δίνεται η δυνατότητα ανάκλησης από τον εκδότη μετά την πενταετία,
- Να μην υφίσταται ρήτρα προσαύξησης της προκαθορισμένης απόδοσης αν δεν ασκηθεί το δικαίωμα ανάκλησης.

Σε αυτή τη κατηγορία εντάσσονται επιπλέον και οι διαφορές από έκδοση προνομιούχων μετοχών υπέρ το άρτιο και τίτλοι εκδιδόμενοι από θυγατρικές οι οποίοι όμως δεν αποτελούν κύρια στοιχεία, κατέχονται από τρίτους και έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που επιβάλλει το συγκεκριμένο σύμφωνο. Τέλος, δεν ενσωματώνονται οι καινοτόμοι τίτλοι στα βασικά ίδια κεφάλαια.

Στα συμπληρωματικά κεφάλαια τώρα υπάρχουν βασικές διαφοροποιήσεις. Απουσιάζουν πλέον τα αφανή και από αναπροσαρμογή πάγια στοιχεία αποθεματικών ενώ δεν συμπεριλαμβάνονται επίσης οι διορθώσεις αξίας χρηματοπιστωτικών μέσων. Την κατηγορία συνεχίζουν να διαμορφώνουν οι προνομιούχες μετοχές και οι διαφορές υπέρ το άρτιο αυτών, όπως και τίτλοι αυτής της κατηγορίας εκδιδόμενοι από θυγατρικές, με τη μόνη διαφορά σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των πρόσθετων βασικών κεφαλαίων να είναι η απαίτηση ορισμένης διάρκειας προνομιούχων μετοχών τουλάχιστον πενταετίας.

Με τον τρόπο αυτό η Βασιλεία III δίνει έμφαση στα κύρια βασικά κεφάλαια, μέσα από:

- ✓ Την προσθήκη του Δείκτη Ελάχιστων Κυρίων Βασικών Κεφαλαίων, σε σχέση με το σταθμισμένο ενεργητικό
- ✓ Την ενίσχυση των αφαιρετικών στοιχείων των κύριων βασικών κεφαλαίων
- ✓ Την εξάλειψη των δικαιωμάτων πλειοψηφίας από τα κύρια βασικά κεφάλαια.

Τα εποπτικά κεφάλαια περαιτέρω διακρίνονται σε:

- Απαιτούμενα κεφάλαια για τη συνέχιση της λειτουργίας της τράπεζας (going concern)
- Απαιτούμενα κεφάλαια για την προστασία των καταθετών σε ενδεχόμενη πτώχευση (gone concern)

Τέλος, με το Σύμφωνο της Βασιλείας III δημιουργήθηκε μία νέα γενιά χρηματοπιστωτικών μέσων, τα Μετατρέψιμα Αξιόγραφα Ενισχυμένου Κεφαλαίου (ΜΑΕΚ – CoCos ή Contingent Convertible Bonds), όπου τα ομόλογα μετατρέπονται άμεσα σε μετοχές, με την εμφάνιση του γεγονότος ενεργοποίησης. Το γεγονός αυτό ενδέχεται να είναι Λογιστικό γεγονός, Γεγονός προερχόμενο από την αγορά ή Γεγονός απόρροια απόφασης εποπτικών αρχών.

Συνοψίζοντας, η παρέμβαση της Βασιλείας III στους βασικούς άξονες της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών ήταν μικρής μόνο έκτασης. Τα κύρια βασικά κεφάλαια που απαιτούνται πλέον είναι της τάξης του 4,5% από 2%, ενώ ανάλογα αυξάνεται και το ποσοστό των συνολικών βασικών κεφαλαίων από 4% σε 6%. Ορίζεται επιπλέον πρόσθετο απόθεμα ασφαλείας για τα κύρια στοιχεία έως και 2,5%, και αυτό για να αντιμετωπιστεί ευκολότερα μια ενδεχόμενη πτωτική πορεία της οικονομίας. Τέλος, για να αποτραπεί η εμφάνιση προκυκλικών φαινομένων, καθορίζεται ένα επιπλέον απόθεμα ασφαλείας της τάξεως του 2,5% σε περιόδους ανόδου της οικονομίας και ανάλογα με το συστημικό μέγεθος κάθε τράπεζας για την αποφυγή δυσάρεστων εκπλήξεων σε περιόδους κρίσης. Με τα σημερινά δεδομένα παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας της χρονικής προσαρμογής του νέου εποπτικού πλαισίου και τα ποσοτικά όρια που απαιτούνται χρόνο με το χρόνο από τα τραπεζικά ιδρύματα.

Πίνακας 5. Παρέμβαση της Βασιλείας III στους βασικούς άξονες της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Κύρια Βασικά Στοιχεία</i>	3,5%	4%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%
<i>Επιπλέον Απόθεμα Ασφαλείας Κύριων Στοιχείων</i>	-	-	-	0,625%	1,25%	1,875%	2,5%
<i>Συνολικά Κύρια Βασικά Στοιχεία</i>	3,5%	4%	4,5%	5,125%	5,75%	6,375%	7%
<i>Ελάχιστα Βασικά Κεφάλαια (Tier I)</i>	4,5%	5,5%	6%	6%	6%	6%	6%
<i>Ελάχιστα Συνολικά Κεφάλαια (Tier I+II)</i>	8%	8%	8%	8%	8%	8%	8%
<i>Συνολικά Κεφάλαια + Αντικυκλικό Απόθεμα Ασφαλείας</i>	8%	8%	8%	8,625%	9,25%	9,875%	10,5%

Πηγή: Basel III: A global regulatory Framework for more resilient banks and banking systems

4.4.2.2 Η Κάλυψη των τραπεζικών ιδρυμάτων έναντι της έκθεσης στον Πιστωτικό κίνδυνο

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση ανέδειξε την αδυναμία του υπάρχοντος ρυθμιστικού κανονιστικού πλαισίου στην προφύλαξη των τραπεζών από τμήματα του πιστωτικού κινδύνου, τα οποία μέχρι εκείνη την στιγμή δεν είχε υπολογίσει αλλά οδήγησαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε σημαντικές δυσχέρειες. Με το Σύμφωνο της Βασιλείας III γίνεται προσπάθεια να προστατευθούν οι τράπεζες απέναντι στον πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος προκύπτει από στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους, όπως εξωχρηματιστηριακά παράγωγα μέσα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς και δάνεια για αγορά κινητών αξιών και θέσεων σε παράγωγα.

Πιο συγκεκριμένα, η Βασιλεία III προβλέπει:

- ✓ Στις περιπτώσεις τραπεζών που ακολουθούν την τυποποιημένη μέθοδο κάλυψης έναντι πιστωτικού κινδύνου, η αξιολόγηση των ανοιγμάτων να πραγματοποιείται ανεξάρτητα με το αν υπάρχουν επίσημες πιστοληπτικές αξιολογήσεις από Οίκους Αξιολόγησης (Credit Rating Agencies) και να ελέγχεται η καταλληλότητα των επιλεγθέντων συντελεστών στάθμισης.
- ✓ Επανελέγχος όλων των Οίκων Αξιολόγησης Πιστοληπτικής Ικανότητας από τις ρυθμιστικές αρχές, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο κώδικα της IOSCO.

4.4.3 Το Σύμφωνο της Βασιλείας III: Το νέο πλαίσιο κανόνων

Η Βασιλεία III, όπως προαναφέρθηκε, εισάγει νέους κανόνες μικροληπτικής και μακροληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης, ώστε να ενισχυθεί η σταθερότητα του συνόλου του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι οποίες παρουσιάζονται και παρακάτω.

4.4.3.1 Μικροληπτική Ρυθμιστική Παρέμβαση: Ο Συντελεστής Μόχλευσης

Η συσσώρευση υπερβολικής μόχλευσης σε εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία στο τραπεζικό σύστημα, υπήρξε ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της τρέχουσας κρίσης. Οι τράπεζες, σε πολλές περιπτώσεις, δημιούργησαν υψηλό ποσοστό μόχλευσης, ενώ είχαν ισχυρή βάση κεφαλαιακής επάρκειας. Επιπλέον, ο τραπεζικός τομέας αναγκάστηκε από την αγορά σε απότομη απομόχλευση με τέτοιο τρόπο ώστε να ενισχυθεί η καθοδική πίεση στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων, επιδεινώνοντας με αυτό τον τρόπο την θετική ανάδραση μεταξύ της μείωσης των ζημιών στην κεφαλαιαγορά και της συρρίκνωσης των διαθέσιμων πιστώσεων.

Η Βασιλεία III εισάγει τη χρήση ενός συμπληρωματικού δείκτη μόχλευσης, μη προσαρμοσμένου στον κίνδυνο, δεδομένου ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας μετρά την ευαισθησία σε μεταβολές του αναλαμβανόμενου κινδύνου, αλλά δεν λαμβάνει υπόψη τη διαδικασία απομόχλευσης:

$$\text{Δείκτης Μόχλευσης} = \frac{\text{Βασικά Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} \geq 3\%$$

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα του δείκτη αυτού είναι τα εξής:

- Απλότητα
- Μικρό κόστος παρακολούθησης
- Αποτελεί μέτρο αντικυκλικής πολιτικής
- Ελαχιστοποίηση κινδύνου παρακολούθησης
- Αποθαρρύνει εποπτικό arbitrage

Παρόλα αυτά όμως, ο δείκτης αυτός παρουσιάζει και ορισμένα μειονεκτήματα, όπως:

- Απουσία εμπειρικών μελετών

- Λανθασμένα κίνητρα
- Δυσκολία εναρμονισμού του υπολογισμού σε διεθνές επίπεδο.

Ο δείκτης μόχλευσης αποσκοπεί στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- να συγκρατηθεί αποτελεσματικότερα η αύξηση της μόχλευσης στο τραπεζικό τομέα, βοηθώντας να αποφευχθεί μια αποσταθεροποιητική διαδικασία απομόχλευσης που μπορεί να βλάψει το ευρύτερο χρηματοπιστωτικό σύστημα και την οικονομία και
- να ενισχύσει τις βασισμένες στον κίνδυνο κεφαλαιακές απαιτήσεις με ένα απλό μη βασισμένο στον κίνδυνο χρηματοοικονομικό εργαλείο.

Αρχικά ορίστηκε μια μεταβατική περίοδος εφαρμογής του συγκεκριμένου συντελεστή, από την 1/1/2013 έως και 31/12/2017, κατά την οποία οφείλουν οι τράπεζες να υπολογίζουν των ανωτέρω συντελεστή με υποχρέωση από την 1/1/2015 να τον δημοσιοποιούν κιάλας. Η τελική εφαρμογή του όμως και η εναρμόνιση των τραπεζών με αυτών θα ξεκινήσει τον Ιανουάριο του 2018. Στόχος της Επιτροπής με αυτή την μεταβατική περίοδο είναι να παρακολουθήσει και να διαπιστώσει την αλληλεπίδραση του συγκεκριμένου συντελεστή και των κεφαλαιακών απαιτήσεων βάσει των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού, έτσι ώστε τον Ιανουάριο του 2017 η επιτροπή να προβεί σε αλλαγές στον ορισμό και τον ποσοτικό προσδιορισμό του συγκεκριμένου συντελεστή.²³

²³ Basel Committee on Banking Supervision (2010), “Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring”, Bank for International Settlements, Basel

4.4.3.2 Μικροληπτική Ρυθμιστική Παρέμβαση : Οι Συντελεστές Ρευστότητας

Η οικονομική κρίση έφερε στην επιφάνεια πιο έντονα από ποτέ και τον κίνδυνο της ρευστότητας, ο οποίος δεν είχε καν παρατηρηθεί από τα προηγούμενα εποπτικά πλαίσια. Η υιοθέτηση του δείκτη σταθερής χρηματοδότησης (Net Stable Funding Ratio) εξετάζει τις μακροπρόθεσμες πηγές χρηματοδότησης των τραπεζών. Από την άλλη μεριά, ο δείκτης ρευστότητας (Liquidity Coverage Ratio) επιτυγχάνει τη διασφάλιση της κάλυψης των εκροών της τράπεζας για τον επόμενο μήνα καλύπτοντας ένα σημαντικό διάστημα σε περίπτωση μιας αναπάντεχης κρίσης. Και οι δύο δείκτες δημιουργήθηκαν ώστε να αποτραπεί η μετάδοση της κρίσης μέσω της πτώσης των τιμών στις χρηματαγορές από τις μαζικές πωλήσεις των αξιόγραφων. Οι δείκτες ρευστότητας, έχοντας μεγάλη σημασία για τις τράπεζες, μπορούν και επηρεάζουν τη βασική λειτουργία τους ως μετασηματιστές ληκτότητας. «Ληκτότητα» είναι η ικανότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων της δημιουργίας μακροπρόθεσμων δανείων μέσα από βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις (καταθέσεις). Για τον λόγο αυτό, οι τράπεζες ζήτησαν και πέτυχαν τη χαλάρωση των αρχικών όρων διασφαλίζοντας ως ένα βαθμό το παρόν μοντέλο λειτουργίας.

✓ Ο Συντελεστής Κάλυψης Ρευστότητας (LCR)

Ο συντελεστής Κάλυψης Ρευστότητας (LCR – Liquidity Coverage Ratio) αποσκοπεί στη βραχυχρόνια διασφάλιση επαρκών ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα κάλυψης των ληξηπρόθεσμων υποχρεώσεων του πιστωτικού ιδρύματος. Ο δείκτης αυτός ισούται με:

$$LCR = \frac{\text{Απόθεμα Υψηλής Ποιότητας Ρευστοποιήσιμων Στοιχείων Ενεργητικού}}{\text{Σύνολο Καθαρών Ταμειακών Εκροών Επικείμενων 30 Ημερολογιακών Ημερών}} \geq 100\%$$

✓ Ο Συντελεστής Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης (NSFR)

Ο δεύτερος συντελεστής για την ρευστότητα πρέπει επίσης να είναι ίσος ή μεγαλύτερος του 100% και επιδιώκει δύο επιμέρους σκοπούς: 1) την αντιμετώπιση της χρονικής υστέρησης στη ρευστοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού έναντι του παθητικού στον ισολογισμό μιας τράπεζας, 2) την δημιουργία επιπλέον κινήτρων στις τράπεζες ώστε να χρησιμοποιήσουν σταθερές ή αλλιώς μακροπρόθεσμες πηγές χρηματοδότησης

των στοιχείων του ενεργητικού τους, πηγές δηλαδή με ληκτότητα μεγαλύτερη του έτους. Ο τύπος του δείκτη δίνεται παρακάτω:

$$NFSR = \frac{\text{Διαθεσιμη ποσότητα Σταθερής Χρηματοδότησης}}{\text{Απαιτούμενη ποσότητα Σταθερής Χρηματοδότησης}} \geq 100\%$$

Στο σημείο αυτό ολοκλήρωσης της περιγραφής των δεικτών ρευστότητας, πρέπει να αναφέρουμε ότι η Επιτροπή, με σκοπό την ομοιόμορφη παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας, εισάγει πέντε νέα εργαλεία εποπτείας²⁴:

- Τη συγκέντρωση της χρηματοδότησης (concentration of funding),
- Τα διαθέσιμα μη βεβαρημένα στοιχεία του ενεργητικού (available unencumbered assets),
- Το συντελεστή κάλυψης ρευστότητας για κάθε σημαντικό νόμισμα (LCR by significant currency),
- Τη συμβατική αναντιστοιχία ληκτοτήτων (contractual maturity mismatch),
- Τα εργαλεία παρακολούθησης εξελίξεων στην αγορά (market-related monitoring tools).

²⁴Basel Committee on Banking Supervision (2013), “Basel III: The liquidity coverage ratio and the liquidity risk monitoring tools”, Bank for International Settlements, Basel

4.4.3.3 Μακροληπτική Ρυθμιστική Παρέμβαση

Η μακροληπτική ρυθμιστική παρέμβαση αναφέρεται σε ενέργειες που έχουν σαν σκοπό την προφύλαξη των τραπεζικών ιδρυμάτων από τον συστημικό κίνδυνο, τον κίνδυνο δηλαδή που απορρέει από παράγοντες γενικότερου χαρακτήρα που δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένη χρηματοπιστωτική αγορά ή προϊόν. Ο συστημικός κίνδυνος διακατέχεται από δύο διαστάσεις:

- ✓ Τη χρονική διάσταση, την εξέλιξη του κινδύνου δηλαδή σε βάθος χρόνου, λόγω της παρουσίας προκυκλικότητας
- ✓ Τη διατομεακή διάσταση, την κατανομή δηλαδή του κινδύνου σε δεδομένο χρονικό σημείο, λόγω ταυτόχρονης έκθεσης σε κινδύνους που προκύπτουν από ομοειδή ανοίγματα πολλών φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή λόγω διασυνδεσιμότητας των φορέων αυτών.

Αναφορικά με τη χρονική διάσταση, πρέπει να σημειωθεί ότι η προκυκλικότητα για τα κεφάλαια των τραπεζών είναι η τάση να μειώνονται τα διαθέσιμα κεφαλαία σε ανοδικές φάσεις του οικονομικού κύκλου και αντίστοιχα να αυξάνονται σε καθοδικές περιόδους του οικονομικού κύκλου. Αντιστοίχως, ο κίνδυνος υποεκτιμάται στην πρώτη συγκυρία και υπερεκτιμάται στη δεύτερη. Παρόλα αυτά, μία αξιόπιστη προληπτική εποπτεία πρέπει να μπορεί να εξομαλύνει τις επιδράσεις της κυκλικότητας αυτής.

Για την αντιμετώπιση λοιπόν της χρονικής διάστασης του συστημικού κινδύνου, τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν να δημιουργούν:

- Σε περιόδους ανάπτυξης, κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης, ώστε να διαθέτουν τη δυνατότητα απορρόφησης των ζημιών που ενδέχεται να ανακύψουν σε περιόδους έντασης του οικονομικού κύκλου. Το απόθεμα αυτό διαμορφώνεται στο 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού και αποτελείται από τα κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων.
- Σε περιόδους έντονης πιστωτικής επέκτασης, αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα, το οποίο θα μπορεί να πιστοποιεί ότι κατά τον υπολογισμό των απαιτούμενων κεφαλαίων θα λαμβάνονται υπόψη μακροοικονομικοί παράγοντες του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται. Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα θα διαμορφώνεται από 0% έως 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού, ανάλογα φυσικά και με την φάση του οικονομικού

κύκλου που κάθε φορά θα βρισκόμαστε, βάσει της κρίσεως των ρυθμιστικών αρχών.

- Κάλυψη των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων τους, έναντι προκυκλικότητας
- Δυναμικές προβλέψεις ενδεχόμενων ζημιών για στοιχεία του χαρτοφυλακίου τους.

Η επίτευξη του ανωτέρου μπορεί να γίνει με έναν από τους εξής τρόπους: είτε με υιοθέτηση συστήματος δυναμικών προβλέψεων, είτε με κυκλική προσαρμογή παραμέτρων κινδύνου ή Κυκλική προσαρμογή τελικού αποτελέσματος.

Η Επιτροπή της Βασιλείας III, ως μέτρο αντιμετώπισης της προκυκλικότητας, προτείνει την προσαρμογή στο κατώτατο σημείο κύκλου, εκεί που το επίπεδο του κεφαλαίου τέθηκε στο μέγιστο ενός πλήρους κύκλου, ανεξάρτητα από τον κύκλο της συνολικής οικονομίας. Αποτέλεσμα αυτού, είναι να καθοριστεί ένα ελάχιστο απόθεμα διατήρησης της τάξης του 2,5% του σταθμισμένου ενεργητικού, ώστε να υπάρχει εξασφάλιση ότι η τράπεζα διατηρεί το πρόσθετο κεφάλαιο που απαιτείται για κάλυψη των ζημιών κατά τη διάρκεια μίας χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Αξιοσημείωτο είναι, ότι η πολιτική δημιουργίας αποθεμάτων κεφαλαίων έλαβε μεγάλες διαστάσεις, και αυτό το γεγονός προκλήθηκε γιατί εξέλειπαν οι περιορισμοί στη διακριτική ευχέρεια των τραπεζών για τη διάθεση των κερδών τους. Σαν άμεσο επακόλουθο λοιπόν ήταν κατά τη διάρκεια της κρίσης, πολλές τράπεζες να προβούν στην επιλογή παροχής μερισμάτων προς τους μετόχους και υψηλές αμοιβές στο προσωπικό, ενώ εμφάνιζαν ζημίες στις πιστοδοτήσεις τους. Με τον τρόπο αυτό παραβιαζόταν η προτεραιότητα των πιστωτών, έναντι των μετόχων.

Σύμφωνα με τη Βασιλεία III, θα πρέπει όσες τράπεζες έχουν δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας εντός των ποσοστών του αποδεκτού αποθέματος, να έχουν και αυστηρούς περιορισμούς στη διακριτική διανομή των κερδών τους.

Τέλος, να σημειωθεί πως έναντι της διακλαδικής διάστασης του συστημικού κινδύνου, η Βασιλεία III δεν προβλέπει διατάξεις καθώς και την αντίστοιχη κάλυψη αυτής.

4.4.4 Επιπτώσεις της Βασιλείας III

Είναι απολύτως βέβαιο πως, με την εφαρμογή του συγκεκριμένου συμφώνου, θα υπάρξει μετάλλαξη των οικονομικών μεγεθών και της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας των τραπεζών. Αρχικώς, θα αυξηθεί το κόστος χρηματοδότησης από τις επιπλέον εποπτικές επιβαρύνσεις που απαιτεί η Βασιλεία III, μειώνοντας όμως και δραστικά τους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας και του κλάδου ειδικότερα. Έρευνες του ΟΟΣΑ και της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών έδειξαν ότι η μέση ετήσια μείωση του ρυθμού ανάπτυξης θα είναι της τάξης του 0,09% για κάθε 100 μονάδες αύξησης του δείκτη ιδίων κεφαλαίων και περαιτέρω μείωση 0,15% για κάθε 50% αύξηση του δείκτη ρευστότητας. Αυτό συνεπάγεται και μια ετήσια συνολική πτώση του ρυθμού ανάπτυξης 0,7%.

Ένα ακόμη άμεσο επακόλουθο της εφαρμογής του συμφώνου θα είναι να περιθωριοποιηθούν μερικώς οι τιτλοποιήσεις μετά την τεράστια χρήση τους βέβαια το προηγούμενο διάστημα. Άμεσο συνεπακόλουθο αυτού είναι η περαιτέρω αύξηση του κόστους χρηματοδότησης της λιανικής τραπεζικής κατά 34 μονάδες βάσης και, βάσει αυτού, σε μείωση της δραστηριότητας κατά επιπλέον 0,1%.

Εξίσου μεγάλης σημασίας είναι οι επιπτώσεις της Βασιλείας στο τραπεζικό επιχειρηματικό μοντέλο. Πρόσφατες έρευνες επέδειξαν μείωση του δείκτη απόδοσης κεφαλαίων (ROE) κατά 3,5% λόγω επιπλέον αναγκών σε κεφάλαιο και κατά 0,8% λόγω αναγκών ρευστότητας. Ανάλογο του κινδύνου και της συμμετοχής που αναλαμβάνουν πλέον οι επενδυτές στις τράπεζες θα είναι και το επίπεδο εποπτείας και αυστηρότητας που θα επιβάλουν σε θέματα πειθαρχίας. Από την άλλη πλευρά όμως οι τράπεζες αφενός θα περιορίσουν τη συνεργασία τους με υψηλού κινδύνου πελάτες, αφετέρου θα ξεκινήσουν να χορηγούν ακόμη λιγότερες εγγυήσεις, επηρεάζοντας όμως με αυτό τον τρόπο την εμπορική τους δραστηριότητα. Ενώ το ενεργητικό των τραπεζών θα επηρεάζεται κατά τον παραπάνω τρόπο, το παθητικό θα αναμένεται να αυξηθεί λόγω της υψηλής ζήτησης για βραχυπρόθεσμα προϊόντα και καταθέσεις που τονίζουν τις ανάγκες ρευστότητας.

Η μείωση της μεταβλητότητας της οικονομικής δραστηριότητας όμως συγκαταλέγεται στα θετικά του ανωτέρου συμφώνου. Μελέτες δείχνουν πως μια αύξηση του δείκτη ιδίων κεφαλαίων αλλά και του δείκτη ρευστότητα κατά 100 μονάδες βάση θα μειώσουν

ο καθένας τον βαθμό μεταβλητότητας των ρυθμών ανάπτυξης κατά 0,1%. Αναμφίβολα οι συνέπειες της Βασιλείας III θα είναι δομικές για την λειτουργία των τραπεζών και θα απαιτήσουν χρόνο. Η σταδιακή εφαρμογή ως το 2019 δίνει αυτό το περιθώριο, θέτοντας όμως με αυτό τον τρόπο αφετέρου εποπτικά χρονικά σημεία, αφενός και κάλυψη ελάχιστων προδιαγραφών και ορίων κατά τη διάρκεια της εξαετίας. Τέλος, ιδιαίτερης σημασίας θα είναι η αντιμετώπιση του λεγόμενου «σκιώδους τραπεζικού συστήματος»²⁵, του οποίου η μέχρι σήμερα λειτουργία του ήταν κάτω από μεγάλη ανεκτικότητα και μηδενική εποπτεία, διαλύοντας τους βασικούς όρους ανταγωνισμού, συρρικνώνοντας το αυστηρά εποπτευόμενο τραπεζικό σύστημα και ακυρώνοντας έτσι τις θετικές επιπτώσεις που φέρει η Βασιλεία III στη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος.

²⁵http://ec.europa.eu/internal_market/finances/shadow-banking/index_en.htm

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ανάλυση αριθμοδεικτών και στατιστική ανάλυση- Εμπειρική Ανάλυση

Στην εμπειρική ανάλυση θα παρουσιάσουμε τα οικονομικά στοιχεία των τεσσάρων συστημικών τραπεζών στην Ελλάδα και της Attica bank για τα έτη 2010-2014. Θα προβούμε σε ανάλυση τάσης των βασικών λογιστικών μεγεθών και σε ανάλυση αριθμοδεικτών. Τέλος θα προβούμε σε μια ανάλυση παλινδρόμησης για να ανιχνεύσουμε τους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την κεφαλαιακή επάρκεια.

5.1 Παρουσίαση Ισολογισμών και Αποτελεσμάτων Χρήσης Τραπεζών

5.1.1 Eurobank

Πίνακας 6. Ισολογισμός Eurobank

Ισολογισμός (εκατ. ευρώ)	2010	2011	2012	2013	2014
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	2238	1821	844	651	801
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	29483	23965	13307	8098	5892
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	8639	5946	4445	15008	14959
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1725	1950	1913	1260	2121
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	43539	36087	33434	37468	35076
Σύνολο ενεργητικού	90372	75782	60808	70669	67494
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	25173	32225	29016	16887	12610
Υποχρεώσεις προς λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	8332	5696	4703	12196	13408
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	2689	3044	2668	1554	2470
Υποχρεώσεις προς πελάτες	40522	26864	23366	33952	31985
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	8032	4337	1763	1461	1287
Λοιπές υποχρεώσεις	509	3626	569	617	477
Σύνολο υποχρεώσεων	85257	75792	62105	66667	62237
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	1481	1228	1228	1641	4412
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	1450	1448	1448	6669	6682
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	444	-4380	-5611	-5656	-7185
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	3375	-1704	-1985	3604	4859
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	5115	-10	-1297	4002	5257
Υβριδικά κεφάλαια	790	744	688	398	398
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	90372	75782	60808	70669	67494

Πίνακας 7. Αποτελέσματα Χρήσης Eurobank

Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	4475	4493	3308	2119	2292
Τόκοι έξοδα	-3262	-3258	-2465	-1396	-1293
Καθαρά έσοδα από τόκους	1213	1235	843	723	999
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	358	303	252	215	198
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	-104	-141	-152	-130	-124
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	254	162	100	85	74
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	9	7	4	7	6
Έσοδα από μερίσματα	102	20	19	3	60
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	65	-55	62	-1	-15
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	76	-56	71	18	33
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	1	17	-3	-39	3
Λειτουργικά έσοδα	1720	1330	1096	796	1160
Λειτουργικά έξοδα	-762	-674	-636	-674	-699
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων και έκτακτων αποτελεσμάτων	958	656	460	122	461
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	-1003	1086	-1355	-1587	-1901
Ζημιές απομείωσης κόστους συμμετοχής σε θυγατρικές επιχειρήσεις και κοινοπραξίες	0	0	-42	-196	-604
Λοιπές ζημιές απομείωσης	0	0	-308	-74	-134
Έξοδα αναδιάρθρωσης και λοιπά έκτακτα αποτελέσματα	0	0	-12	-246	75
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	-45	-6636	-1620	-1916	-2103
Φόρος εισοδήματος	10	1330	314	463	527
Έκτακτες προσαρμογές φόρου	0	0	0	445	244
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-35	-5306	-1306	-1008	-1332
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-48	151	-62	1	-51
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) που αναλογούν στους μετόχους	-83	-5155	-1368	-1007	-1383

5.1.2 Alpha Bank

Πίνακας 8. Ισολογισμός AlphaBank

Ισολογισμός	2010	2011	2012	2013	2014
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	3810	2104	1437	1688	2019
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2398	1807	3383	2566	2772
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	7658	5826	4918	10645	10298
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	441	624	737	797	1148
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	49305	44876	40579	51678	49557
Σύνολο ενεργητικού	66798	59148	58253	73697	72935
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	16461	22521	25215	19083	17300
Υποχρεώσεις προς λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα					
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1105	1578	1519	1374	1949
Υποχρεώσεις προς πελάτες	38293	29399	28464	42485	42901
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	3561	2189	732	783	1524
Λοιπές υποχρεώσεις	1059	927	930	1156	1092
Σύνολο υποχρεώσεων	61014	57182	57506	65330	65229
	0	0	0	0	0
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	3451	1100	1100	4217	3831
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	407	2758	2758	4212	4858
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	1353	-2441	-3270	-117	-1037
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	5211	1417	588	8312	7652
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	5784	1966	748	8368	7707
Υβριδικά κεφάλαια	560	537	148	32	31
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	66798	59148	58253	73697	72935

Πίνακας 9. Κατάσταση Αποτελεσμάτων AlphaBank

Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	3543	3719	3303	3512	3282
Τόκοι έξοδα	-1725	-1936	-1920	-1855	-1344
Καθαρά έσοδα από τόκους	1819	1784	1383	1658	1939
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	383	345	323	429	455
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	-51	-51	-51	-59	-58
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	333	294	272	370	397
Έσοδα από μερίσματα	3	4	1	1	2
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	35	142	-233	257	41
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους					
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	60	60	61	75	65
Λειτουργικά έσοδα	2249	2283	1484	2360	2444
Λειτουργικά έξοδα	-1148	-1096	-1152	-1426	-1645
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων και έκτακτων αποτελεσμάτων	1101	1187	332	935	798
Ζημίες απομειώσεων και προβλέψεις για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου	885	-1130	-1667	-1923	-1853
Αρνητική υπεραξία εξαγορών				3283	40
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες	0	0	-10	-16	-11
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	216	-4732	-1345	2278	-1025
Φόρος εισοδήματος	69	922	257	701	696
Έκτακτες προσαρμογές φόρου					
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	86	-3810	-1088	2979	-330
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) που αναλογούν στους μετόχους	86	-3810	-1082	2922	-330

5.1.3 Τράπεζα Πειραιώς

Πίνακας 10. Ισολογισμός Πειραιώς

Ισολογισμός	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1524	1573	2091	2864	2864
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	4424	3065	2621	1163	933
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	6719	3580	4340	16458	16334
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	142	375	423	321	507
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	33620	28497	37618	53987	57399
Σύνολο ενεργητικού	51700	43840	63020	85778	84603
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	20349	25024	32515	27252	24566
Υποχρεώσεις προς λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα					
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	182.22	381.32	419.85	326.00	538.26
Υποχρεώσεις προς πελάτες	24051.89	18334.43	31107.80	48498.39	50240.34
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	2674.48	1266.79	533.70	305.26	661.34
Λοιπές υποχρεώσεις	415.01	225.57	705.93	686.28	747.12
Σύνολο υποχρεώσεων	48742.73	45898.99	65753.94	77508.78	77216.23
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	470.88	1093.00	1093.00	2271.77	1830.59
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	2430.88	2953.36	2953.36	10008.73	11393.32
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	55.22	-6105.04	-6780.48	-4011.42	-5837.04
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας					
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	2956.98	-2058.68	-2734.12	8269.09	7386.87
Υβριδικά κεφάλαια					
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	51699.71	43840.31	63019.82	85777.87	84603.10

Πίνακας 11. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Πειραιώς

Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	2071	2338	2363	2967	3002
Τόκοι έξοδα	-1258	-1572	-1692	-1672	-1361
Καθαρά έσοδα από τόκους	813	766	671	1295	1641
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	141	132	157	210	247
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	-39	-27	-21	-21	-29
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	102	105	137	189	218
Έσοδα από μερίσματα	41	8	10	20	20
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	-58	-134	194	-109	-76
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	-18	1	460	59	73
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	34	7	7	68	193
Λειτουργικά έσοδα	907	746	1482	5238	2070
Λειτουργικά έξοδα	-533	-495	-600	-1176	-1180
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων και έκτακτων αποτελεσμάτων	374	252	882	4062	890
Απομείωση αξίας δανείων	-360	-252	-1714	-1886	-3594
Απομείωση αξίας λοιπών απαιτήσεων				-106	-73
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-9	-4070	-624	-320	-314
Απομείωση αξίας ενσώματων παγίων και άυλων στοιχείων ενεργητικού				-13	-16
Προβλέψεις για επίδικες υποθέσεις				-3	-2
Λοιπές προβλέψεις	0	0	-1	-3	-6
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	5	-7327	-1456	1763	-3149
Φόρος εισοδήματος	8	898	652	743	1084
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) μετα φορων	-4	-6429	-805	2506	-2065

5.1.4 Εθνική Τράπεζα

Πίνακας 12. Ισολογισμός ΕΤΕ

	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	5070	1567	1213	2195	1870
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	7091	8026	4195	3478	3790
Χαρτοφylάκιο επενδυτικών τίτλων	12045	7164	4540	0	0
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1543	2785	3380	2581	4796
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	58243	52891	47000	46327	43531
Σύνολο ενεργητικού	96305	87169	77939	84197	81946
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	28869	33871	33287	26473	20481
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1404	3802	4373	2559	5706
Υποχρεώσεις προς πελάτες	52471	44025	40908	45290	44130
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	3182	2044	805	810	872
Σύνολο υποχρεώσεων	87525	88235	81734	77114	73293
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	5138	6138	6138	2073	2414
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	3326	3325	3325	1197	1406
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	316	-10528	-13257	-7662	-7818
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	8780	-1066	-3795	6383	8653
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	8780	-1066	-3795	6383	8653
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	96305	87169	77939	84197	81946

Πίνακας 13. Κατάσταση Αποτελεσμάτων ΕΤΕ

Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	3508	3765	3080	2517	2355
Τόκοι έξοδα	-1080	-1436	-1412	-1069	-770
Καθαρά έσοδα από τόκους	2429	2330	1668	1448	1585
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	274	236	231	237	242
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	73	-192	-265	-236	-219
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	201	44	-33	0	0
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	0	0	0	0	0
Έσοδα από μερίσματα	0	0	0	0	0
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	0	0	0	0	0
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-387	-33	-687	-169	-222
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	-130	-34	-108	592	-63
Λειτουργικά έσοδα	2112	2307	840	1872	1323
Λειτουργικά έξοδα	-300	-1382	-1122	-1254	-922
Αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, παγίων, λογ/κού & λοιπών άυλων περ/κών στοιχείων	-87	-90	-92	-88	-78
Χρηματοοικονομικό κόστος δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών μη ελεγχουσών συμμετοχών	-14	-7	-5	-5	-3
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	-1045	-3408	-2483	-1026	-2370
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	-334	-13136	-3015	-501	-2050
Φόροι	48	991	89	1119	1668
Έκτακτες προσαρμογές φόρου	-75	0	0	0	0
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) μετα φορων	-361	-12145	-2936	618	-382

5.1.5 Attica Bank

Πίνακας 14. Ισολογισμός Attica Bank

	2010	2011	2012	2013	2014
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ					
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	86	69	109	71	107
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	305	120	52	83	43
Διακρατούμενες ως τη λήξη επενδύσεις	69	34	20	7	10
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	4	2	1	0	1
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	3710	3469	3241	3301	3193
Σύνολο ενεργητικού	4781	4182	3906	4060	3962
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες					
Υποχρεώσεις προς λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	778	671	731	181	203
Εκδοθείσες ομολογίες	94	94	94	79	79
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3331	3103	2931	3328	3268
Λοιπές υποχρεώσεις	41	36	34	39	27
Σύνολο υποχρεώσεων	4260	3928	3814	3656	3613
	0	0	0	0	0
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	86	86	86	310	314
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	362	362	362	356	356
Αποθεματικά	-43	-56	-38	-5	-1
Σωρευμένα κέρδη / ζημιές	16	-238	419	-456	-515
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	521	254	92	404	350
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	521	254	92	404	350
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	4781	4182	3906	4060	3962

Πίνακας 15. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Attica Bank

Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	232	246	216	191	195
Τόκοι έξοδα	-118	-149	-175	-145	-106
Καθαρά έσοδα από τόκους	115	96	41	46	90
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	32	24	22	22	23
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	-4	-9	-6	-7	-6
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	27	15	16	15	17
Κέρδη / (ζημιές) από χρηματοοικονομικά στοιχεία	3	-1	0	8	-3
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	5	0	-3	-3	3
Λειτουργικά έσοδα	150	111	55	66	117
Λειτουργικά έξοδα	99	105	96	106	-208
Προβλεψεις για πιστωτικούς κινδύνους	-43	-253	-143	-107	0
Αποσβεσεις	-7	-7	-7	-7	-6
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	2	-254	-192	-155	-91
Φόρος εισοδήματος	-8	1	11	42	41
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) μετα φορων	6	-253	-181	-113	-50
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / (έξοδα) της χρήσης μετά από φόρους	57	-267	162	-80	-55

5.2 Ανάλυση Τάσης

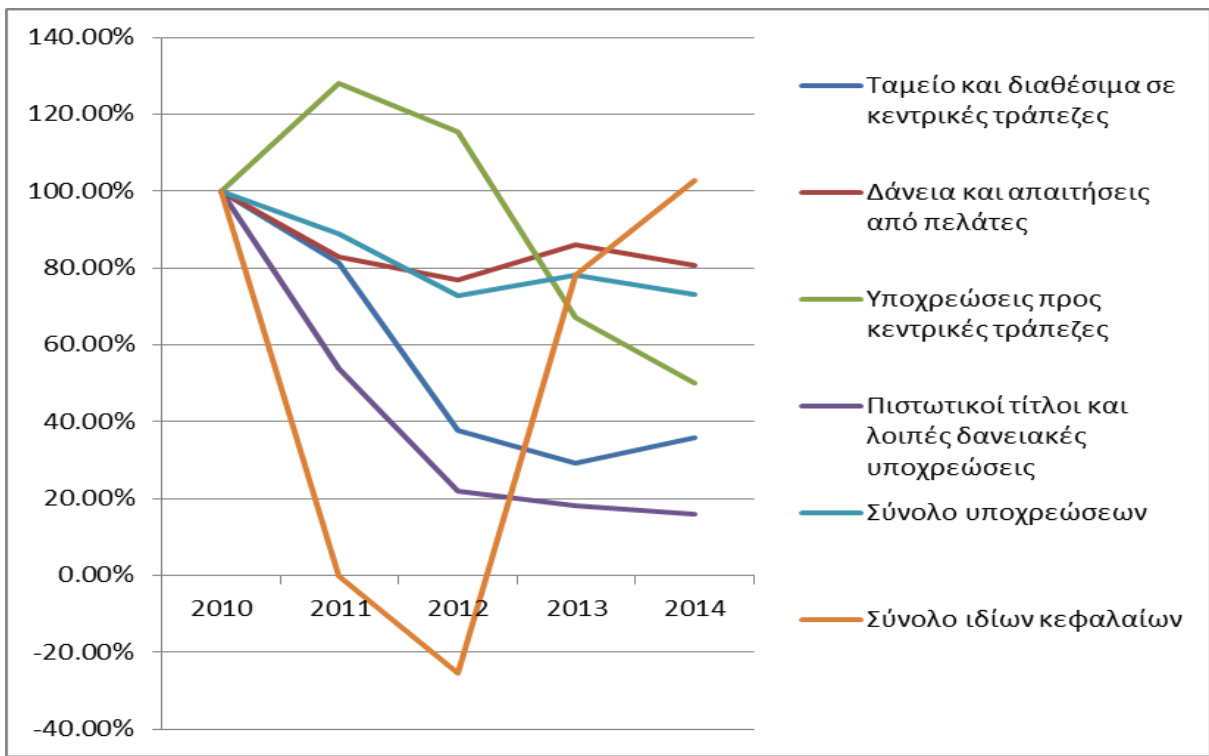
Στην ανάλυση τάσης θα παρατηρήσουμε την εξέλιξη των βασικών λογαριασμών του Ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων χρήσης στο χρόνο με έτος βάσης το 2010. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να εξάγουμε κάποια βασικά συμπεράσματα για την διαχρονική πορεία της κάθε τράπεζας.

5.2.1 Eurobank

Πίνακας 16. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Eurobank

	2010	2011	2012	2013	2014
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	100.00%	81.37%	37.71%	29.09%	35.79%
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100.00%	81.28%	45.13%	27.47%	19.98%
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	100.00%	68.83%	51.45%	173.72%	173.16%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	113.04%	110.90%	73.04%	122.96%
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	100.00%	82.88%	76.79%	86.06%	80.56%
Σύνολο ενεργητικού	100.00%	83.86%	67.29%	78.20%	74.68%
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	100.00%	128.01%	115.27%	67.08%	50.09%
Υποχρεώσεις προς λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100.00%	68.36%	56.45%	146.38%	160.92%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	113.20%	99.22%	57.79%	91.86%
Υποχρεώσεις προς πελάτες	100.00%	66.29%	57.66%	83.79%	78.93%
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	100.00%	54.00%	21.95%	18.19%	16.02%
Λοιπές υποχρεώσεις	100.00%	712.38%	111.79%	121.22%	93.71%
Σύνολο υποχρεώσεων	100.00%	88.90%	72.84%	78.20%	73.00%
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	100.00%	82.92%	82.92%	110.80%	297.91%
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	100.00%	99.86%	99.86%	459.93%	460.83%
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	100.00%	-986.49%	-1263.74%	-1273.87%	-1618.24%
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	100.00%	-50.49%	-58.81%	106.79%	143.97%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	100.00%	-0.20%	-25.36%	78.24%	102.78%
Υβριδικά κεφάλαια	100.00%	94.18%	87.09%	50.38%	50.38%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100.00%	83.86%	67.29%	78.20%	74.68%

Από την διαχρονική εξέλιξη των μεγεθών το ταμείο και τα διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες βαίνει μειούμενο έως το 2013 και αυξάνεται σε σχέση με το 2010 το τελευταίο έτος. Αυτό είναι λογικό καθώς σε αυτά τα έτη οι τράπεζες αντιμετώπισαν μεγάλη εκροή κεφαλαίων λόγω της μακροοικονομικής κατάστασης και του αυξανόμενου δανεισμού που αντιμετώπισαν λόγω της οικονομικής κρίσης. Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες έχουν μειωθεί στο 80% από το 2010 και παραμένουν αξιοσημείωτα σταθερά για τα υπόλοιπα έτη. Η μείωση αυτή μπορείτε να οφείλετε στο ότι σε αυτά τα έτη δεν δίνονται νέα δάνεια και διαφαίνεται η στρατηγική της τράπεζας ,προφανώς να έχει ένα σταθερό ρυθμό δανείων, καθώς πλέον τα καταναλωτικά και τα στεγαστικά δάνεια παρουσιάζουν δραματική πτώση και αντισταθμίζεται από την χορήγηση δανείων σε επιχειρήσεις. Οι υποχρεώσεις προς πελάτες βαίνουν και αυτές μειούμενες μέχρι το 2012 λόγω της εκροής καταθέσεων αλλά το 2013 -2014 παρατηρούμε μία αύξηση του λογαριασμού καθώς η τράπεζα προσπαθεί να προσελκύσει καταθέσεις. Επιπλέον παρατηρούμε εντυπωσιακή μείωση στα αποτελέσματα εις νέο τα οποία είναι αποτελέσματα (ζημιές) οι οποίες μεταφέρονται στις επόμενες χρήσεις. Τελικά παρατηρούμε το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων το οποίο από το 2010 στο 2012 φαίνεται η τράπεζα να μην έχει καθόλου ίδια κεφάλαια. Αυτό συμβαίνει διότι η τράπεζα μεταφέρει ζημιές στα επόμενα έτη. Για τον λόγο αυτό το 2013-2014 εκδίδει μετοχές υπερ το άρτιο δηλαδή εκδίδει μετοχές για να αυξήσει το ενεργητικό και να μην παρουσιάζει αρνητικά ίδια κεφάλαια.

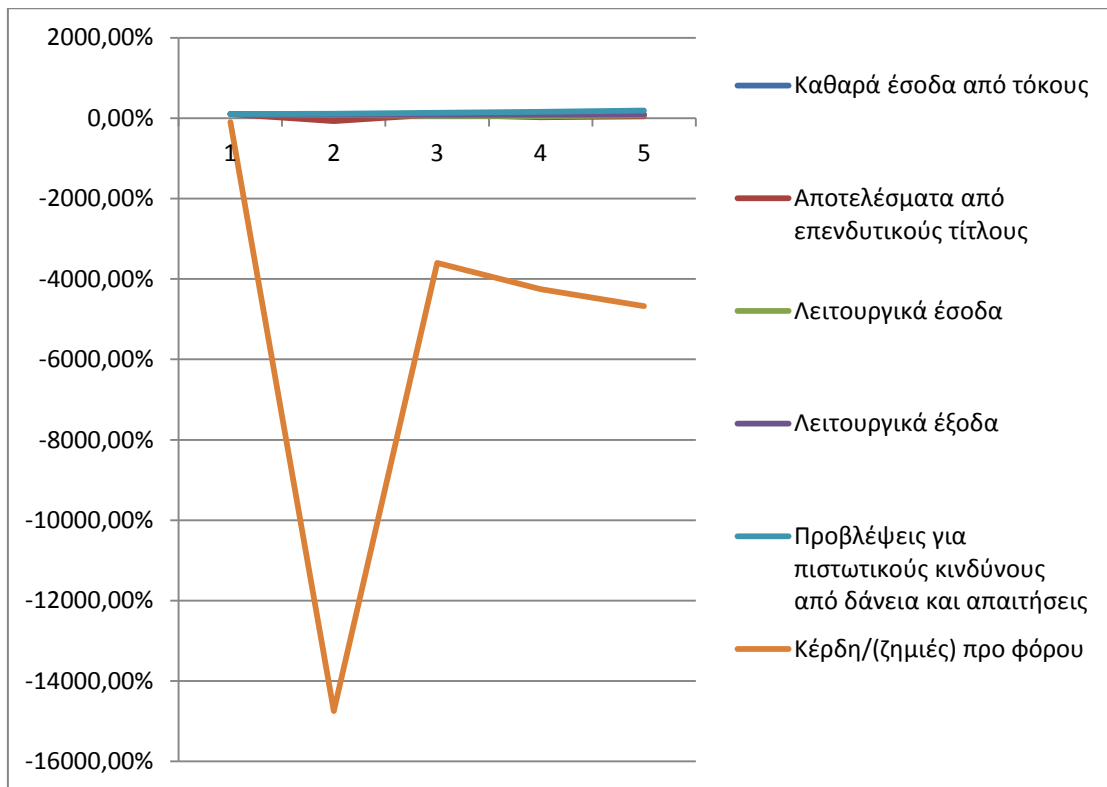
Εικόνα 3. Διαχρονική Εξέλιξη μεγεθών Eurobank

Στο γράφημα 3 παρατηρούμε την εξέλιξη των μεγεθών που σχολιάσαμε παραπάνω. Τα μεγέθη όλα βαίνουν μειούμενα και το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων που φθάνουν την 100% αύξηση στο 2014.

Πίνακας 17.Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Eurobank

	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	100.00%	100.40%	73.92%	47.35%	51.22%
Τόκοι έξοδα	100.00%	99.88%	75.57%	42.80%	39.64%
Καθαρά έσοδα από τόκους	100.00%	101.81%	69.50%	59.60%	82.36%
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	84.64%	70.39%	60.06%	55.31%
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	135.58%	146.15%	125.00%	119.23%
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	63.78%	39.37%	33.46%	29.13%
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	100.00%	77.78%	44.44%	77.78%	66.67%
Έσοδα από μερίσματα	100.00%	19.61%	18.63%	2.94%	58.82%
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	100.00%	-84.62%	95.38%	-1.54%	-23.08%
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	100.00%	-73.68%	93.42%	23.68%	43.42%
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	100.00%	1700.00%	-300.00%	-3900.00%	300.00%
Λειτουργικά έσοδα	100.00%	77.33%	63.72%	46.28%	67.44%
Λειτουργικά έξοδα	100.00%	88.45%	83.46%	88.45%	91.73%
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων και έκτακτων αποτελεσμάτων	100.00%	68.48%	48.02%	12.73%	48.12%
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	100.00%	108.28%	135.09%	158.23%	189.53%
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	-100.00%	-14746.67%	-3600.00%	-4257.78%	-4673.33%
Φόρος εισοδήματος	100.00%	13300.00%	3140.00%	4630.00%	5270.00%
Έκτακτες προσαρμογές φόρου					
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-100.00%	-15160.00%	-3731.43%	-2880.00%	-3805.71%
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	100.00%	-314.58%	129.17%	-2.08%	106.25%
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) που αναλογούν στους μετόχους	-100.00%	-6210.84%	-1648.19%	-1213.25%	-1666.27%

Απο τα αποτελέσματα χρήσης παρατηρούμε ότι τα έσοδα απο τόκους βαίνουν μειούμενα από το 2010 στο 2014 αν και το 2014 παρατηρείται μια μικρή αύξηση. Η τράπεζα έχει έσοδα από τους τόκους των δανείων και είναι λογικό να μειώνονται καθώς στην περίοδο της κρίσης τα επισφαλή και μη εξυπηρετούμενα δάνεια έχουν αυξηθεί λόγω της παρατεταμένης κρίσης που αντιμετωπίζει η Ελληνική οικονομία. Παρόλα αυτά τα έξοδα από τόκους βαίνουν και αυτά μειούμενα καθώς έχουν μειωθεί οι καταθέσεις λόγω της διαρκώς μειούμενης εμπιστοσύνης των καταθετών στο τραπεζικό σύστημα. Στα αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους παρατηρούμε ότι έχει αρνητικό ποσοστό το 2011 καθώς είναι η χρονιά που δέχτηκαν απομείωση τα ομόλογα ελληνικού δημοσίου που διακατείχαν οι τράπεζες. Επίσης οι προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια από το 2010 -2014 ακολουθεί μια μεγάλη αύξηση της τάξης του 180% σε σχέση με το 2010.

Εικόνα 4. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης Eurobank

Το ανησυχητικό στην τράπεζα το οποίο το παρατηρούμε και από το γράφημα είναι οι υπέρογκες ζημιές που έχει καταγράψει από το 2010 και έπειτα. Από τα αποτελέσματα παρατηρούμε ότι το κύριο ποσοστό των ζημιών προέρχεται από την απομείωση των ομολόγων καθώς το 2011 καταγράφονται 5.5 δις ζημιές. Ενώ τα υπόλοιπα έτη το ποσοστό είναι πλασματικό καθώς συνεχίζει η τράπεζα να καταγράφει ζημιές οι οποίες οφείλονται κυρίως σε προβλέψεις για μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

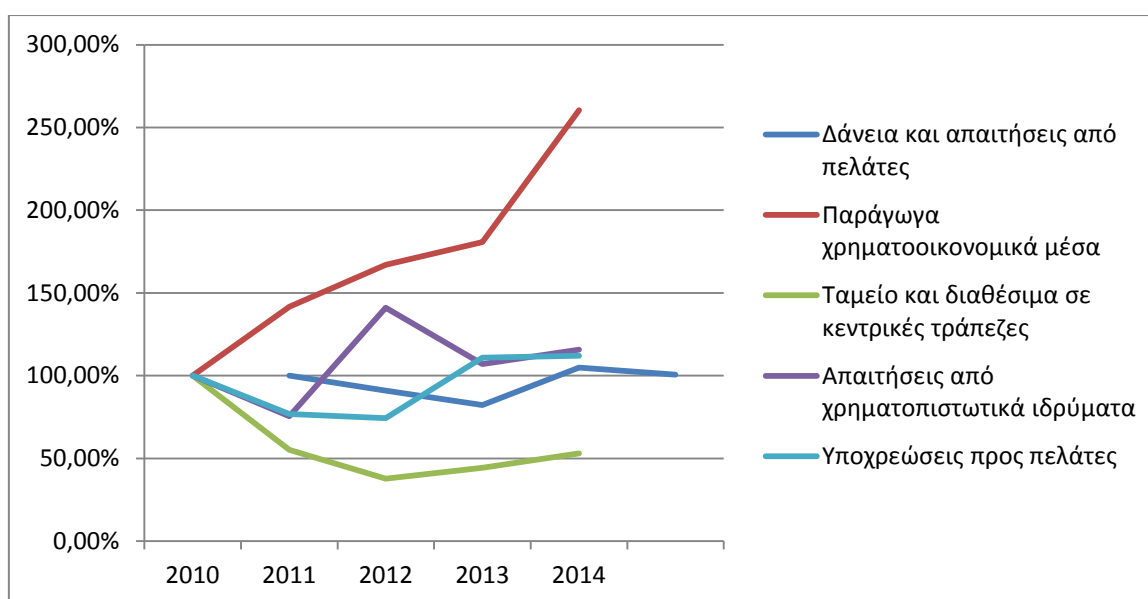
5.2.2 Alpha Bank

Συνεχίζοντας, γίνεται παρουσίαση των κυριότερων αποτελεσμάτων όσον αφορά στην ανάλυση τάσης για την Alpha Τράπεζα. Χρησιμοποιώντας τα επίσημα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει η τράπεζα για την περίοδο 2010-2014, υπολογίζεται η μεταβολή των σημαντικότερων μεγεθών του Ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων. Για το λόγο αυτό υπολογίστηκαν οι μεταβολές των μεγεθών σε σχέση με το 2010 που θέτουμε ως έτος βάσης. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά η διαχρονική πορεία των μεγεθών του Ισολογισμού.

Πίνακας 18. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Alpha Bank

	2010	2011	2012	2013	2014
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	100.00%	55.21%	37.72%	44.31%	52.99%
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100.00%	75.37%	141.08%	107.03%	115.60%
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	100.00%	76.07%	64.22%	139.00%	134.47%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	141.57%	167.02%	180.78%	260.38%
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	100.00%	91.02%	82.30%	104.81%	100.51%
Σύνολο ενεργητικού	100.00%	88.55%	87.21%	110.33%	109.19%
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	100.00%	136.81%	153.18%	115.92%	105.10%
Υποχρεώσεις προς λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα					
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	142.76%	137.40%	124.25%	176.27%
Υποχρεώσεις προς πελάτες	100.00%	76.78%	74.33%	110.95%	112.03%
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	100.00%	61.46%	20.56%	21.99%	42.78%
Λοιπές υποχρεώσεις	100.00%	87.59%	87.84%	109.21%	103.14%
Σύνολο υποχρεώσεων	100.00%	93.72%	94.25%	107.07%	106.91%
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	100.00%	31.88%	31.88%	122.19%	111.00%
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	100.00%	677.78%	677.78%	1035.24%	1194.06%
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	100.00%	-180.40%	-241.69%	-8.61%	-76.65%
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	100.00%	27.20%	11.28%	159.52%	146.84%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	100.00%	33.99%	12.92%	144.67%	133.24%
Υβριδικά κεφάλαια	100.00%	96.01%	26.37%	5.66%	5.62%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100.00%	88.55%	87.21%	110.33%	109.19%

Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται κάποια από τα πιο αξιοσημείωτα ως προς την πορεία τους στο χρόνο μεγέθη. Αρχικά, αξίζει να αναφερθούμε στην εξαιρετικά δυσμενή μεταβολή των επιπέδων των διαθεσίμων της τράπεζας σε σχέση με τα επίπεδα του 2010. Από το 2011 και μέχρι το τέλος της περιόδου που εξετάζουμε το ποσοστό που προκύπτει βαίνει συνεχώς μειούμενο. Το αποτέλεσμα αυτό συνάδει με την έλλειψη ρευστότητας που παρατηρείται την περίοδο αναφοράς λόγω της έκθεσης της τράπεζας σε δυσμενή μακροοικονομικά γεγονότα, στην αδυναμία δανεισμού και στην γενικότερη αδυναμία του οικονομικού συστήματος ως προς τις χρηματοδοτήσεις. Παράλληλα, υπάρχει μια αύξηση της έκθεσης της τράπεζας σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Μια πιθανή ερμηνεία είναι ότι η τράπεζα στην περίοδο που εξετάζουμε επιχειρεί να αντισταθμίσει κάποιους κινδύνους μέσω των παραγώγων. Το 2012, παρατηρείται μια έντονη αύξηση των απαιτήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ενώ παρατηρούμε πως τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες σε γενικές γραμμές κινούνται στα επίπεδα του 2010.

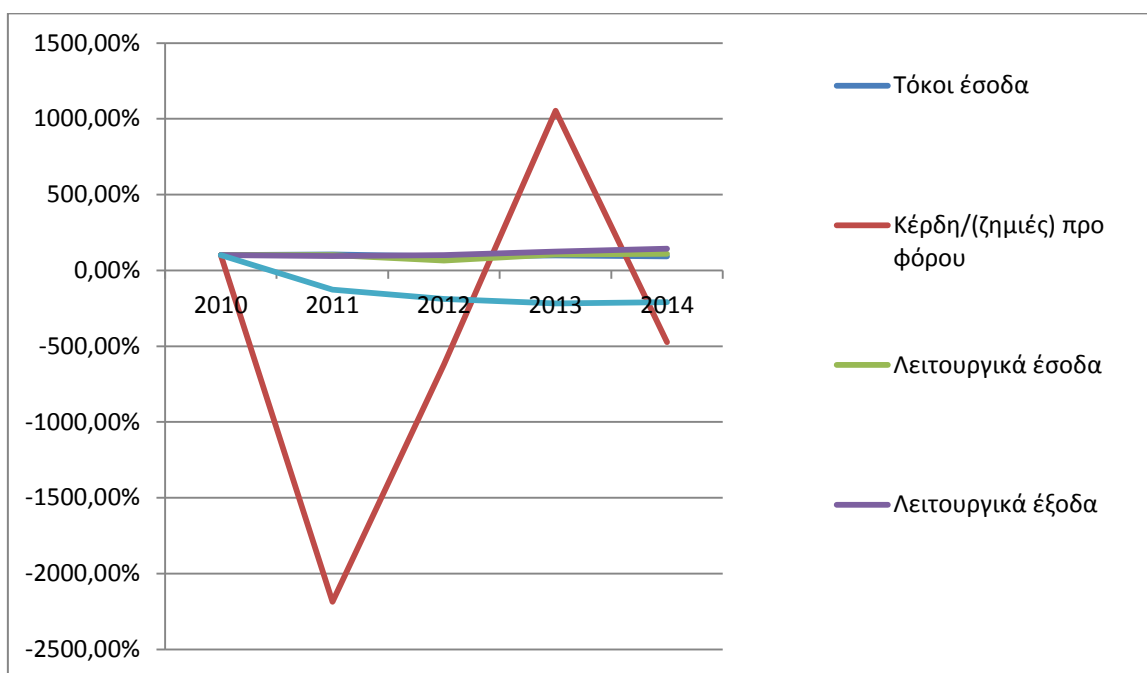
Εικόνα 5. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού AlphaBank

Επιπρόσθετα, παρουσιάζουμε κάποια βασικά αποτελέσματα που αφορούν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη των μεγεθών της Κατάστασης Αποτελεσμάτων.

Πίνακας 19.Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Alpha Bank

	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	100.00%	104.96%	93.23%	99.12%	92.63%
Τόκοι έξοδα	100.00%	112.22%	111.33%	107.53%	77.91%
Καθαρά έσοδα από τόκους	100.00%	98.08%	76.06%	91.16%	106.59%
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	90.07%	84.22%	111.97%	118.71%
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	100.50%	100.64%	115.97%	114.02%
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	88.48%	81.70%	111.36%	119.43%
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες					
Έσοδα από μερίσματα	100.00%	135.10%	37.27%	39.13%	58.74%
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	100.00%	404.82%	-662.67%	730.10%	117.50%
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους					
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	100.00%	98.83%	101.51%	123.50%	107.56%
Λειτουργικά έσοδα	100.00%	101.52%	65.99%	104.93%	108.63%
Λειτουργικά έξοδα	100.00%	95.46%	100.32%	124.15%	143.25%
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων και έκτακτων αποτελεσμάτων	100.00%	107.83%	30.19%	84.88%	72.52%
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	100.00%	-127.75%	-188.36%	-217.37%	-209.46%
Έξοδα αναδιάρθρωσης και λοιπά έκτακτα αποτελέσματα	100.00%	170.93%	-6042.44%	-9415.12%	-6255.23%
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	100.00%	-2186.84%	-621.42%	1052.89%	-473.84%
Φόρος εισοδήματος	100.00%	1344.99%	374.97%	1023.18%	1014.95%
Έκτακτες προσαρμογές φόρου	100.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) που αναλογούν στους μετόχους	100.00%	-4448.59%	-1263.41%	3411.80%	-385.07%

Παράλληλα, στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται κάποιες αξιοσημείωτες μεταβολές που παρατηρούνται για την περίοδο που εξετάζουμε. Αξίζει να σημειωθεί πως τα καθαρά έσοδα αυξάνονται σε σχέση με το επίπεδο του 2010 μόλις το 2014. Όσον αφορά στα λειτουργικά έσοδα, βλέπουμε ότι με εξαίρεση το 2012 που σημειώνεται μια αξιοσημείωτη μείωση, ακολουθούν μια σχετικά σταθερή πορεία σε επίπεδα λίγο υψηλότερα από αυτά του 2010. Σχετικά με τα λειτουργικά έξοδα, το 2013 και το 2014 υπάρχει μια σημαντική αύξηση. Παρόμοια πορεία φαίνεται πως ακολουθούν και τα έσοδα από τόκους. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως το 2014 βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδο. Ενδεικτική της έντονης επιρροής του δυσμενούς οικονομικού και χρηματοοικονομικού κλίματος στην λειτουργία της τράπεζας είναι και η πορεία των κερδών/ζημιών. Με εξαίρεση το 2010 και το 2013, η τράπεζα παρουσιάζει ζημίες.

Εικόνα 6. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης AlphaBank

5.2.3 Τράπεζα Πειραιώς

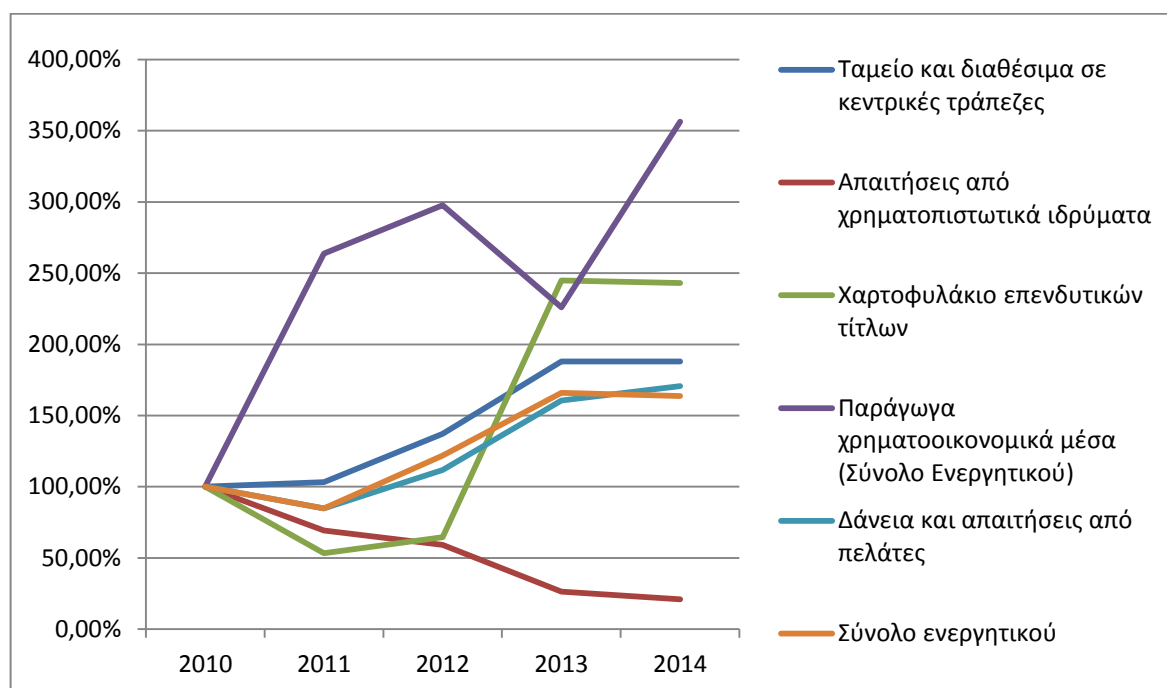
Συνεχίζοντας την ανάλυση τάσης για την τράπεζα Πειραιώς στον επόμενο πίνακα παρατηρούμε τα στοιχεία του Ισολογισμού κατά τη διάρκεια της πενταετίας 2010-2014. Βλέπουμε μια μείωση κάτω από 50% κατά το τέλος της πενταετίας των Απαιτήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα το οποίο πιθανότατα οφείλεται στην αναπροσαρμογή του ελληνικού χρέους. Μεγάλη εντύπωση μας κάνει ότι κατά το 2012 υπήρξε μεγάλη αύξηση στο Χαρτοφυλάκιο των επενδυτικών τίτλων όπως και την εντυπωσιακή αύξηση των Παραγώγων και χρηματοοικονομικών μέσων το οποίο οφείλεται στην αγορά μεγάλου μέρους ομολόγων του χρέους.

Πίνακας 20. Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Τράπεζα Πειραιώς

	2010	2011	2012	2013	2014
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	100.00%	103.21%	137.24%	187.95%	187.95%
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100.00%	69.28%	59.23%	26.29%	21.08%
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	100.00%	53.28%	64.59%	244.93%	243.09%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	263.65%	297.62%	225.86%	356.35%
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	100.00%	84.76%	111.89%	160.58%	170.73%
Σύνολο ενεργητικού	100.00%	84.80%	121.90%	165.92%	163.64%
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100.00%	122.97%	159.79%	133.92%	120.72%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	209.27%	230.41%	178.90%	295.39%
Υποχρεώσεις προς πελάτες	100.00%	76.23%	129.34%	201.64%	208.88%
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	100.00%	47.37%	19.96%	11.41%	24.73%
Λοιπές υποχρεώσεις	100.00%	54.35%	170.10%	165.37%	180.03%
Σύνολο υποχρεώσεων	100.00%	94.17%	134.90%	159.02%	158.42%
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	100.00%	232.12%	232.12%	482.45%	388.76%
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	100.00%	121.49%	121.49%	411.73%	468.69%
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	100.00%	-11055.84%	-12279.02%	-7264.43%	-10570.52%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	100.00%	-69.62%	-92.46%	279.65%	249.81%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100.00%	84.80%	121.90%	165.92%	163.64%

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που παρατηρούμε είναι ότι όπως και οι υπόλοιπες τράπεζες παρουσιάζουν υψηλά αρνητικά ποσοστά σε σχέση με το 2010 στα αποτελέσματα εις νέο, δηλαδή μεταφέρουν τις ζημίες που παρουσιάζουν στις επόμενες χρήσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων το 2011 και το 2012 παρουσιάζει

αρνητικό ποσοστό το οποίο σημαίνει λόγω της μεταφοράς των ζημιών σε επόμενες χρήσεις μειώνονται τα ίδια κεφάλαια και παράλληλα παρατηρούμε υψηλά ποσοστά στην έκδοση μετοχών υπερ το άρτιο το οποίο δικαιολογείται για την αντιμετώπιση των αρνητικών ιδίων κεφαλαίων.

Εικόνα 7. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού Πειραιώς

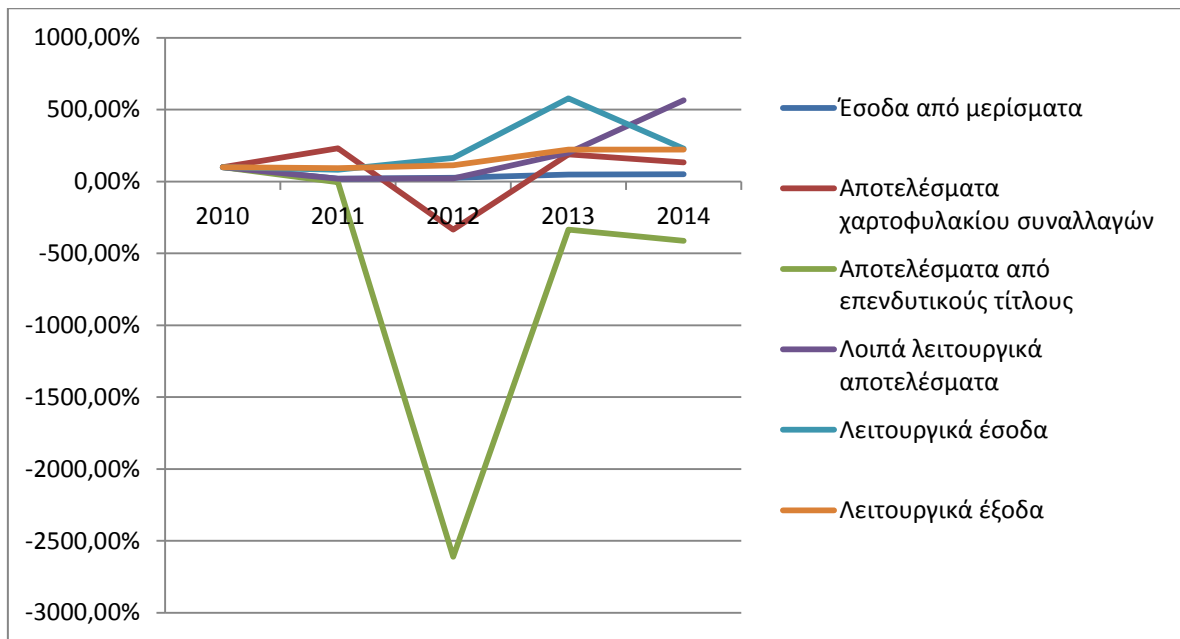
Στον πίνακα παρακάτω παραθέτουμε τα Αποτελέσματα Χρήσεως. Παρατηρούμε ότι τα έξοδα έχουν μειωτική τάση λόγω του ότι η τράπεζα κατά το 2012 μπαίνει στη φάση αναχρηματοδότησης από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Ενώ παράλληλα, παρατηρείται μια αύξηση των καθαρών εσόδων από τόκους.

Επιπρόσθετα σημειώνεται μια αξιοσημείωτη μείωση των αποτελεσμάτων από επενδυτικούς τίτλους και της αξίας του επενδυτικού χαρτοφυλακίου κατά το 2011 και 2012 το οποίο οφείλεται στο κούρεμα ομολόγων κατά την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους. Ενώ φαίνεται ξεκάθαρα η αυξητική τάση των λειτουργικών εξόδων έναντι των λειτουργικών εσόδων με αποτέλεσμα την ισοτίμησή τους το 2014. Παράλληλα παρατηρούμε υψηλά αρνητικά ποσοστά στην απομείωση αξίας απαιτήσεων και δανείων. Η τράπεζα Πειραιώς όπως και οι υπόλοιπες τράπεζες, υποχρεούνται δια νόμου να προβούν σε ελάφρυνση του χρέους δανειοληπτών οι οποίοι δεν έχουν την δυνατότητα να αποπληρώσουν βάσει οικονομικών κριτηρίων.

Πίνακας 21.Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Τράπεζα Πειραιώς

	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	100.00%	112.89%	114.11%	143.24%	144.93%
Τόκοι έξοδα	100.00%	124.96%	134.54%	132.88%	108.16%
Καθαρά έσοδα από τόκους	100.00%	94.23%	82.50%	159.26%	201.79%
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	93.83%	111.60%	148.65%	175.38%
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	69.93%	53.32%	53.24%	73.96%
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	102.99%	133.94%	185.24%	214.27%
Έσοδα από μερίσματα	100.00%	18.60%	25.28%	48.97%	50.06%
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	-100.00%	-230.23%	334.54%	-187.54%	-131.58%
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	100.00%	-4.83%	-2610.47%	-335.75%	-413.34%
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	100.00%	19.65%	21.76%	199.00%	565.45%
Λειτουργικά έσοδα	100.00%	82.28%	163.45%	577.56%	228.21%
Λειτουργικά έξοδα	100.00%	92.87%	112.70%	220.89%	221.61%
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων και έκτακτων αποτελεσμάτων	100.00%	67.20%	235.64%	1084.85%	237.60%
Απομείωση αξίας λοιπών απαιτήσεων και δανείων	-100.00%	-69.96%	-476.55%	-553.85%	-1019.63%
Απομείωση αξίας επενδυτικού χαρτοφυλακίου και συμμετοχών	-100.00%	-43776.97%	-6708.28%	-3441.95%	-3381.81%
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	100.00%	-134658.81%	-26765.48%	32400.79%	-57878.35%
Φόρος εισοδήματος	100.00%	11481.17%	8331.99%	9505.19%	13859.62%
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) μετα φορων	-100.00%	-177592.35%	-22228.31%	69235.58%	-57049.72%

Τέλος παρατηρούμε ότι η τράπεζα Πειραιώς παρουσιάζει υπερβολικά υψηλά ποσοστά ζημιών όλα τα έτη εκτός του 2013 που παρατηρείται να έχει κέρδη. Αυτό συμβαίνει λόγω του ότι η τράπεζα καταχωρεί αρνητική υπεραξία εξαγοράς. Το έτος αυτό η τράπεζα εξαγόρασε το Ελληνικό τμήμα της τράπεζας Κύπρου και της Ελληνικής τράπεζας. Στο παρακάτω γράφημα παρατηρούμε την διαγραμματική χρονική εξέλιξη κάποιων μεγεθών των αποτελεσμάτων χρήσης.

Εικόνα 8. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης Πειραιώς

5.2.4 Εθνική Τράπεζα

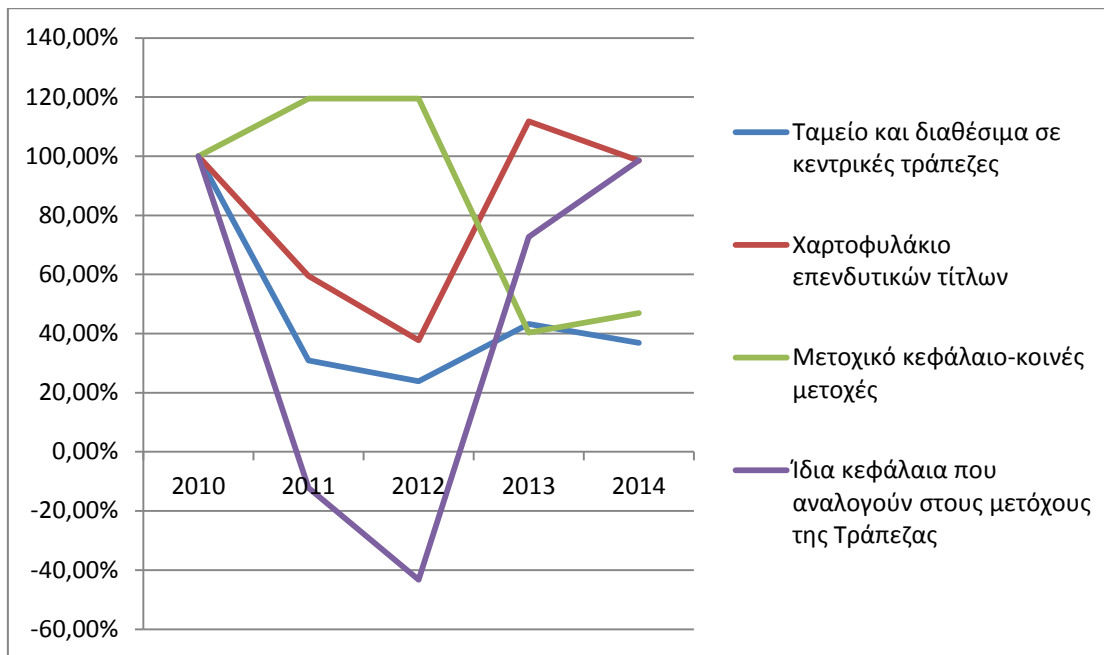
Συνεχίζοντας με την ανάλυση τάσης για την Εθνική τράπεζα στο επόμενο πίνακα παραθέτουμε τον Ισολογισμό της τράπεζας.

Πίνακας 22.Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού ΕΤΕ

Ισολογισμός	2010	2011	2012	2013	2014
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	100.00%	30.90%	23.92%	43.30%	36.89%
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100.00%	113.18%	59.16%	49.05%	53.45%
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	100.00%	59.48%	37.69%	111.83%	98.43%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	180.51%	219.09%	167.28%	310.83%
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	100.00%	90.81%	80.70%	79.54%	74.74%
Σύνολο ενεργητικού	100.00%	90.51%	80.93%	87.43%	85.09%
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100.00%	117.32%	115.30%	91.70%	70.94%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100.00%	270.82%	311.46%	182.26%	406.40%
Υποχρεώσεις προς πελάτες	100.00%	83.90%	77.96%	86.31%	84.10%
Πιστωτικοί τίτλοι και λοιπές δανειακές υποχρεώσεις	100.00%	64.24%	25.31%	25.46%	27.41%
Σύνολο υποχρεώσεων	100.00%	100.81%	93.38%	88.11%	83.74%
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	100.00%	119.46%	119.46%	40.35%	46.98%
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	100.00%	99.95%	99.95%	35.99%	42.26%
Λοιπά αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέο	100.00%	-3333.29%	-4197.34%	-2425.86%	-2475.25%
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	100.00%	-12.14%	-43.22%	72.70%	98.55%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	100.00%	-12.14%	-43.22%	72.70%	98.55%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100.00%	90.51%	80.93%	87.43%	85.09%

Όπως και στις υπόλοιπες τράπεζες έτσι και στην ΕΤΕ παρατηρείται μεγάλη μείωση στα διαθέσιμα σε ταμείο και κεντρικές τράπεζες. Επιπλέον οι απαιτήσεις από πελάτες παρουσιάζουν μια μείωση από το 2010 στο 2014 της τάξης του 25% όπως είναι αναμενόμενο καθώς δεν δίνονται νέα δάνεια. Παράλληλα και οι υποχρεώσεις προς πελάτες έχουν μείωση κατά 20% από το 2010 στο 2014. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα παρουσιάζουν υψηλή αύξηση στο 2014 καθώς η τράπεζα προσπαθεί να καλύψει τους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους αφού η τράπεζα τα χρησιμοποιεί (όπως και όλες) για αντιστάθμισμα. Τα αποτελέσματα εις νέο δείχνουν να έχουν υψηλά αρνητικά ποσοστά το οποίο σημαίνει ότι η τράπεζα παρουσιάζει ζημιές τις οποίες τις μεταφέρει κάθε φορά στην επόμενη χρήση. Τέλος τα ίδια κεφάλαια και για την εθνική τράπεζα για τα έτη 2011 και 2012 έχουν αρνητικό ποσοστό. Αυτό είναι συνεπακόλουθο των απομειώσεων που δέχτηκαν οι τράπεζες λόγω των ομολόγων του Ελληνικού δημοσίου.

Στο παρακάτω γράφημα δίνουμε την γραφική εξέλιξη κάποιων μεγεθών στο χρόνο.

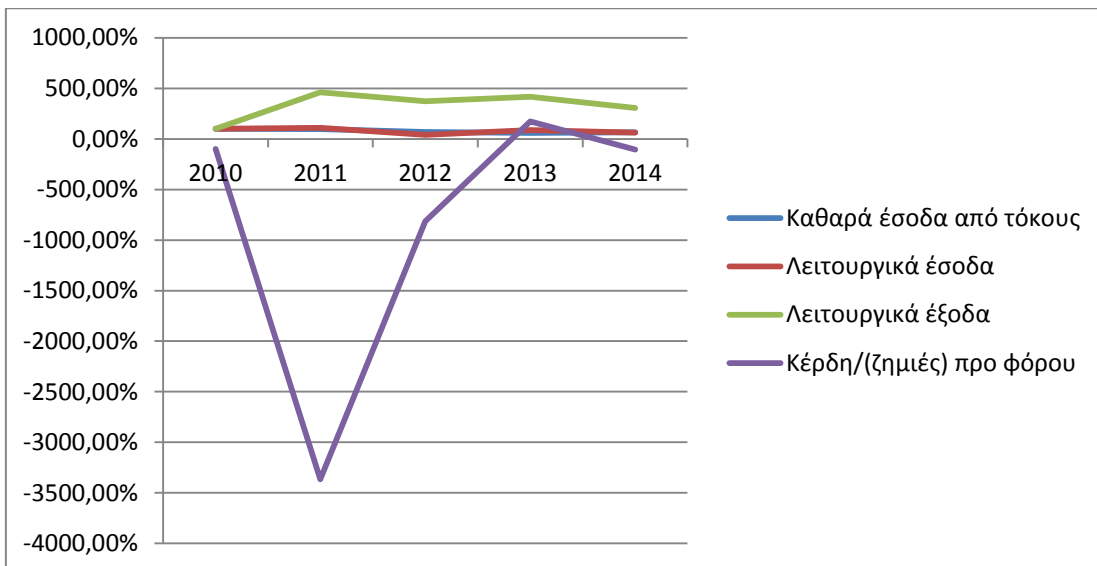
Εικόνα 9. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού ΕΤΕ

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζουμε την ανάλυση τάσης για τα αποτελέσματα χρήσης της ΕΤΕ.

Πίνακας 23. Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης ΕΤΕ

Αποτελέσματα Χρήσης	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	100.00%	107.33%	87.78%	71.74%	67.13%
Τόκοι έξοδα	100.00%	132.98%	130.75%	99.02%	71.32%
Καθαρά έσοδα από τόκους	100.00%	95.92%	68.68%	59.62%	65.26%
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	85.94%	84.37%	86.39%	88.21%
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100.00%	-261.18%	-360.70%	-321.61%	-298.44%
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων και τιτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου	-100.00%	-8.54%	-177.41%	-43.63%	-57.31%
Λοιπά λειτουργικά αποτελέσματα	-100.00%	-26.08%	-83.01%	454.99%	-48.42%
Λειτουργικά έσοδα	100.00%	109.22%	39.75%	88.63%	62.63%
Λειτουργικά έξοδα	100.00%	460.07%	373.32%	417.41%	306.90%
Αποσβέσεις ακινήτων επενδύσεων, παγίων, λογ/κού & λοιπών άυλων περι/κών στοιχείων	100.00%	103.61%	105.41%	100.83%	89.37%
Χρηματοοικονομικό κόστος δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών μη ελεγχουσών συμμετοχών	100.00%	50.80%	39.37%	36.86%	22.11%
Προβλέψεις απομείωσης για την κάλυψη πιστωτικού και άλλων κινδύνων	100.00%	326.24%	237.68%	98.22%	226.88%
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	-100.00%	-3937.43%	-903.76%	-150.18%	-614.50%
Φόρος εισοδήματος	100.00%	2079.15%	186.84%	2348.13%	3500.16%
Καθαρά Κέρδη/(ζημιές) μετα φορων	-100.00%	-3365.58%	-813.53%	171.26%	-105.86%

Τα καθαρά έσοδα από τόκους βαίνουν μειούμενα ως το 2014. Είναι ξεκάθαρο ότι τα έσοδα της τράπεζας λόγω της χρηματοοικονομικής αβεβαιότητας θα είναι μειωμένα καθώς και ότι υπάρχει μεγάλος όγκος μη εξυπηρετούμενων δανείων. Επιπλέον τα λειτουργικά έσοδα βαίνουν μειούμενα ενώ τα λειτουργικά έξοδα παρουσιάζουν υπερβολικά υψηλή αύξηση κατά την πάροδο των ετών σε σχέση με το 2010. Τέλος και ΕΤΕ παρουσιάζει ζημιές για όλα τα έτη. Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζουμε γραφικά την εξέλιξη ορισμένων μεγεθών.

Εικόνα 10. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης ΕΤΕ

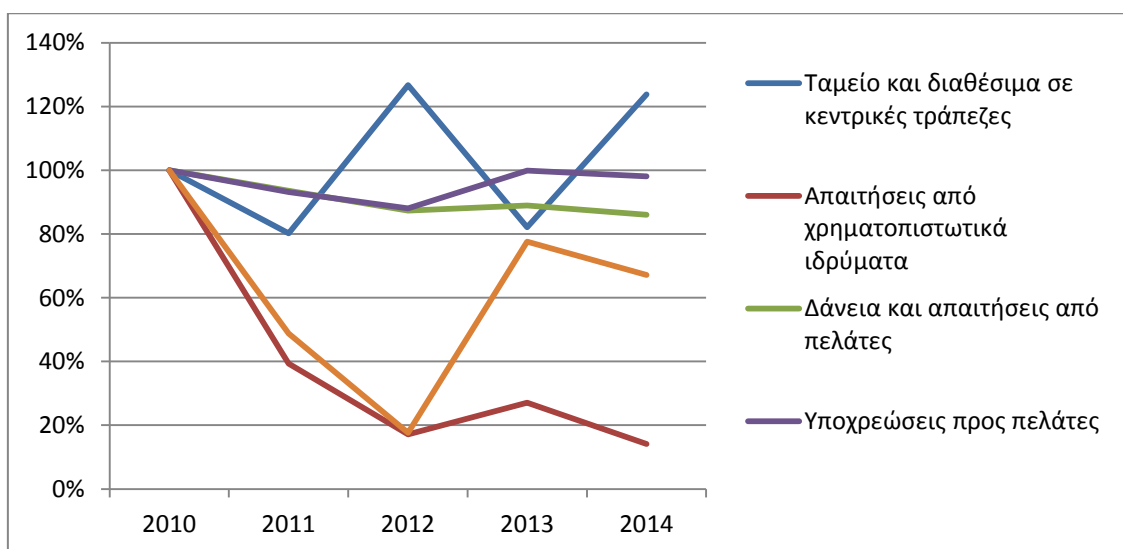
5.2.5 AtticaBank

Τελειώνουμε την ανάλυση τάσης με την Attica της οποίας την ανάλυση τάσης του ισολογισμού παρουσιάζουμε στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 24.Ανάλυση Τάσης Ισολογισμού Attica

Ισολογισμός	2010	2011	2012	2013	2014
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	100%	80%	127%	82%	124%
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	100%	39%	17%	27%	14%
Διακρατούμενες ως τη λήξη επενδύσεις	100%	50%	29%	10%	15%
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	100%	36%	12%	11%	25%
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	100%	94%	87%	89%	86%
Σύνολο ενεργητικού	100%	87%	82%	85%	83%
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	100%	86%	94%	23%	26%
Εκδοθείσες ομολογίες	100%	100%	100%	84%	84%
Υποχρεώσεις προς πελάτες	100%	93%	88%	100%	98%
Λοιπές υποχρεώσεις	100%	89%	83%	97%	68%
Σύνολο υποχρεώσεων	100%	92%	90%	86%	85%
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	100%	100%	100%	362%	366%
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	100%	100%	100%	98%	98%
Αποθεματικά	-100%	-131%	-88%	-11%	-3%
Σωρευμένα κερδη / ζημιές	100%	-1506%	-2653%	-2893%	-3262%
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας	100%	49%	18%	78%	67%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων	100%	49%	18%	78%	67%
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων	100%	87%	82%	85%	83%

Για τα στοιχεία του ενεργητικού παρατηρούμε ότι τα διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες διακυμαίνονται πάνω και κάτω από το έτος βάσης για τα υπόλοιπα έτη. Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες βαίνουν μειούμενα έως το 2014 μέχρι 20%. Επιπλέον οι υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες βαίνουν και αυτές μειούμενες έως το 2014 και είναι μικρότερες από το 2010 έως και 80%. Τα αποθεματικά είναι αρνητικά καθόλη την διάρκεια των ετών και ταυτόχρονα παρουσιάζει σωρευμένες ζημιές οι οποίες μεταφέρονται στις επόμενες χρήσεις.

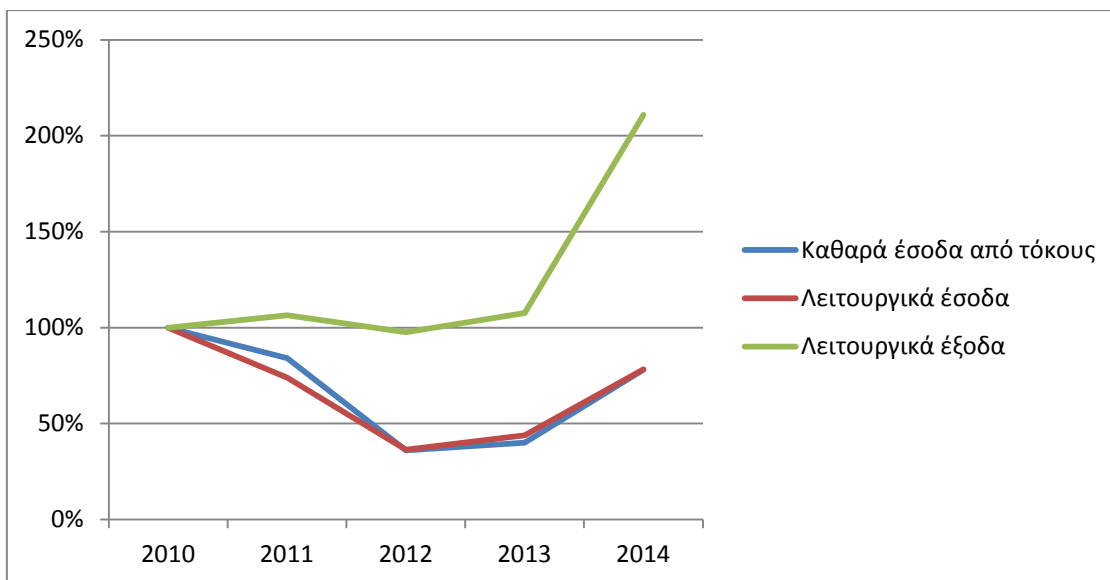
Εικόνα 11. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Ισολογισμού Attica

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζουμε την ανάλυση τάσης των Αποτελεσμάτων χρήσης της Attica. Τα καθαρά έσοδα από τόκους παρουσιάζουν πτώση κατά την πάροδο των ετών όπως είναι αναμενόμενο. Παράλληλα ενώ τα έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες βαίνουν πτωτικά τα έξοδα βαίνουν αυξητικά έως το 2014.

Πίνακας 25. Ανάλυση Τάσης Αποτελεσμάτων Χρήσης Attica

Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2010	2011	2012	2013	2014
Τόκοι έσοδα	100%	106%	93%	82%	84%
Τόκοι έξοδα	100%	127%	149%	123%	90%
Καθαρά έσοδα από τόκους	100%	84%	36%	40%	78%
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100%	76%	71%	71%	72%
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100%	217%	148%	180%	146%
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	100%	55%	59%	54%	60%
Κέρδη/(ζημιές) από χρηματοοικονομικά στοιχεία	100%	-40%	16%	295%	-100%
Λοιπά έσοδα/ (έξοδα)	100%	6%	-63%	-49%	54%
Λειτουργικά έσοδα	100%	74%	36%	44%	78%
Λειτουργικά έξοδα	100%	106%	98%	108%	211%
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων και έκτακτων αποτελεσμάτων	100%	11%	-82%	-79%	637%
Προβλεψεις για πιστωτικούς κινδύνους	100%	596%	336%	251%	262%
Αποσβεσεις	100%	104%	111%	113%	96%
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	100%	-12567%	-9478%	-7642%	-4495%
Φόρος εισοδήματος	100%	-13%	-138%	-518%	-513%
Καθαρά Κέρδη/(Ζημιές) μετα φορων	100%	-4226%	-3016%	-1887%	-832%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα / (έξοδα) της χρήσης μετά από φόρους	100%	-465%	-282%	-140%	-95%

Επίσης οι προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους παρουσιάζουν υψηλή αύξηση κατά την πάροδο των ετών το οποίο οφείλεται στο ότι οι τράπεζες κάνουν δυσμενέστερες προβλέψεις στα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Το 2010 η Attica παρουσιάζει κέρδη ενώ όλα τα υπόλοιπα έτη παρουσιάζει ζημιές όπως και οι υπόλοιπες τράπεζες.

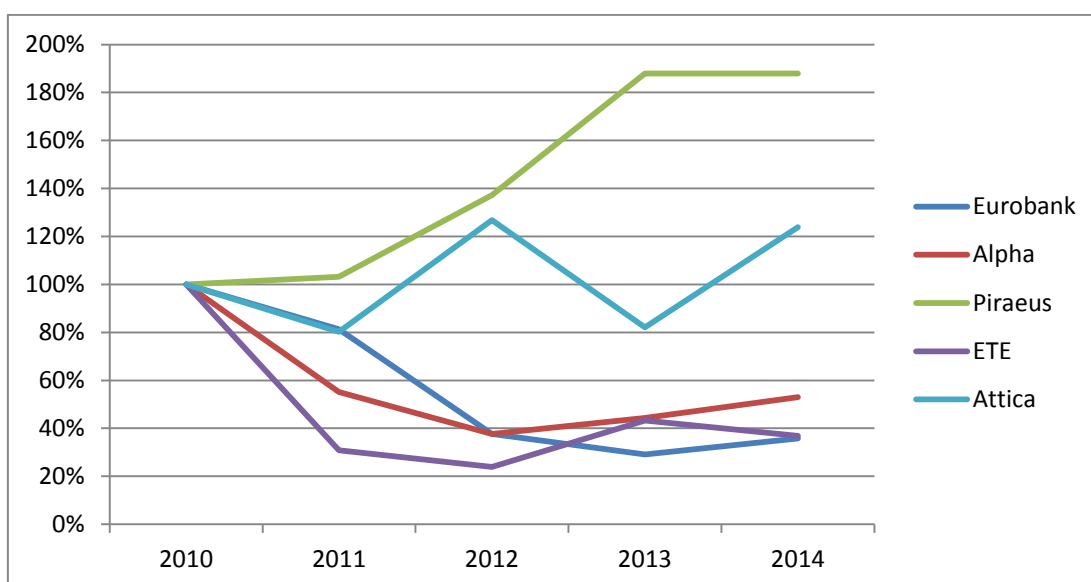
Εικόνα 12. Διαχρονική Εξέλιξη Μεγεθών Αποτελεσμάτων Χρήσης Attica

5.3 Σύγκριση Βασικών Μεγεθών

Σε αυτό το σημείο θα προβούμε σε σύγκριση κάποιων βασικών μεγεθών συγκεντρωτικά για όλες τις τράπεζες από την ανάλυση τάσης.

Ταμείο και Διαθέσιμα σε Κεντρικές Τράπεζες

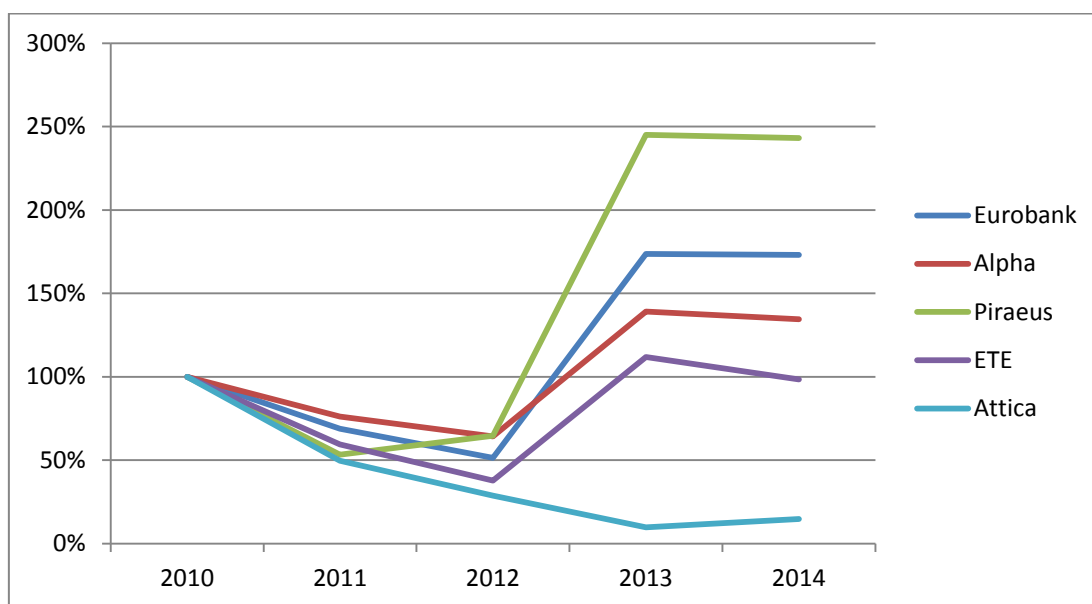
Στο γράφημα που ακολουθεί παρουσιάζουμε την διαχρονική εξέλιξη του ταμείου και των διαθεσίμων όλων των τραπεζών. Παρατηρούμε ότι σε σύγκριση με τις άλλες τράπεζες η Πειραιώς και η Attica έχουν αυξήσει τα διαθέσιμά τους. Παράλληλα οι υπόλοιπες τράπεζες βρίσκονται σε χαμηλότερα από τα αντίστοιχα επίπεδα τους το 2014 σε σχέση με το 2010.

Εικόνα 13. Σύγκριση Διαθεσίμων Τραπεζών

Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων

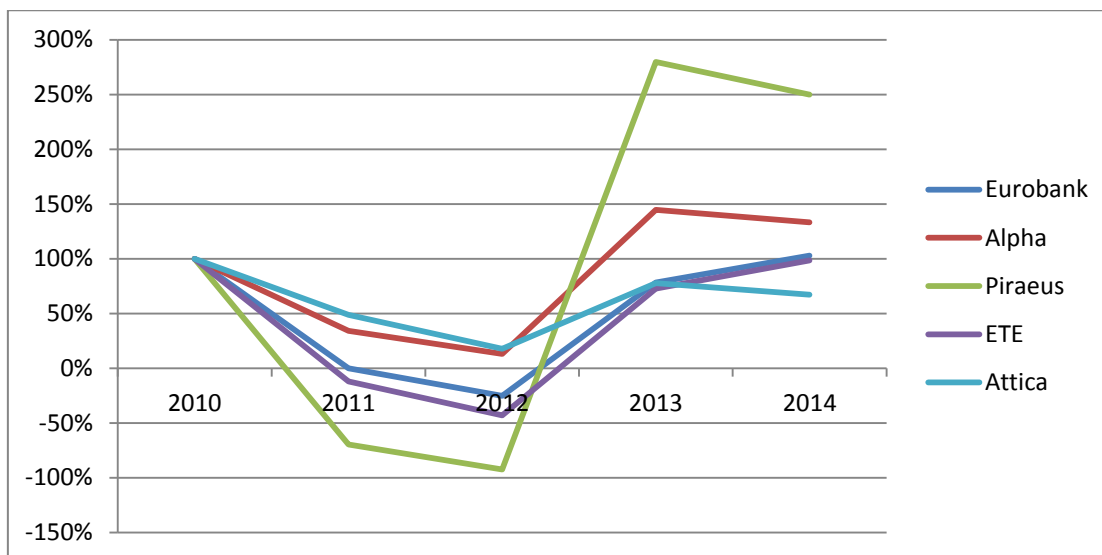
Παρατηρούμε ότι έως το 2012 όλες οι τράπεζες ακολουθούν μια πτωτική πορεία στο χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων. Έπειτα από το 2012 εκτός της Attica, η οποία συνεχίζει την πτωτική πορεία, οι υπόλοιπες τράπεζες αυξάνουν το χαρτοφυλάκιο τους με μεγαλύτερη αύξηση αυτής της Πειραιώς.

Εικόνα 14. Σύγκριση Χαρτοφυλακίου Τραπεζών

Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων

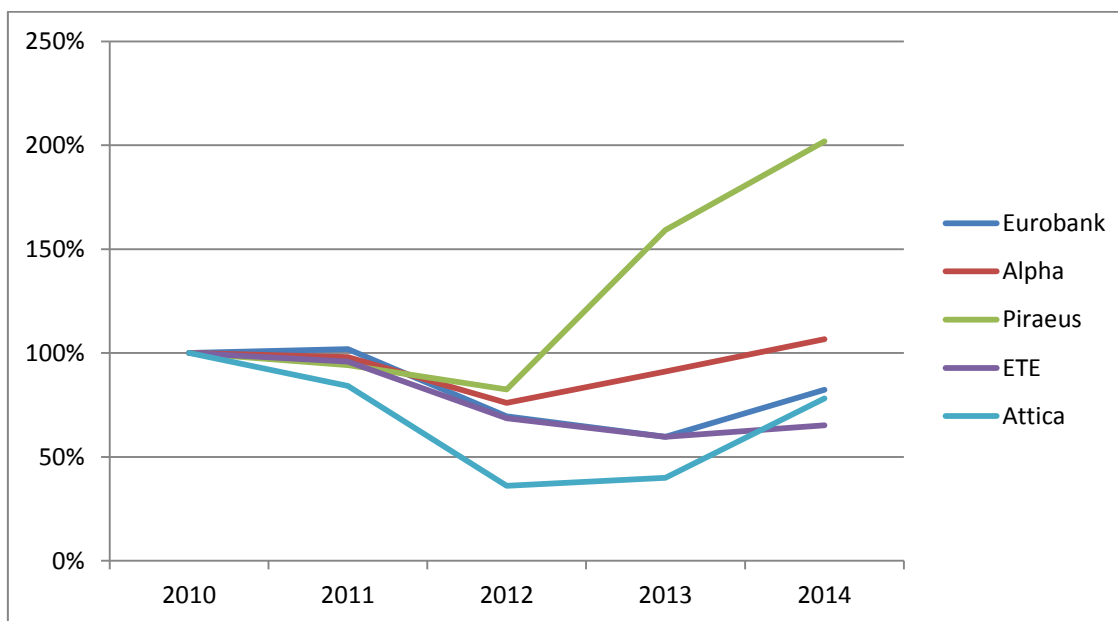
Παρόμοια εικόνα έχουμε και για τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών. Μέχρι το 2012 βαίνουν μειούμενα έως ότου γίνονται αρνητικά. Έπειτα το 2012 παρατηρούμε ότι όλες οι τράπεζες αυξάνουν τα ίδια κεφάλαια με μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με το αντίστοιχο του 2012 της Πειραιώς.

Εικόνα 15. Σύγκριση Ιδίων Κεφαλαίων Τραπεζών

Καθαρά Έσοδα από Τόκους

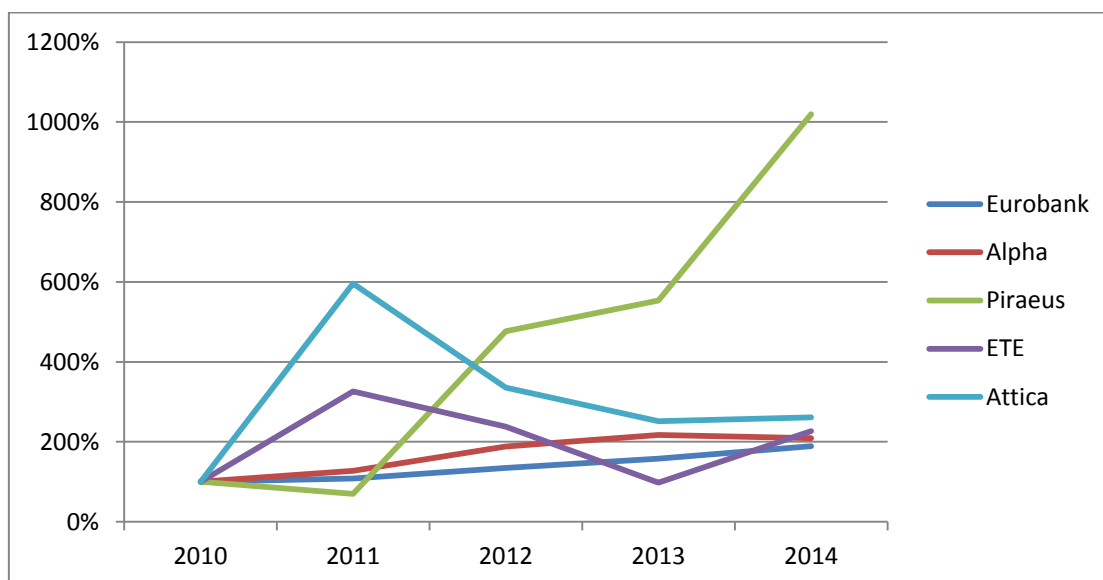
Τα καθαρά έσοδα από τόκους βαίνουν μειούμενα έως το 2012. Έπειτα όλες οι τράπεζες ανακάμπτουν με μεγαλύτερη αύξηση εσόδων σε σχέση με το 2010 αυτή της Πειραιώς. Το 2014 την χειρότερη επίδοση έχει η ΕΤΕ σε σχέση με τις υπόλοιπες τράπεζες.

Εικόνα 16. Σύγκριση Καθαρών Εσόδων Τραπεζών

Προβλέψεις για κινδύνους από Δάνεια και Απαιτήσεις

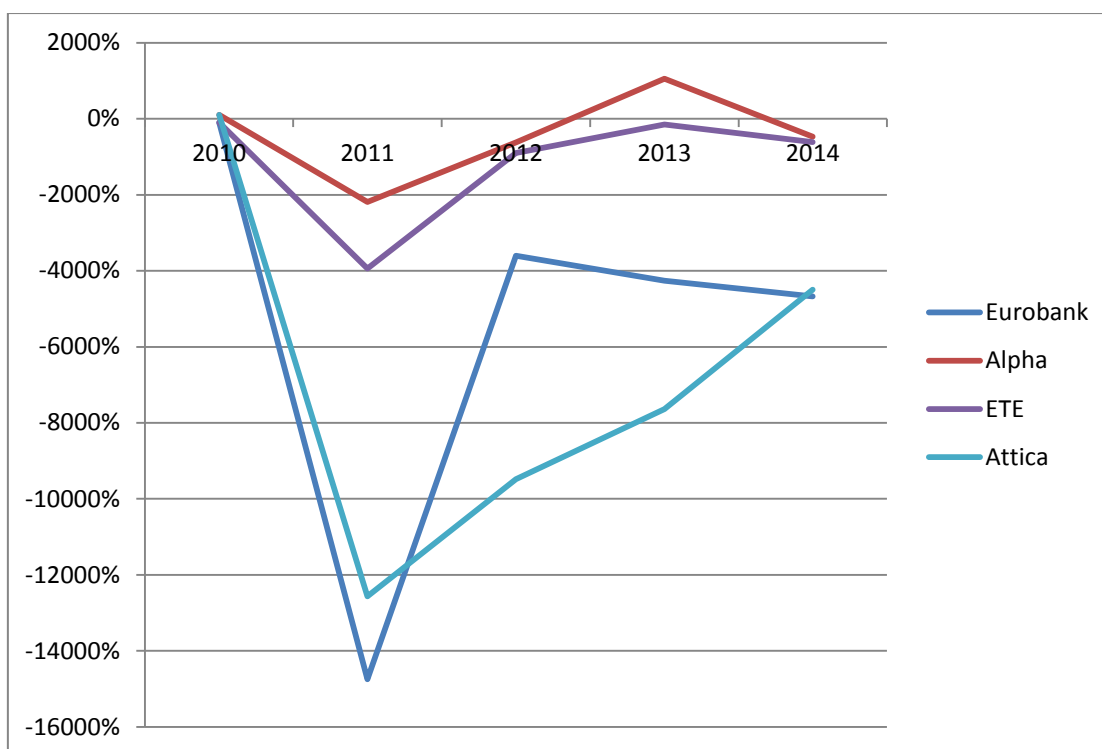
Οι προβλέψεις σε σχέση με το 2010 ακολουθούν αυξητική τάση για Alpha και Eurobank μέχρι το 2014 που φτάνουν το 200% σε σχέση με το 2010. Η Πειραιώς από την άλλη ακολουθεί υπερβολική αύξηση στις προβλέψεις που κάνει από το 2010 μέχρι το 2014.

Εικόνα 17. Σύγκριση Προβλέψεων Τραπεζών

Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου

Τις υψηλότερες ζημιές τις παρατηρούμε στις τράπεζες Attica και Eurobank. Παράλληλα οι ΕΤΕ και η Alpha έχουν μικρότερες ζημιές με την AlphaBank το 2012 να παρουσιάζει κέρδη λόγω της δήλωσης αρνητικής υπεραξίας λόγω εξαγορών. Την τράπεζα Πειραιώς δεν την παρουσιάζουμε στο γράφημα διότι έχει αρκετά υψηλότερες ζημιές από τις υπόλοιπες τράπεζες.

Εικόνα 18. Σύγκριση Κερδών/(Ζημιών) Τραπεζών

5.4 Ανάλυση Αριθμοδεικτών

5.4.1 Δείκτες Αποτελεσματικότητας

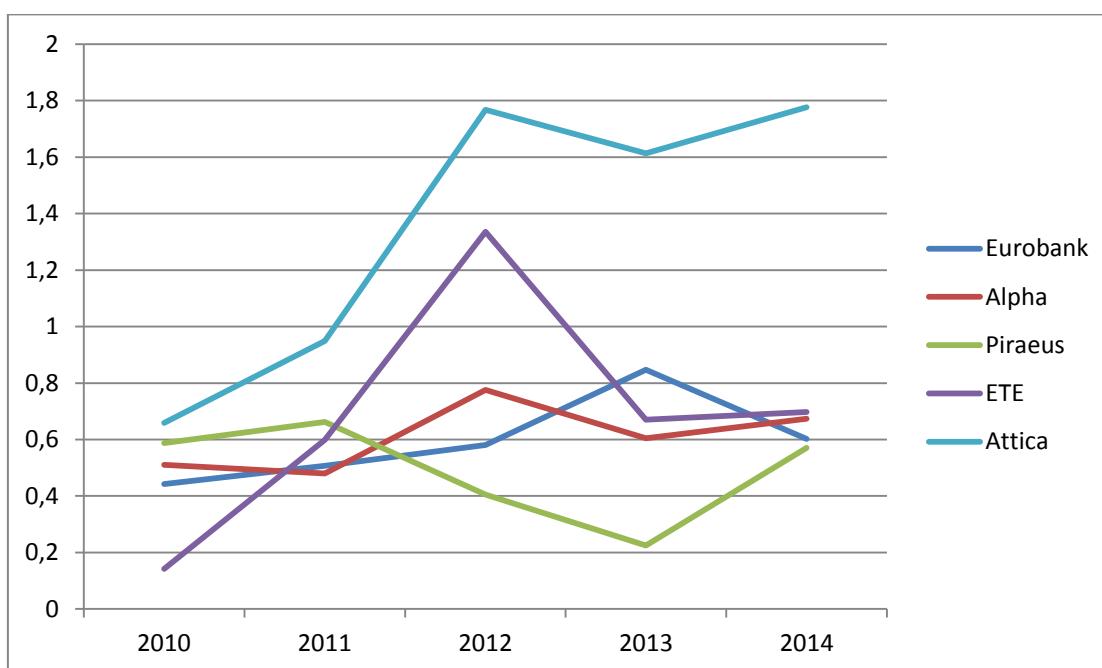
5.4.1.1 Συνολικά Έξοδα / Συνολικά Έσοδα

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει πόσο αποτελεσματική είναι η εκάστοτε τράπεζα στην διαχείριση των λειτουργικών κοστών που αντιμετωπίζει. Ο δείκτης αυτός όσο πιο μικρός είναι τόσο πιο αποτελεσματική είναι η τράπεζα.

Πίνακας 26. Συνολικά Έξοδα / Συνολικά Έσοδα

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	0.443023	0.506767	0.580292	0.846734	0.602586
Alpha	0.510559	0.480093	0.776108	0.604084	0.673253
Piraeus	0.587169	0.66279	0.404856	0.224564	0.570177
ETE	0.142231	0.599144	1.335936	0.669872	0.696901
Attica	0.658925	0.949013	1.766732	1.613072	1.775718

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζουμε τον αριθμοδείκτη για όλες τις τράπεζες για κάθε έτος και η σύγκριση του δείκτη για κάθε τράπεζα γίνεται εμφανής στο παρακάτω γράφημα.

Εικόνα 19. Συνολικά Έξοδα / Συνολικά Έσοδα

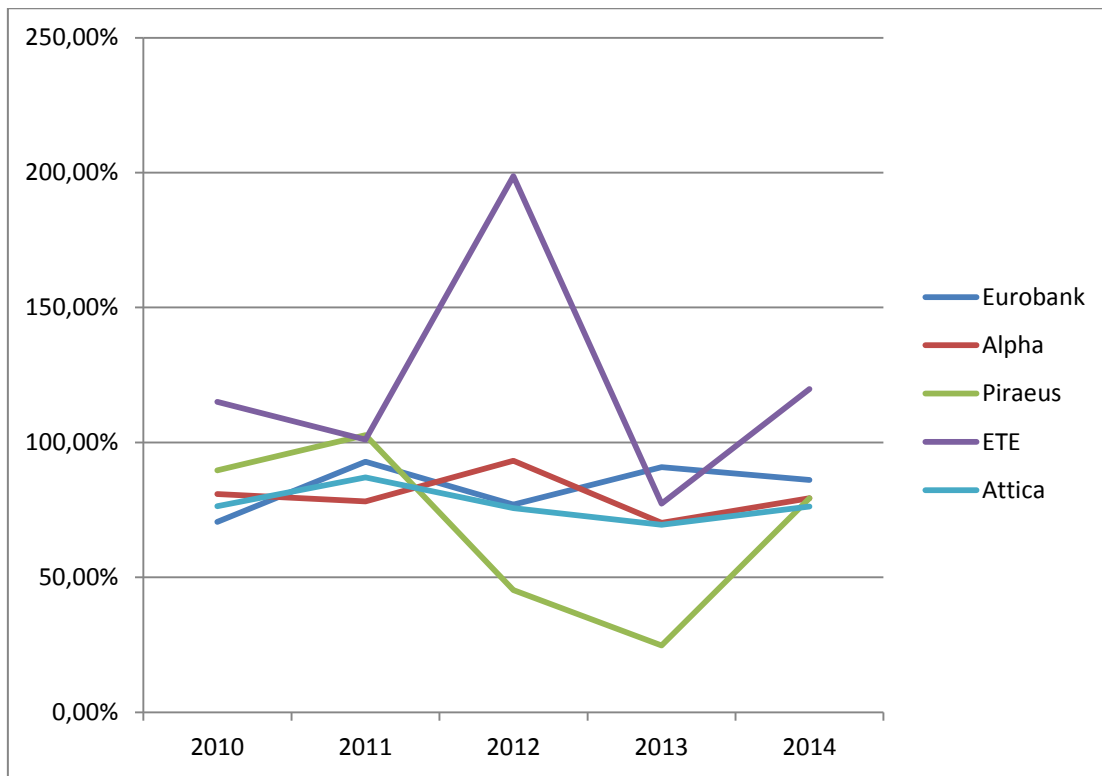
Από το ανωτέρω γράφημα παρατηρούμε ότι το 2014 οι 4 συστημικές τράπεζες βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με πιο αποτελεσματική την Πειραιώς και έπειτα την Eurobank. Η Attica φαίνεται να αποδίνει πολύ χειρότερα στην διαχείριση των λειτουργικών δαπανών. Οι τράπεζες το 2013 ενεργοποίησαν το πρόγραμμα εθελούσιας εξόδου και για τον λόγο αυτό παρουσιάζουν μείωση των λειτουργικών εξόδων.

5.4.1.2 Καθαρά Έσοδα Από Τόκους/ Συνολικά Έσοδα

Πίνακας 27.Καθαρά Έσοδα Από Τόκους/ Συνολικά Έσοδα

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	70.52%	92.86%	76.92%	90.83%	86.12%
Alpha	81%	78%	93%	70%	79%
Piraeus	90%	103%	45%	25%	79%
ETE	115%	101%	199%	77%	120%
Attica	76%	87%	76%	70%	76%

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζουμε άλλον ένα δείκτη αποτελεσματικότητας για τις τράπεζες. Όσο πιο υψηλός είναι ο δείκτης τόσο πιο αποτελεσματική είναι η τράπεζα.

Εικόνα 20. Καθαρά Έσοδα Από Τόκους/ Συνολικά Έσοδα

Στον δείκτη όλες οι τράπεζες ακολουθούν μια κοινή πορεία εκτός από την ΕΤΕ που παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση στην διαχρονική εξέλιξη του δείκτη. Ιδιαίτερα το 2012 παρουσίασε υψηλές ζημιές στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο οι οποίες μείωσαν πολύ τα καθαρά έσοδα ενώ τα έσοδα από τόκους δεν έχουν ιδιαίτερη μεταβολή από τα προηγούμενα έτη.

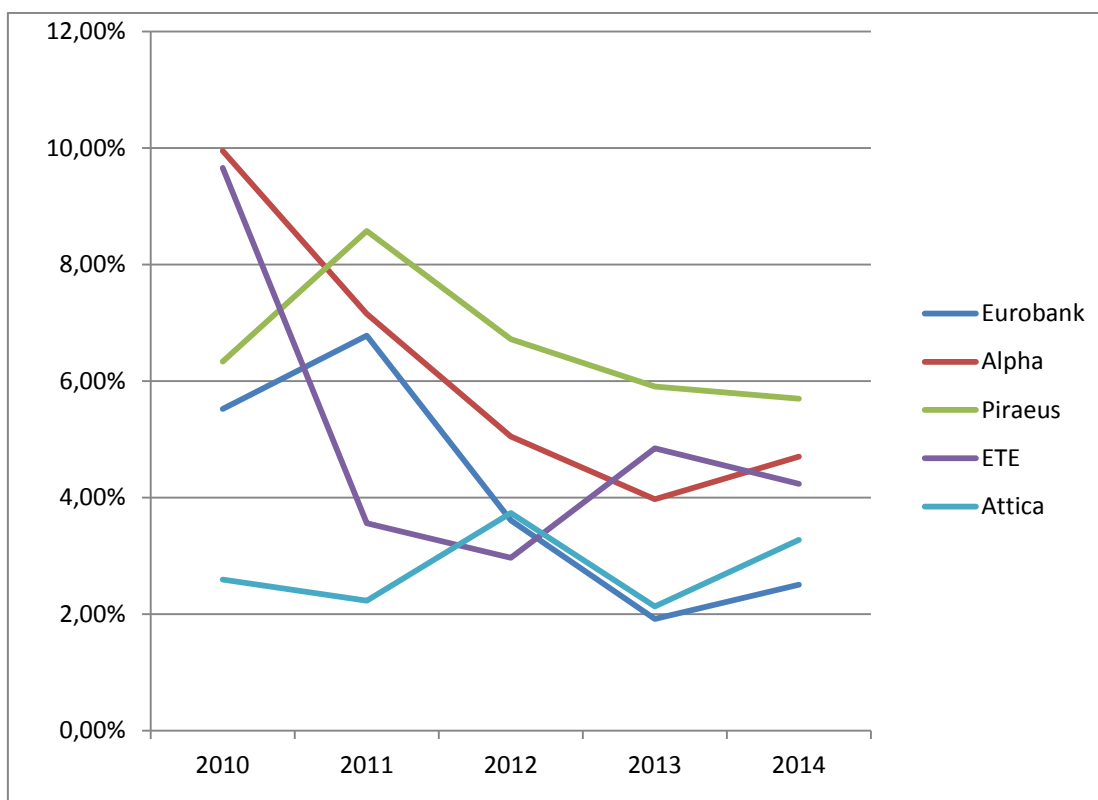
5.4.2 Δείκτες Ρευστότητας

5.4.2.1 Ταμείο και Διαθέσιμα /Υποχρεώσεις Προς Πελάτες

Πίνακας 28. Ταμείο και Διαθέσιμα /Υποχρεώσεις Προς Πελάτες

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	5.52%	6.78%	3.61%	1.92%	2.50%
Alpha	9.95%	7.16%	5.05%	3.97%	4.71%
Piraeus	6.34%	8.58%	6.72%	5.91%	5.70%
ETE	9.66%	3.56%	2.96%	4.85%	4.24%
Attica	2.59%	2.23%	3.73%	2.13%	3.27%

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει κατά πόσο μπορεί με τα διαθέσιμα της η τράπεζα να καλύψει τις υποχρεώσεις της προς τους πελάτες της.

Εικόνα 21. Ταμείο και Διαθέσιμα /Υποχρεώσεις Προς Πελάτες

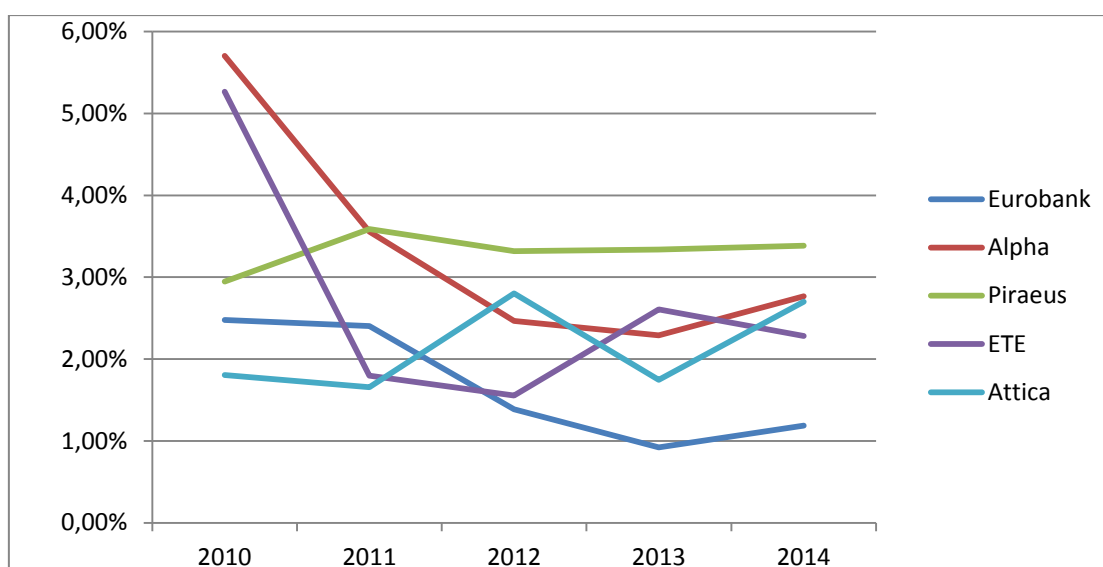
Όλες οι τράπεζες ακολουθούν πτωτική πορεία σε αυτό τον δείκτη. Όσο πιο υψηλός ο δείκτης τόσο μεγαλύτερη δυνατότητα έχει η τράπεζα να καλύψει τις υποχρεώσεις της για ρευστά διαθέσιμα στους πελάτες. Υψηλότερο ποσοστό επιτυγχάνει η Πειραιώς το 2014 ενώ η Eurobank το χαμηλότερο.

5.4.2.2 Ταμείο και Διαθέσιμα/Ενεργητικό

Πίνακας 29. Ταμείο και Διαθέσιμα /Ενεργητικό

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	2.48%	2.40%	1.39%	0.92%	1.19%
Alpha	5.70%	3.56%	2.47%	2.29%	2.77%
Piraeus	2.95%	3.59%	3.32%	3.34%	3.39%
ETE	5.26%	1.80%	1.56%	2.61%	2.28%
Attica	1.81%	1.66%	2.80%	1.75%	2.70%

Το ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα, ως ποσοστό του συνόλου του ενεργητικού μίας τράπεζας δείχνει τι ποσοστό των εσόδων της έχει η τράπεζα ως καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα σε σχέση με αυτά που έχει επενδύσει σε δάνεια και άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία. Ο δείκτης αυτός υποδηλώνει το περιθώριο ασφαλείας που διαθέτει η τράπεζα σε διαθέσιμα κεφάλαια, σε περίπτωση που αυτά απαιτηθούν. Σημειώνεται ότι μέχρι πρότινος τα ελάχιστα απαιτούμενα διαθέσιμα στην Κ.Τ. ήταν 2%, ενώ λόγω της οικονομικής κρίσης το ποσοστό μειώθηκε στο 1%.

Εικόνα 22. Ταμείο και Διαθέσιμα /Ενεργητικό

Το 2014 η Πειραιώς διακραττεί ένα ποσοστό υψηλότερο από 3% ενώ η Eurobank κοντά στο 1%.

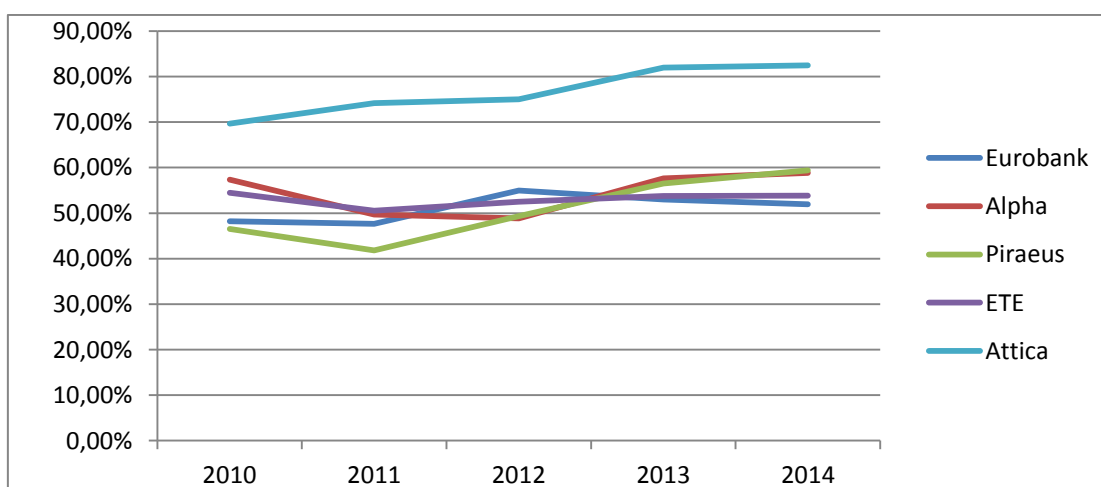
5.4.3 Δείκτες Πιστωτικού Κινδύνου

5.4.3.1 Δάνεια και Προκαταβολές σε Πελάτες / Σύνολο Ενεργητικού

Πίνακας 30. Δάνεια και Προκαταβολές σε Πελάτες / Σύνολο Ενεργητικού

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	48.18%	47.62%	54.98%	53.02%	51.97%
Alpha	57.33%	49.70%	48.86%	57.65%	58.82%
Piraeus	46.52%	41.82%	49.36%	56.54%	59.38%
ETE	54.48%	50.51%	52.49%	53.79%	53.85%
Attica	69.68%	74.19%	75.04%	81.95%	82.48%

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει το ποσοστό του ενεργητικού της τράπεζας που πηγάζει από τα χορηγηθέντα δάνεια προς τους πελάτες της, είναι δηλαδή ουσιαστικά οι απαιτήσεις που έχει το εκάστοτε ίδρυμα από τις χορηγήσεις που έχει πραγματοποιήσει. Ο δείκτης μας δείχνει τί μέρος των επενδύσεων της τράπεζας είναι στον τομέα των δανείων, ώστε να προσδιορίσουμε και σε τι κίνδυνο έχει εκτεθεί.

Εικόνα 23. Δάνεια και Προκαταβολές σε Πελάτες / Σύνολο Ενεργητικού

Παρατηρούμε ότι σε μεγαλύτερο κίνδυνο είναι εκτεθειμένη η Attica ενώ όλες οι υπόλοιπες τράπεζες βάσει του ενεργητικού τους διατηρούν διαχρονικά σταθερή τιμή του δείκτη.

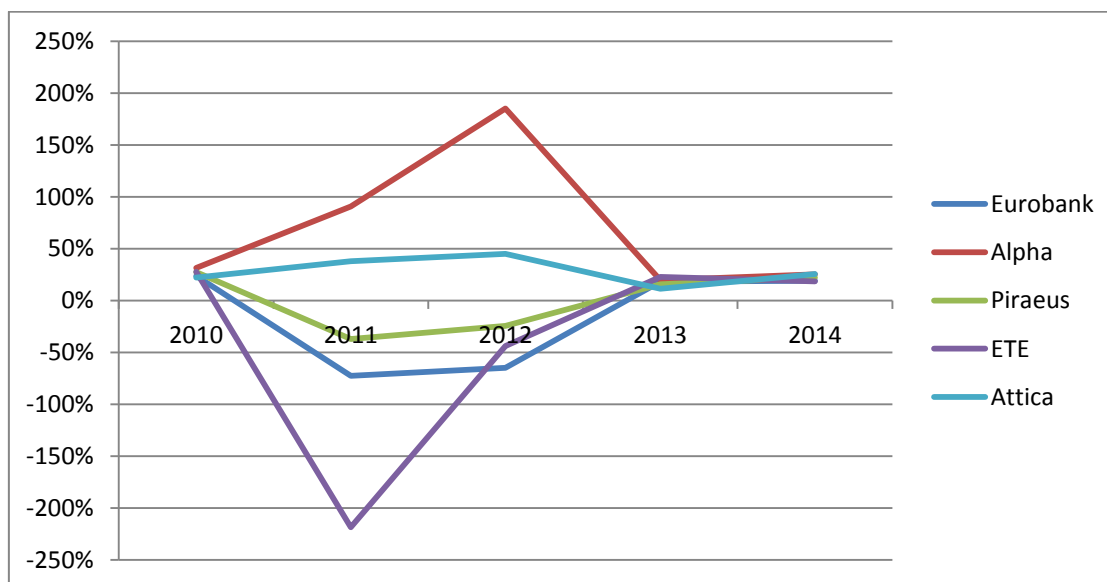
5.4.4 Δείκτες Αποδοτικότητας

5.4.4.1 ROE

Πίνακας 31. ROE

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	24%	-72%	-65%	18%	19%
Alpha	31%	91%	185%	20%	25%
Piraeus	28%	-37%	-25%	16%	22%
ETE	28%	-219%	-44%	23%	18%
Attica	22%	38%	45%	11%	26%

Ο δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE) μας δείχνει την απόδοση που έχουν τα επενδυθέντα κεφάλαια των μετόχων μίας τράπεζας. Εάν ο δείκτης είναι χαμηλός σε σχέση με άλλες τράπεζες, τότε μειώνονται οι πιθανότητες της να αντλήσει νέα κεφάλαια από την κεφαλαιαγορά. Ο δείκτης αυτός είναι πολύ σημαντικός για τους μετόχους.

Εικόνα 24. ROE

Ο δείκτης αυτός ισούται από τα καθαρά έσοδα της τράπεζας προς τα ίδια κεφάλαια. Εκτός από την Attica και την Alphabank οι υπόλοιπες τρεις συστημικές τράπεζες το 2011 και το 2012 παρουσιάζουν αρνητικό δείκτη. Το 2013 και 2014 όλες οι εταιρείες

συγκλίνουν γύρω στο 20%. Το 2012 η Alpha παρουσιάζει υψηλό δείκτη λόγω μείωσης των ιδίων κεφαλαίων ενώ τα καθαρά έσοδα παραμένουν σταθερά.

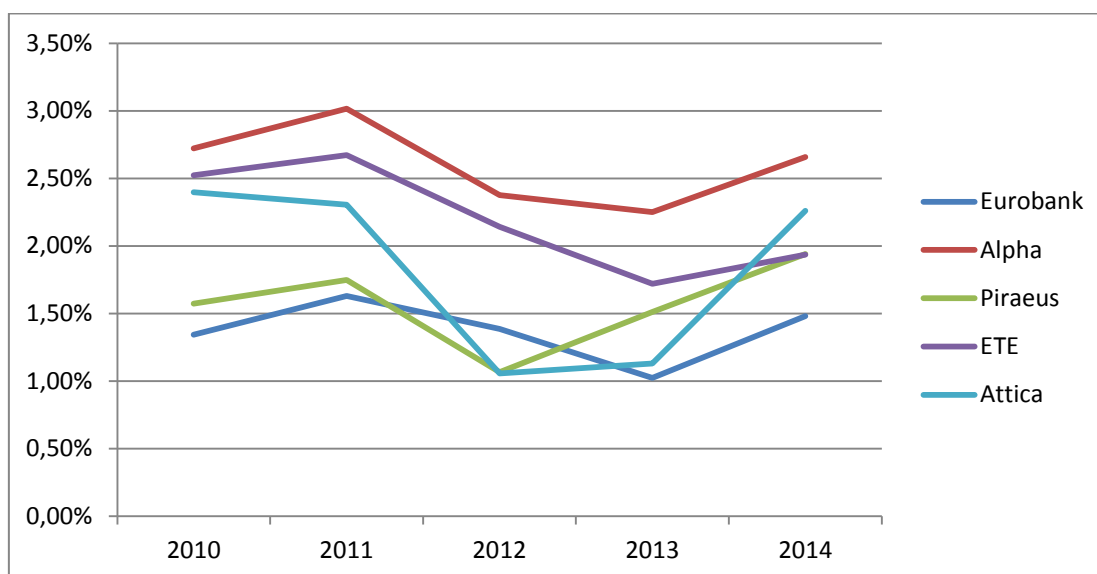
5.4.4.2 ROA

Ο δείκτης της απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού (ROA) παρουσιάζει τα κέρδη που αποφέρουν τα στοιχεία του ενεργητικού ενός τραπεζικού ιδρύματος. Ο δείκτης αυτός μας δείχνει την ικανότητα της τράπεζας να χρησιμοποιεί τους πόρους της για την πραγματοποίηση κερδών.

Πίνακας 32.ROA

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	1.34%	1.63%	1.39%	1.02%	1.48%
Alpha	2.72%	3.02%	2.37%	2.25%	2.66%
Piraeus	1.57%	1.75%	1.06%	1.51%	1.94%
ETE	2.52%	2.67%	2.14%	1.72%	1.93%
Attica	2.40%	2.30%	1.06%	1.13%	2.26%

Από το επόμενο γράφημα παρατηρούμε ότι η Alpha κατά την πάροδο των ετών παρουσιάζει την υψηλότερη απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού. Ωστόσο όλες οι τράπεζες δεν δείχνουν να έχουν ιδιαίτερη απόκλιση μεταξύ τους.

Εικόνα 25.ROA

5.4.5 Δείκτες Κεφαλαιακής Επάρκειας

5.4.5.1 Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό

Πίνακας 33. Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	5.66%	-0.01%	-2.13%	5.66%	7.79%
Alpha	8.66%	3.32%	1.28%	11.35%	10.57%
Piraeus	5.72%	-4.70%	-4.34%	9.64%	8.73%
ETE	9.12%	-1.22%	-4.87%	7.58%	10.56%
Attica	10.89%	6.07%	2.35%	9.96%	8.82%

Ο δείκτης αυτό μας δείχνει τι ποσοστό του ενεργητικού είναι τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης. Μας υποδεικνύει την κεφαλαιακή επάρκεια που έχει το εκάστοτε τραπεζικό ίδρυμα.

Εικόνα 26. Ίδια Κεφάλαια/Ενεργητικό

Οι Πειραιώς, ΕΤΕ και Eurobank τα έτη 2011-2012 παρουσιάζουν αρνητικό δείκτη. Παράλληλα όλες οι τράπεζες έχουν πτωτική πορεία μέχρι το 2012. Στην πραγματικότητα αυτός ο δείκτης μας δείχνει την δυνατότητα η τράπεζα να χρηματοδοτήσει από μόνη της το ενεργητικό της. Όσο πιο υψηλός είναι ο δείκτης τόσο υψηλότερη κεφαλαιακή επάρκεια διαθέτει.

5.4.5.2 Ίδια Κεφάλαια/Χορηγήσεις

Πίνακας 34. Ίδια Κεφάλαια/Χορηγήσεις

	2010	2011	2012	2013	2014
Eurobank	11.75%	-0.03%	-3.88%	10.68%	14.99%
Alpha	11.73%	4.38%	1.84%	16.19%	15.55%
Piraeus	8.80%	-7.22%	-7.27%	15.32%	12.87%
ETE	15.07%	-2.01%	-8.07%	13.78%	19.88%
Attica	14.04%	7.32%	2.83%	12.25%	10.95%

Ο δείκτης αυτός δείχνει τι ποσοστό των χορηγήσεων μπορούν να χρηματοδοτηθούν από ίδια κεφάλαια της τράπεζας. Είναι προτιμητέο μια υψηλή τιμή του δείκτη καθώς τότε επενδυτές, καταθέτες και δανειολήπτες δείχνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην τράπεζα.

Εικόνα 27. Ίδια Κεφάλαια/Χορηγήσεις

Παρατηρούμε ότι όλες οι τράπεζες έχουν κοινή πορεία. Είναι πτωτική η πορεία του δείκτη μέχρι το 2012 ενώ το 2013 αυξήθηκε για όλες τις τράπεζες. Το 2014 παρατηρούμε μια τάση σταθεροποίησης.

5.5 Οικονομετρική Ανάλυση

Με την βοήθεια της οικονομετρικής ανάλυσης θέλουμε να διερευνήσουμε την στατιστική συσχέτιση μεταξύ του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας που δημοσιεύεται από τις τράπεζες και κάποιων αριθμοδεικτών. Για τον σκοπό αυτό έχουμε δημιουργήσει τους αριθμοδείκτες των ROE, Διαθέσιμα προς Υποχρεώσεις και Δάνεια προς Υποχρεώσεις για τα έτη από το 2005 έως το 2014.

5.5.1 Συντελεστής Γραμμικής Συσχέτισης

Ο συντελεστής γραμμικής συσχέτισης για δύο μεταβλητές δίνεται από τον τύπο

$$r_{x,y} = \frac{Cov(X,Y)}{\sqrt{Var(X)}\sqrt{Var(Y)}}$$

και μας δείχνει εάν υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών η οποία να είναι διάφορη του μηδενός.

Πίνακας 35. Συντελεστής Γραμμικής Συσχέτισης

	Δάνεια/Ενεργητικό	Διαθέσιμα/Υποχρεώσεις	ROE	Tier
Δάνεια/Ενεργητικό	1	-0.27183	0.15091	0.00817
Διαθέσιμα/Υποχρεώσεις	-0.2718	1	0.1457	-0.04086
ROE	0.15091	0.14571	1	0.24097
Tier	0.00817	-0.04086	0.2409	1

Από τον πίνακα συσχετίσεων παρατηρούμε ότι ο δείκτης Tier έχει σχεδόν μηδενική συσχέτιση με τον αριθμοδείκτη Δάνεια/Ενεργητικό. Αυτό συνεπάγεται ότι δεν έχουν γραμμική συσχέτιση όχι όμως ότι δεν συσχετίζονται οι δυο δείκτες. Επιπλέον ο δείκτης Tier έχει χαμηλή θετική γραμμική συσχέτιση με τον ROE. Τέλος έχει αρνητική συσχέτιση με τον δείκτη Διαθέσιμα/Υποχρεώσεις.

5.5.2 Υπόδειγμα Ελαχίστων Τετραγώνων

Στον επόμενο πίνακα θα σας παρουσιάσουμε την εκτίμηση των Ελαχίστων Τετραγώνων για να ελέγξουμε την ύπαρξη γραμμικής συσχέτισης μεταξύ του δείκτη Tier και των υπόλοιπων μεταβλητών. Η εκτίμηση αυτή παρουσιάζεται τυπικά καθώς σε δεδομένα διαστρωματικών χρονοσειρών συνήθως παρουσιάζεται πρόβλημα ενδογένειας.

Το υπόδειγμα είναι της μορφής

$$y = x\beta + u \quad (1)$$

Όπου y είναι ένα διάνυσμα $n \times 1$ όπου θα είναι ο δείκτης Tier. Η μήτρα x είναι μια μήτρα $n \times 3$ όπου θα έχει τις υπόλοιπες τρεις επεξηγηματικές μεταβλητές. Τέλος u είναι ο διαταρακτικός όρος.

Πίνακας 36. Εκτίμηση Ελαχίστων Τετραγώνων

Εξαρτημένη Μεταβλητή: TIER				
Δείγμα: 2005- 2014				
Total panel (balanced) observations: 50				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.134725	0.034101	3.950808	0.0003
ROE	0.017084	0.009528	1.793044	0.0795
Δάνεια/Ενεργητικό	-0.018061	0.047552	-0.379818	0.7058
Διαθέσιμα προς Υποχρεώσεις	-0.128961	0.205223	-0.628396	0.5329
R-squared	0.066895			
Adjusted R-squared	0.006040			
S.E. of regression	0.031166			

Απο τον πίνακα παρατηρούμε στην στήλη Prob. ότι μόνο ο συντελεστής του ROE είναι στατιστικά σημαντικός. Δηλαδή ο δείκτης Tier έχει στατιστικά σημαντική σχέση με την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων. Ο εκτιμημένος συντελεστής του ROE μας πληροφορεί ότι αν αυξηθεί το ROE κατά 1% τότε ο δείκτης Tier θα αυξηθεί κατά 0.017% κατά μέσο όρο. Οι άλλες δύο μεταβλητές είναι μη-στατιστικά σημαντικές επομένως δείχνουν τα ευρήματα μας να μην έχουν κάποια στατιστικά σημαντική γραμμική συσχέτιση με τον

δείκτη Tier. Το R-squared είναι 6% δηλαδή η μεταβλητότητα του υποδείγματος ερμηνεύει το 6% της μεταβλητότητας του Tier.

5.5.3 Υπόδειγμα Σταθερών Επιδράσεων

Στην προηγούμενη εκτίμηση που δημιουργήσαμε τα δεδομένα μας είναι διαστρωματικές χρονοσειρές (panel). Δηλαδή παρατηρούμε μια μεταβλητή για πολλές οικονομικές μονάδες στο χρόνο. Τα panel δεδομένα μας επιτρέπουν να ελέγξουμε την εκτίμηση προς παράγοντες οι οποίοι είναι μη-μετρήσιμοι και μη-παρατηρήσιμοι ή αλλιώς δεν είναι άμεσα ποσοτικοποιήσιμοι για να προβούμε σε ανάλυση. Για παράδειγμα δεν έχουμε την δυνατότητα να μετρήσουμε πολιτιστικούς παράγοντες ή διαφορές στις επιχειρηματικές στρατηγικές που εφαρμόζονται μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων. Για τον λόγο αυτό υπάρχει ετερογένεια στα δεδομένα μας. Επομένως επιτρέπουμε στην εκτίμηση που κάνουμε να υπάρχουν χαρακτηριστικά τα οποία δεν μπορούμε να τα προσδιορίσουμε αλλά να σχετίζονται με την επίδοση της κάθε τράπεζας (ROE) όπως επίσης υποθέτουμε ότι αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είναι ίδια για κάθε τράπεζα.

Τα υποδείγματα σταθερών επιδράσεων (fixed-effects) αφαιρούν την επίδραση των χαρακτηριστικών που δεν σχετίζονται με το χρόνο. Ένα άλλο σημαντικό συμπέρασμα του υποδείγματος είναι ότι αυτά τα χαρακτηριστικά είναι μοναδικά για κάθε i και δεν πρέπει να συσχετίζονται με άλλα χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα η κουλτούρα της κάθε επιχείρησης όπως και η στρατηγική που ακολουθεί συσχετίζεται με τους εκτιμητές καθώς επηρεάζονται από αυτά τα μη παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά. Με αυτό θέλουμε να εκφράσουμε ότι το ROE εξαρτάται από την επίδοση της εκάστοτε τράπεζας αλλά είναι και μια μεταβλητή η οποία διαμορφώνεται από την εκάστοτε χρηματοοικονομική στρατηγική που ακολουθεί η κάθε τράπεζα. Επίσης κάθε τράπεζα δρα διαφορετικά κάτω από τις ίδιες συνθήκες. Κάνουμε την υπόθεση ότι διαφορές μεταξύ των τραπεζών έχει κάποια επίδραση πάνω στην επίδοση του δείκτη Tier. Επομένως ο σταθερός όρος και ο διαταρακτικός όρος είναι διαφορετικοί για κάθε επιχείρηση και δεν συσχετίζονται μεταξύ τους. Όμως με την μέθοδο σταθερών επιδράσεων επιτρέπουμε το μεμονωμένο ιδιοσυγκρατικό χαρακτηριστικό της κάθε τράπεζας να συσχετίζεται με την ερμηνευτική μεταβλητή.

Στην περίπτωση μας το i εκφράζει την κάθε τράπεζα και το t το χρόνο. Κάθε μονάδα είναι διαφορετική συνεπώς ο διαταρακτικός όρος και η σταθερά (που περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά για κάθε i) δεν πρέπει να συσχετίζονται με τις άλλες. Η αρχική μορφή ενός υποδείγματος σταθερών επιδράσεων είναι η εξής:

$$y_{it} = \alpha_{it} + \beta x_{it} + u_{it} + e_{it}$$

Πίνακας 37. Εκτίμηση Με την Μέθοδο Σταθερών Επιδράσεων

Εξαρτημένη μεταβλητή: TIER				
Sample: 2005 2014				
Periods included: 10				
Cross-sections included: 5				
Total panel (balanced) observations: 50				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
ROE	0.016230	0.008324	1.949745	0.0576
C	0.116497	0.004575	25.46247	0.0000
Weighted Statistics				
R-squared	0.096974			
Adjusted R-squared	-0.005643			
S.E. of regression	0.031348			
F-statistic	0.945011			
Prob(F-statistic)	0.461647			

Οι αριθμοδείκτες των Δάνεια/Ενεργητικό και Διαθέσιμα/Υποχρεώσεις δεν εισήχθησαν στην παλινδρόμηση διότι από την προηγούμενη εκτίμηση δεν είναι στατιστικά σημαντικοί. Παρατηρούμε από τον συντελεστή μεταβλητότητας ότι η παλινδρόμηση ερμηνεύει το 9.6% της μεταβλητότητας του δείκτη Tier. Ο εκτιμημένος συντελεστής μας πληροφορεί ότι όταν η μέση επίδραση του ROE πάνω στον δείκτη Tier αυξάνεται κατά 1% τότε ο δείκτης Tier βελτιώνεται κατά 0.016% κατά μέσο όρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συμπεράσματα

Από την ανάλυση τάσης που διενεργήσαμε παρατηρήσαμε ότι οι τράπεζες στην πενταετία 2010-2014 βαίνουν πτωτικά μέχρι το 2012 στους κυριότερους λογιστικούς λογαριασμούς. Έπειτα από το 2012 όμως οι τράπεζες δείχνουν μια προσπάθεια να ανακάμψουν. Η πτωτική πορεία τους οφείλεται στην οικονομική κρίση αλλά και στην απομείωση του επενδυτικού τους χαρτοφυλακίου λόγω της απομείωσης των Ελληνικών ομολόγων το 2012. Χαρακτηριστικά θα αναφέρουμε ότι η Eurobank δέχτηκε απομείωση των Ελληνικών ομολόγων κατά 5 δις ευρώ. Παράλληλα παρατηρούμε ότι η Πειραιώς διαρκώς αποδίδει καλύτερα από τις υπόλοιπες τράπεζες αφού και από την ανάλυση τάσης αλλά και από τους αριθμοδείκτες παρατηρούμε ότι βρίσκεται σε υψηλότερη θέση.

Η οικονομική κρίση η οποία ξεκίνησε έπειτα από την κατάρρευση των Lehmann Brothers βρίσκει τις τράπεζες απροετοίμαστες στον κίνδυνο. Από την μια μεριά οι Ελληνικές τράπεζες δεν δέχτηκαν κάποιο ιδιαίτερο πλήγμα από αυτή την εξέλιξη αλλά από την εκτεταμένη και παρατεταμένη μακροοικονομική αβεβαιότητα που ακολούθησε στην Ελλάδα. Το ρυθμιστικό πλαίσιο των τραπεζών είχε τεθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του συμφώνου της Βασιλείας αλλά το ανύπαρκτο ρυθμιστικό πλαίσιο στην Ελλάδα οδήγησε στην επιδείνωση των χρηματοοικονομικών χαρακτηριστικών τους.

Έπειτα από την ανάλυση στην οποία έχουμε προβεί συμπεραίνουμε ότι οι τράπεζες παρουσιάζουν χρηματοοικονομική μόχλευση καθώς και επιδείνωση της κεφαλαιακής τους επάρκειας αλλά και της ρευστότητας τους. Αυτό προήλθε από την εκτεταμένη φυγή κεφαλαίων (καταθέσεων) λόγω της μακροοικονομικής αβεβαιότητας. Επιπλέον από το 2011 το τραπεζικό σύστημα συγκεντρώνεται σε 4 τράπεζες το οποίο δημιουργεί υπερβολικού μεγέθους εταιρίες χωρίς να έχουν την άμεση δυνατότητα προσαρμογής τους στα νέα δεδομένα. Χαρακτηριστικό είναι ότι το ενεργητικό των τραπεζών

κυμαίνεται από 50-90 δις ευρώ. Αθροιστικά το ενεργητικό των τραπεζών υπερβαίνει το ΑΕΠ της χώρας. Αντιμέτωπες με αυτά τα δεδομένα η αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος είναι αναγκαία η εξασφάλιση των καταθέσεων αλλά και η συνεχής και απρόσκοπτη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Από την στατιστική ανάλυση την οποία διενεργήσαμε παρατηρούμε ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας έχει θετική γραμμική συσχέτιση με τον δείκτη αποδοτικότητας του Ενεργητικού. Θα αναμέναμε υψηλότερη συσχέτιση των δυο αυτών μεγεθών. Παρόλα αυτά όταν αυξάνεται ο δείκτης ROE τότε αυξάνεται και η κεφαλαιακή επάρκεια. Ένα επιμέρους πρόβλημα το οποίο ανακύπτει είναι ότι ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας δεν δείχνει να συσχετίζεται (στατιστικώς) με του αριθμοδείκτες Δάνεια/Ενεργητικό και Διαθέσιμα/Υποχρεώσεις το οποίο δεν είναι και ιδιαίτερα λογικό διότι είναι αριθμοδείκτες οι οποίοι θα έπρεπε να επηρεάζουν την κεφαλαιακή επάρκεια. Από την άλλη μεριά, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο δείκτης Tier είναι και εξωγενώς προσδιορισμένος. Αυτό σημαίνει ότι δεν παίζουν ρόλο μόνο τα χρηματοοικονομικά στοιχεία της κάθε τράπεζας αλλά καθορίζεται ο δείκτης και από άλλους παράγοντες.

Το χαρακτηριστικό αυτό χρίζει περισσότερης έρευνας. Δηλαδή θα πρέπει να εξεταστεί στατιστικώς με ποιους παράγοντες συσχετίζεται ο δείκτης. Για παράδειγμα, από την χρηματοοικονομική μόχλευση, από την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων και άλλους δείκτες. Βασικό μειονέκτημα είναι ότι είναι ιδιαίτερα δύσκολο να συλλεχθούν τα αναγκαία στοιχεία, πχ μεγαλύτερο εύρος παρατηρήσεων στο χρόνο άλλα και περισσότερες τράπεζες το οποίο είναι αδύνατο. Επίσης ενδιαφέρων θα ήταν μελέτη και σύγκριση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας των Ελληνικών τραπεζών με τράπεζες κρατών οι οποίες βρίσκονται σε περιβάλλον μακροοικονομικής αστάθειας και αβεβαιότητας.

Σημαντικό εύρημα είναι ότι το 2014 όλες οι τράπεζες παρουσιάζουν σύγκλιση στους αριθμοδείκτες και δείχνουν τάση βελτίωσης των αριθμοδεικτών τους. Βασικό πρόβλημα είναι τα ίδια κεφάλαια τα οποία είναι ιδιαίτερα χαμηλά σε σχέση με τα συνολικά επενδυθέντα όπως και η ρευστότητα η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί είτε με ρευστοποίηση στοιχείων του ενεργητικού είτε με την εξεύρεση νέων κεφαλαίων.

Η παρούσα μελέτη βασίστηκε στην ανάλυση τάσης αλλά και αριθμοδεικτών βασικών μεγεθών των τραπεζών για τα έτη από το 2010 έως το 2014. Η στατιστική ανάλυση

βασίστηκε στην χρονική περίοδο 2005-2014. Αναλύθηκαν οι συστημικές τράπεζες καθώς και η Atticabank η οποία είναι σαφώς πολύ μικρότερη σε μέγεθος σε σχέση με τις υπόλοιπες 4 συστημικές τράπεζες.

Βιβλιογραφία

Ξενογλώσση Βιβλιογραφία

1. Ackermann J. (2008), “The subprime crisis and its consequences”, Journal of Financial Stability, p. 325-340
2. Adrian Blundell- Wignall & Paul Atkinson. (2010), “Thinking beyond Basel III: Necessary solutions for capital and liquidity”, OECD journal, Issue 1
3. Atkinson P. (2010), “Thinking Beyond Basel III: Necessary Solutions for Capital and Liquidity”, OECD Journal: Financial Market Trends, Volume 2010 - Issue 1.
4. Bank for International Settlements (2000), “Bank capital regulation in contemporary banking theory: A review of the literature”.
5. Bank for International Settlements (2010), “The Basel Committee’s response to the financial crisis: report to the G20”.
6. Basel Committee on Banking Supervision (1988), “International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards (Updated to April 1998)”, Basel.
7. Basel Committee on Banking Supervision (1988), “International convergence of capital measurement and capital standards, Bank for International Settlements”, Basel
8. Basel Committee on Banking Supervision (2006), “Basel II: International convergence of capital measurement and capital standards. A revise-d framework – Comprehensive Version”, Bank for International Settlements, Basel
9. Basel Committee on Banking Supervision (2009), “Findings on the interaction of market and credit risk” Bank for International Settlements, Basel
10. Basel Committee on Banking Supervision (2010), “Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring”, Bank for International Settlements, Basel
11. Basel Committee on Banking Supervision (2011), “Basel III: A global regulatory

- framework for more resilient banks and banking systems – Revised Version June 2011”, Bank for International Settlements, Basel
12. Basel Committee on Banking Supervision (2012), “The internal audit function in banks”, Bank for International Settlements, Basel
 13. Basel Committee on Banking Supervision (2013), “Basel III: The liquidity coverage ratio and the liquidity risk monitoring tools”, Bank for International Settlements, Basel
 14. Basel Committee on Banking Supervision (2014), “Consultative document: Liquidity coverage ratio disclosure standards”, Bank for International Settlements, Basel
 15. Boone p., Johnson S. (2010), “Greece, the latest and greatest bubble”, *Economix*.
 16. Clark, Joel. (2010), “Basel committee sets out plans for completion of Basel III”, *Risk magazine*
 17. Demirguc - Kunt A., Detragiache E. (1998), “The determinants of banking crises in developing and developed countries”, *IMF Staff Papers*, 45, 1, p. 80-110
 18. Douglas, J. Elliot. (2010), “Basel III, the banks and the economy”, *The Brookings Institution*
 19. European Central Bank (2010), *Annual Report*
 20. European Central Bank (2011), *Annual Report*
 21. European Central Bank (2012), *Annual Report*
 22. European Central Bank (2013), *Annual Report*
 23. European Central Bank (2013), *EU banking sector stability*
 24. European Central Bank (2013), *Financial Stability Review*
 25. European Central Bank (2014), *Financial Stability Review*
 26. Fed (2005), “The Federal Reserve System: Purposes and Functions”, ninth edition.
 27. Foote C., Gerald K., Goette L., Willen P. (2008), “Just the facts: An initial analysis of

- subprime's role in the housing crisis", *Journal of Housing Economics*, p. 290-310
28. Houssein, Rachdi. (2010), "The link between International Supervision and Banking Crises", *PANOECONOMICS* 3, pp.321-332
29. Maryse Farhi & Marcos Antonio Macedo Cintra. (2009), "The financial crisis and the global shadow banking system", *Revue de la regulation*, Online 5
30. Moshirian F., Wu Q (2009), "Banking industry volatility and banking crises", *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, p. 340-380
31. O'Neil J. (2011), "Κρίση και οικονομικός κύκλος: η άποψη της αγοράς", Άρθρο Α.2, Από τη διεθνή κρίση στην κρίση της ευρωζώνης και της Ελλάδας: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον, Εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα.
32. Pablo, Triana. (2010), "Basel III can still hurt banks (and the shareholders)", *Corporate Finance*, review 15
33. Rebecca N. M., Belkin P., Mix D.E. (2010), "Greece's debt crisis: Overview, policy, responses and implications", *Congressional Research Service*.
34. Summers L. H. (2000), "International financial crises: causes, prevention and cures", *The American Economic Review*, Vol. 90, No 2, Papers and Proceedings of One Hundred Twelfth Annual meeting of the American Economic Association, p. 1-17

Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Αγγελόπουλος Π. (2008), “Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα”, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα.
2. Γκόρτσος Χ (2011), “Βασιλεία ΙΙΙ: Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος”, Μάρτιος 2011.
3. Γκόρτσος, Χ. (2006), “Το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας”.
4. Γκόρτσος, Χ. (2006), “Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων”, Οικονομική Επιθεώρηση, τεύχος Δεκεμβρίου, Αθήνα
5. Τράπεζα της Ελλάδος, “Εκθεση του Διοικητή για το έτος 2008”, Απρίλιος 2009
6. Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2010), “Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2009”, Αθήνα Ιούνιος 2010
7. Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2011), “Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2010”, Αθήνα Ιούνιος 2011.
8. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, (2007), “Ο ρόλος των Κεντρικών Τραπεζών στην προληπτική εποπτεία”.
9. Καλφάογλου Φ. (2006), “Η επίπτωση του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων τραπεζών (Βασιλεία ΙΙ) στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος”.
10. Καλφάογλου Φ. (2012), “Το πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών”, Οικονομικό Δελτίο Τράπεζας Ελλάδος, Τεύχος 36, Απρίλιος 2012, σελ. 47-95
11. Κόντος, Γ. (2010), “Λογιστική Τραπεζών και εταιρειών Leasing & Factoring”, 2η Έκδοση, Εκδόσεις Διπλογραφία, Αθήνα
12. Λουμιώτης, Β. (2010), “Θέματα εφαρμοσμένης λογιστικής και ελεγκτικής των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων (σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και τον

κωδ.Ν.2190/1920)”, ΙΕΣΟΕΛ, Έκδοση 7η, Αθήνα

13. Νούλας Γ. Α. (2005), “Χρήμα και Τράπεζες”, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
14. Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2009), “Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την έξοδο από την κρίση και η συμβολή του για μακροχρόνια οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη”, Πρακτικά Ημερίδας, Αθήνα 25 Ιουνίου.
15. Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος (2010), “Μορφολογία του ελληνικού οικονομικού τραπεζικού συστήματος και η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση: Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις”.
16. Παναγόπουλος, Γ., Πελετίδης Ι. (2007), “Βασιλεία ΙΙ: Περιγραφή και συνέπειες για το τραπεζικό σύστημα”, Μελέτη Νο 65, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα 2007.
17. Πετράκης Π. (2007), “Σύμφωνο της Βασιλείας Ι και ΙΙ”.
18. Τραυλός, Ν. & Αβραμίδης, Π. (2013), “Βασιλεία ΙΙΙ: Επιπτώσεις στην ανάπτυξη και στο τραπεζικό σύστημα”, Περιοδικό Επιλογή, Τάσεις 2013
19. Χαρδούβελης, Γ. & Γκόρτσος, Χ. (2011), “Η διεθνής κρίση, η κρίση στη ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα”, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα
20. Ψυχομάνης Σ. (2006), “Οι τράπεζες και η εποπτεία τους”, Εκδόσεις Σάκκουλας.

Διαδυκτιακοί Τόποι

1. ec.europa.eu
2. ideas.repec.org
3. www.alpha.gr
4. www.atticabank.gr
5. www.auditorcrossing.com
6. www.bankofgreece.gr
7. www.bis.org
8. www.capital.gr
9. www.coso.org
10. www.eba.europa.eu
11. www.ecb.europa.eu
12. www.hellenicparliament.gr
13. www.ecia.eu
14. www.esma.europa.eu
15. www.eurobank.gr
16. www.ft.com
17. www.hba.gr
18. www.naftemporiki.gr
19. www.nbg.gr
20. www.piraeusbank.gr
21. www.ssrn.com